ΑΘΗΝΑΙ, ΕΤΟΣ Α' — ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡ. 2 — ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 25

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1935 | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΩΣΤΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ | ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΛΗΣ 1 (Β'. ΟΡΟΦΟΣ) | ΤΗΛΕΦ.: ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ 24.263 ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ 28.003

Ο ΦΙΛΕΑΣ ΛΕΜΠΕΚ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Στὸ τελευταῖο τεῦχος τῆς Παρισινῆς Ἐπιθεωρήσεως «Μερκὺρ ντὲ Φρὰνς» ὁ σοφὸς μελετητὴς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων κ. Φιλέας Λεμπὲκ (Δημ. Ἀστεριώτης) ἀφιερώνει ὁλόκληρες σελίδες στὸν Παλαμᾶ, ἀπ' ἀφορμὴ τοῦ βιβλίου του: «ΟΙ ΝΥΧΤΕΣ ΤΟΥ ΦΗΜΙΟΥ»... «Ποιὸς θὰ τολμοῦσε —γράφει— νὰ ἀποσιωπήση ἕνα καινούργιο ἔργο τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ ἡλικία φαινόταν νὰ τὸν ἀπομακρύνη ἀπὸ τὶς ἐπερχόμενες γενεές; Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸν Κωστῆ Παλαμᾶ, ὁ ὁποῖος σὰν ὅλα τὰ αὐθεντικὰ πνεύματα δὲν παύει νὰ ἀνανεώνεται, ἐνῶ συγχρόνως μένει ὁ ἴδιος. Ἀπόδειξη τὸ τελευταῖο του βιβλίο.

»Ὅμηρος, Δάντης, Σαίξπηρ, Γκαῖτε! Τέσσερες κορυφὲς ποὺ τὶς μελέτησε, τὶς ἔνιωσε ὅσο ἄλλος κανείς, καὶ ἐπόθησε νὰ τὶς φθάση. Ἡ σκέψη του πλησιάζει πολὺ τὴ σκέψη τοῦ Δάντη, καὶ ἡ σωφροσύνη τοῦ Πυθαγόρα εἶναι τὸ ἄλλο ὄνομα τῆς λυρικῆς Βεατρίκης του. Οἱ πρόγονοί του ποὺ ἦσαν ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι ποῦ ἐκληρονόμησαν τὸ πάθος τοῦ παρελθόντος μαζὶ μὲ τὴ φροντίδα τῆς ὀμορφιᾶς τοῦ παρόντος. Ἔτσι, χωρὶς νὰ σπάση κάθε δεσμὸ μὲ τὴν ὀρθόδοξη χριστιανικὴ παράδοση, κατώρθωσε νὰ δεθῆ μὲ τοὺς ἀρχαίους θεοὺς καὶ ἀναζητήση τὸ κλειδὶ τῶν μεγάλων μυστηρίων μέσα σὲ μιὰ μελέτη γεμάτη πάθος, ἡ ὁποία τὸν ἔκαμε νὰ τραγουδήση τὴ δόξα τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ Ὀλύμπου μὲ τοὺς πιὸ ποικίλους ρυθμούς. Πιστεύει στὴ λύτρωση τοῦ Ἀνθρώπου διὰ τῆς Γνώσεως τῆς διαισθητικῆς, καὶ κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο πλησιάζει συγχρόνως πρὸς τὸν Βιργίλιο καὶ τὸν Γκαῖτε — τὸν Βιργίλιο μὲ τὴ ρυθμική του δεξιοτεχνία, στὸν Γκαῖτε μὲ τὴ μεταφυσικὴ ἀνησυχία καὶ τὴν ἀκούραστη δίψα μαθήσεως. Ἄραγε τὸ παράδειγμα τοῦ Ὀμὰρ Καγιὰμ τοῦ ὑπέβαλε τὴν ἰδέα νὰ γράψη φιλοσοφικοὺς στίχους; Ὁ ἴδιος μόνον θὰ μποροῦσε νὰ μᾶς τὸ πῆ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει μᾶς προσφέρει σήμερα μιὰ συλλογὴ τέτοια τῆς ὁποίας τὰ 264 κομμάτια συνετέθησαν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1931 καὶ 1932. Τὸ βιβλίο αὐτὸ ἦταν πολύτιμο γιὰ τοὺς Γάλλους μελετητὰς τοῦ Παλαμᾶ. Ὁ Παλαμᾶς εἶναι ὁλόκληρος μέσα σ' αὐτὸ τὸ βιβλίο, ὁλόκληρος καθ' ἀποκρυσταλλωμένος. Ὁλόκληρος μὲ τὴν πίστη του στὴν ὑπεροχὴ τῆς Διανοήσεως, τὴν ἔντονη ἐγκεφαλικὴ του ζωή, τὶς λέξεις του τὶς λαμπρές, τὴν ἱκανότητά του νὰ πλέκη στίχους καὶ νὰ δένη φωτεινὲς συλλαβές.

»Ἀλλὰ προτιμῶ τὸ δεύτερο μέρος τοῦ βιβλίου, ὅπου οἱ στίχοι εἶναι περισσότερο ποτισμένοι ἀπὸ τὴν εὐαισθησία τοῦ ποιητοῦ. Αὐτοὺς τοὺς ἔγραψε ἐγκαταλείποντας τὰ βιβλία καὶ ρεμβάζοντας στὸ παράθυρο, μὲ πόνο ἀναπόληση τῶν περασμένων. Σκεπτικιστὴς καὶ εἰδωλολάτρης μερικὲς φορές, ὁ Παλαμᾶς εἶναι καὶ βαθειὰ θρησκευτικὸς κάποτε, καὶ ὅλο του τὸ ἔργο εἶναι μιὰ διαρκὴς ἀναζήτησις ἰσορροπίας.

»Ἀπὸ ὅλη τὴν ποίηση τοῦ Παλαμᾶ περνᾶ τὸ γέλοιο τῶν θεῶν. Γι' αὐτὸ καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιτυχῆ ἔκφραση τοῦ Τιγρὰν Γιεργκὰτ μᾶς κάνει νὰ σκεπτώμεθα μᾶλλον παρὰ νὰ αἰσθανώμεθα. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀδιάφορο στὸ ἔργο τοῦ Παλαμᾶ, γιατὶ συνέλεξε μέσα σ' αὐτὸ ὅ,τι χαρακτηρίζει οὐσιωδῶς τὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ — ὁλοκλήρωσε μέσα του ὅλη τὴ φυλή του...

»Στὴν ποιητικὴ σύλληψη τοῦ Οὐγκώ, καθὼς καὶ τοῦ Παλαμᾶ δὲν ἀνήκει τὸ δῶρο τῆς χάριτος. Ὁ νοσταλγικὸς λυρισμὸς τοῦ Πορφύρα λ. χ. ἀναδίδει ἁρμονίες ἄλλης κατηγορίας...».

Στὸ ἴδιο κριτικὸ ἄρθρο ὁ Φιλέας Λεμπὲκ μιλᾶ μὲ συμπάθεια γιὰ πολλὰ ἄλλα βιβλία τῆς τελευταίας ἑλληνικῆς παραγωγῆς.

ΓΑΒΡΙΕΛΑΣ ΜΙΣΤΡΑΛ

Ο ΘΡΥΛΟΣ ΤΟΥ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ ΜΙΣΤΡΑΛ

(Ἡ Γαβριέλα Μιστρὰλ ποὺ ὑπογράφει τὸ παρακάτω ἄρθρο, εἶναι ἡ ξακουστὴ ποιήτρια τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς ποὺ μαζὶ μὲ τὸν Χουάνα ντὲ Ἰμπαρμπουροῦ μοιράζεται τὴν ἀγάπη καὶ τὸ θαυμασμὸ τῆς νέας ποιητικῆς γενεᾶς τῆς πατρίδας της. Τὸ ἄρθρο ποὺ ἀκολουθεῖ δίδει τὸ μέτρο τῆς ἀρρενωπῆς εὐαισθησίας της.)

ΤΑΝ, ὕστερα ἀπὸ καιρό, ἡ Προβηγκία θάγει κι αὐτὴ κυριευτεῖ ἀπὸ τὸ μηγανικὸ πολιτισμό, ὅταν τὰ ὑδραγωγεῖα θὰ δρασκελίζουνε τὴν Καμάργκ κ' οἱ λιόλουστες πολιτεῖες θὰ πάψουνε νὰ μυρίζουνε μπουγάδα καὶ θυμάρι, τότες ἡ ζωή κ' ἡ ἱστορία τοῦ Φρειδερίκου Μιστρὰλ θὰ μοιάσουνε μ' ὤμορφο θρῦλο...

Ὁ Μιστρὰλ, παιδί, εἶχε μιὰν ἀρρενωπὴ ὠμορφιά: ἕναν ψηλὸ λαιμὸ σὰ ζαρκάδι, μιὰν κατατομὴ καλογραμμένη καὶ καθάρια' γέρος, ξάφνιζε ἀκόμα τὶς κοπέλλες τῆς Ἄρλ μὲ τὴν παράξενη περπατησιά του καὶ μὲ τὸ κῦμα τάσπρα μαλλιά του ποὺ ζώνανε, θαρρεῖς, μὲ ἁλώνι ἀπὸ φῶς τὴ μορφή του.

Ὁ Φρειδερῖκος Μιστρὰλ σπούδασε στὸ Μονπελλιὲ τὰ ἑλληνικὰ καὶ τὰ λατινικά' ἔμελλε πάντα νὰ μείνει πιστὸς στὸν Ὅμηρο καὶ στὸ Βιργίλιο. Ἤξερε τὰ ἑλληνικὰ ὅπως ξέρεις ἕνα πρᾶμα ποὺ σοῦ εἶναι πολὺ κοντά' καὶ τὰ λατινικὰ τὸ ἴδιο. Μὰ πιότερο ἀκόμα ἀπὸ τὶς δυὸ κλασικὲς γλῶσσες ἀγαποῦσε τὴν προβεντσάλικη διάλεχτο τοῦ ὁκ.

Στὸ Μονπελλιέ, οἱ συσπουδαστές του γελούσανε μὲ τὸ ἰδίωμα ποὺ ὁ Μιστρὰλ ἔμπαζε μέσα στὰ ποιήματά του, πασκίζοντας νὰ δώσει ἀέρα στὴ γαλλικὴ γλῶσσα. Εὐτυχῶς, ποτέ του δὲ γοητεύτηκε κεῖνος ἀπὸ τὰ γαλλικὰ τῶν συμβολαιογράφων καὶ τῶν δικηγόρων. Ὁ πατέρας του εἶχε μεγάλα γτήματα ἀπὸ ἐλιὲς κι ἀμπέλια, κι ὁ Φρειδερῖκος ἀγάπησε πάντα νὰ ζεῖ στὸν λεύτερον ἀγέρα, σύμφωνα μὲ τὸ γύρισμα τῶν ἐποχῶν, μέσα στὸ θέρος ποὺ τὸ ξεφλουδίζουν τὰ τζιτζίκια ἢ μέσα στὴν ἀνέσπλαχνη ἀλήθεια τοῦ χειμῶνα. Θέλησε νὰ ζήσει σὰ χωριάτης. Ἡ δουλειά του, κατὰ τὴν πίστη του, εἴτανε νὰ περιγράψει τὸν ξωμάγο καὶ τὰ ἔργα του, καὶ τὴν ἀποστολή αὐτὴ ποῦχεν ἐπιβάλει στὸν ἑαυτό του τὴ θεωροῦσε πιὸ σημαντικὴ ἀπ' ὁποιοδήποτε ἐπίσημο ἀξίωμα. Αὐτὸ ποὺ δὲν εἴνανε κάμει οἱ ποιητὲς τῆς πόλης, ὁ Μιστρὰλ θέλησε νὰ τὸ κάνει κεῖνος: νὰ προσφέρει στοὺς χωρικοὺς μέσα στὸ πλαίσιο τοῦ ποιήματος τοὺς καρπούς τους, τὰ ἔργα τους, τὰ ζωντανά τους, τὴν ἱστορία τους καὶ τὴ ζωή τους. Ἐγκαταστημένος στὴ Μαγιάν, ἀντιστάθηκε ἀπὸ κεῖ ἐπὶ πενῆντα χρόνια στὶς ἐπίσημες γιορτὲς τῆς Ἀβινιὸν καὶ τοῦ Παρισιοῦ ποὺ τὸν παραμονεύαν' ὑπάρχει μέσα στὴ ζωή του σὰ μιὰ θέληση νὰ κρατηθεῖ, νὰ μείνει αὐτὸ ποὺ εἶναι: δὲν ἄλλαξε ποτὲ οὔτε γυναίκα, οὔτε ψυχή, οὔτε καθημερινὸ τοπίο. Ἀνάμεσα στὰ τριάντα κ' ἑξῆντα του χρόνια, ἐνῶ ὁ Φάμπρ ἔκανε τὴν ἀπογραφὴ τῶν ἐντόμων τῆς Προβηγκίας, ὁ Μιστρὰλ ἔδινε στοὺς Προβηγκιανοὺς ἕνα τέλειο λεξικὸ τῆς διαλέχτου τους. Μετάφρασε συνάμα τὴ Γένεση. Ἤθελε μὲ τὴν ἐπαφὴ τῶν ἀρχαίων κειμένων, νὰ ξαναδημιουργήσει μιὰν Προβηγκία ποὺ ὁ αἰώνας του πήγαινε νὰ τὴν καταστρέψει. Νὰ τὴ δημιουργήσει καὶ νὰ τὴ διαφυλάξει: κομμάτι μὲ κομμάτι συμμάζεψε στὴν Ἄρλ ἕνα μουσεῖο, ὅπου μπορεῖς καὶ σήμερα νὰ δεῖς ὅ,τι κατασκευάστηκε ποτὲ ἀπὸ τοὺς τεχνίτες τῆς Προβηγκίας — ἀπὸ τὸ ταμπούρλο τοῦ πανηγυριοῦ ἴσαμε τὴν εὐγενικὴ κεραμικὴ κι ἀπὸ τὰ κεντημένα ὑφάσματα ἴσαμε τὸ δουλεμένο σίδερο.

Ὑπάρχει στὴν κοιλάδα τοῦ Ροδανοῦ μιὰ ράτσα ἀπὸ γυναῖκες, εὔθυμες, φλογερές, ἐρωτιάρες. Ὁ Φρειδερῖκος τὶς γνώρισε καὶ χόρεψε πολλὲς φορὲς μαζί τους. Θέλησε νὰ τὶς τραγουδήσει ὅλες μαζὶ μέσα σὲ μιὰ μονάχη, καὶ καὶ δημιούργησε τὴ Μιρέϊγ. Τοποθέτησε τὴν κοπέλλα του στὴν ἡλικία κείνη τῆς ζωῆς ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὴν ἐποχὴ κείνη τῆς φύσης ὅπου τὰ φύλλα τῆς ἐλιᾶς εἶναι πιὸ λαμπερά, τὴν ἔκαμε νὰ ἐρωτευθεῖ, γιὰ νὰ ἀναδώσει ὅλο τὸ ἄρωμα, κι ὁ καλός της εἴταν ἕνας καλαθοπλέχτης, γιατὶ ὁ Μιστρὰλ δὲν πίστευε στὶς κοινωνικὲς διακρίσεις, παρὰ σ' ἕνα εἶδος φυσικῆς ἀριστοκρατίας τῆς γῆς. Ἔβαλε τὸ ζευγάρι του κάτω ἀπὸ τὸ πράσινο φῶς τῆς μουριᾶς καὶ τὸ τραγούδησε ὅπως τραγούδησε ὅλη τὴν προβεντσάλικη γῆ.

Ὕστερα ἀπὸ τὴ Μιρέϊγ, τραγούδησε τὸν Καλαντάλ, τὸν ψαρὰ μὲ τὸ γυμνὸ στῆθος ποὺ τὰ δίχτυα του ψάχνουνε τοὺς βυθοὺς τῆς θάλασσας — πρόφαση γιὰ νὰ τραγουδήσει τὴ θάλασσα τῆς Προβηγκίας τὴν ἥμερη ἢ ἀγριεμένη' κι ἀπὸ ἕνα αἴσθημα ἀρχαίου ἡρωϊσμοῦ, ὁ Μιστρὰλ ἔμπλεξε τὸν Καλαντὰλ σ' ἕνα δύσκολον ἔρωτα ποὺ τὸν ἔσπρωχνε σὲ γίλιους ἄθλους.

Ὕστερα ὁ Μιστρὰλ τραγούδησε τὸ Νέρτο, τὸν ἁλαφροήσκιωτο μέσα ἀπὸ τὴν πλοκὴ τοῦ μύθου διακρίνεις νὰ γράφουνται στὸν ὁρίζοντα τὸ προβεντσάλικο βουνό, ἡ πολιτεία καὶ τὸ Παπικὸ Παλάτι τῆς Ἀβινιόν. Ὁ Μιστρὰλ τραγουδᾶ κατόπι τὸ Ροδανὸ ποὺ τρυπᾶ τὸ ἐλβετικὸ βουνὸ καὶ κατεβαίνει στοὺς κάμπους τῆς Γαλλίας, τὸ μεγάλον ἄργοντα ποταμὸ μὲ τὸ μεγαλόπρεπο ρέμα ποὺ γύνεται ἀργογαδεύοντας φιλήδονα τὶς χῶρες ποὺ διαβαίνει, πρὶ νὰ σμίξει μὲ τὴ θάλασσα.

Αὐτὸν τὸν ποταμό, ὁ Μιστρὰλ τὸν πῆρε μὲ ὅλα ὅσα κουβαλᾶ: βαρκάρηδες φουσκωμένους ἀπὸ παροιμίες, γιορτοφορεμένες γυναῖκες, φορτία ἀπὸ πορτοκάλια κ' ἐλιές. Ὁ ποιητὴς μπόρεσε νὰ ἐγκαταλειφθεῖ στὴ λαογραφία αὐτὴ τὴ γεννημένη ἀπὸ τὸν ποταμό, μπόρεσε μὲ χαρὰ μικροῦ παιδιοῦ νὰ κούσει ὅλες τὶς ἱστορίες της' ἔτσι ὁλάκερος ὁ Ροδανὸς μπῆκε μέσα στὸ ποίημά του καθὼς πελῶρια πέστροφα σπαρταριστὴ μέσα στὸ δίχτυ.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς Προβηγκίας, ξέρανε πῶς νὰ τὸν ἐννοήσουν καὶ νὰ τόνε βοηθήσουν στὸ ἔργο του: ἕνας χωριάτης ἤξερε κάποιο θρῦλο ποὺ τοὔχανε μάθει σὰν εἴταν παιδί; Τὸν ἔφερνε στὸ Μιστρὰλ, ποὺ ἔτσι ἀνακάλυψε ἐντελῶς τὴν ψυχὴ τῆς χώρας του. Ὁ λαὸς τὸν ἀγαποῦσε, αὐτὸς ἀγαποῦσε τὸ λαό, τὶς γιορτές του καὶ τὴ λαλιά του.

Τὸ ποίημα τοῦ Μιστρὰλ μοιάζει πιότερο μὲ πρᾶμα μιλημένο παρὰ γραμμένο. Μήπως ἄραγε ἐπειδὴ ὁ Μιστρὰλ εἴταν ὁ ταχτικὸς ὁμιλητὴς στὰ καφενεῖα κεῖνα τῆς Ἄρλ ὅπου πήγαινε κάθε Σάββατο; Ἀπὸ τὶς ὁμιλίες αὐτὲς γεννήθηκε ἡ ἰδέα νὰ ἱδρυθοῦν ὑπαίθριες Ἀκαδημίες ποὺ θάνασταίναν τὴ λαλιὰ τοῦ ὁκ. Ὁ Μιστρὰλ ἔδωσε στὶς συντροφιὲς αὐτὲς ἕνα εἶδος θεωρίας καὶ τὶς κυβέρνησε μὲ ἀρρενωπὴ καὶ γλυκειὰ ἐπιβολή. Γιατὶ ἤξερε νὰ διευθύνει τοὺς ἀνθρώπους, νὰ βρίσκει τὴ λέξη ποὺ ἀρέσει στὰ παληκάρια καὶ τὴ χαριτωμένη φιλοφρόνηση ποὺ τρελαίνει τὰ κορίτσια.

Ἡ φήμη τοῦ Μιστρὰλ στὴν Προβηγκία εἶναι ἴση μὲ τόνομα τοῦ μεγάλου κείνου ποταμοῦ ποὺ λούζει ὅλη τὴ χώρα καὶ κάνει κάρπιμα τὰ περβόλια. Στὸ γέρμα τῆς ζωῆς τοῦ ποιητῆ, πηγαίνανε σ' αὐτὸν προσκυνητές, ὅπως πηγαίνανε στὸν Γκαῖτε, στὸ Χουΐτμαν καὶ στὸν Ἔμερσον, γιὰ νὰ κούσουνε τὰ τελευταῖα του λόγια. Πῆρε τὸ βραβεῖο Νόμπελ. Μὰ δὲν μπῆκε στὴ Γαλλικὴ Ἀκαδημία, γιατὶ δὲν εἴταν καμωμένος γιὰ τέτοιες ἀτμοσφαῖρες.

Μιὰ μέρα, ὁ θάνατός του ἦρθε νὰ μᾶς ξαφνίσει, γιατὶ ὅλοι προσμέναμε πῶς ἔμελλε νὰ ζῆσει πολλὰ χρόνια ἀκόμα. Κι ἀπὸ τότες, κάθε μήνα στὴν Προβηγκία δίνουνε τόνομα τοῦ Μιστρὰλ σὲ μιὰν πλατεῖα, σὲ μιὰν προκυμαία, σὲ μιὰ βρύση' θὰ δοῦμε πῶς θὰ βαφτίσουνε μὲ τόνομά του κάποιον ὡραῖο καρπὸ ὡριμασμένο στὸν ἥλιο, κάποιο βουερὸ ἔντομο ἢ κάποιο ζῶο ποὺ βγῆκε ἀπὸ τὴν ἰδιοτροπία τῆς θάλασσας. Κ' ἔτσι πρέπει νὰ συμβεῖ! Εἶναι δίκιο νὰ γίνει ὁ Μιστρὰλ ὁ ἀνάδοχος τῆς γῆς ποὺ τραγούδησε σὲ τέλειο ρυθμό!

ΓΑΒΡΙΕΛΑ ΜΙΣΤΡΑΛ

ΠΑΥΛΟΥ ΣΙΝΙΑΚ: Προβηγκιανὸ τοπίο.

Ὁ Φρειδερῖκος Μιστρὰλ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΑΒΡΙΕΛΑΣ ΜΙΣΤΡΑΛ:
Ὁ θρύλος τοῦ Φρειδ. Μιστρὰλ

ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΖΩΗΣ
(Συνέντευξις τοῦ κ. Σκουλούδη μὲ τὸν κ. Θ. Καστανάκη)

ΓΑΛΑΤΕΙΑΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ:
Τὰ γυαλένια μάτια
(Διήγημα)

ΕΛΙ ΦΩΡ:
Τὸ τέλος τῆς ζωγραφικῆς

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΛΑΛΑΟΥΝΗ:
Ἡ συναυλία σὲ ἀρχαῖο θέατρο τῆς Ἐπιδαύρου

ΤΡΙΣΤΑΝ ΜΠΕΡΝΑΡ:
Ὑπόθεση ἑνὸς φίλμ
(Διήγημα)

ΕΙΡΗΝΗΣ Μ. ΓΑΛΑΝΟΥ:
Καλῆς ἡμέρας δῶρο.
(Διήγημα)

ΤΕΛΛΟΥ ΑΓΡΑ:
Ἡ κριτικὴ τοῦ βιβλίου

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ:
Τὸ βάσανο τῆς ὀπωψίας
(μυθιστόρημα, συνέχεια)

ΚΟΛΕΤΤ:
Τὸ χρυσό μου
(μυθιστόρημα, συνέχεια)

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟ

ΠΟ τὸν καιρὸ ποὺ ξεκίνησε ὁ Θέσπις ἀπάνω στὸ κάρο του νὰ δίδῃ τὴν πρωτογενῆ τραγῳδία ὡσαμὲ τὴν ἵδρυσι τοῦ «Ἐθνικοῦ» μὲ τὶς τελειότερες σκηνοτεχνικὲς ἐγκαταστάσεις, τὸ θέατρο ἐντόπισε πολὲς φορὲς ἀκμὴ καὶ παρακμή, ὅπως συμβαίνει πάντοτ' μ' ὅλες τὶς Τέχνες. Καὶ κάθε φορὰ ποὺ βρισκότανε στὸ στάδιο τῆς ἀρρώστιας, διάφοροι γιατροὶ ἔκαναν τὴ διάγνωσί τους καὶ δίψιζαν τὰ κατάλληλα φάρμακα γιὰ τὴ θεραπεία του. Τούτη τὴ φορὰ μάλιστα μερικοὶ ἀπασιόδοξοι ἀνησύχησαν γιὰ τὸν ὑψηλὸ ἀσθενῆ καὶ πληροφοροῦν τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους του, ὅτι πρόκειται νὰ τοὺς ἀφῇ χρόνους!... «Σοδομοῦ ἐχθροί τον, λέγουν, παρασυρόσθκαν : ὁ Κινηματογράφος, τὸ ραδιόφωνο, ἡ τηλόφρασι καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλο, ποὺ ἐφευρέθκαν νὰ τοῦ δώσουν τὴ χαριστικὴ βολή.» Μὰ ὁ φτιασιδωμένος Δὸν Κιχώτης δὲν ξυπάζεται ἀπ' τοὺς ἀνεμόμυλους μὲ τὰ μεγάλα φτερά. Ἡ Νεοελληνέα ποὺ τὸν ἐμπνεύ εἶναι ἡ ἐφτάψυχη Τέχνη τῶν Τεχνῶν καὶ δὲν πεθαίνει τόσο εὔκολα, ὅπως δὲ πεθαίνει ποτὲ κομμιὰ Τέχνη.

Πραγματικά, ὄχι μόνο δὲν μποροῦν νὰ βλάψουν τὸ Θέατρο οἱ νεοφύτευσι ἀντιπαλοί του, μὰ γλήγορα κι' αὐτοὶ θὰ μεταβληθοῦν σὲ δοριυφόρους του καὶ θὰ γίνουν σύραγοι στὴ δοξασμένη του σταδιοδρομία. Ὄχι μόνο δὲν ἔχει νὰ πάθῃ τίποτα τὸ Θέατρο ἀπὸ τὴ θορυβώδη τους ἐπίθεσι, μὰ ὅταν τοὺς καθησυχάσῃ θ' ἀνέβῃ σὲ ψηλότερο βάθρο καὶ θὰ λάμψῃ ὡραιότερο καὶ λαμπρότερο, ὅπως συμβαίνει ὕστερ' ἀπὸ κάθε ἀναγνέγησι του. Γιατὶ τὸ Θέατρο: ἀποτελεῖ μέρος ἀπὸ τὶς μυστηριώδεις καὶ τονωτικὲς δυνάμεις τῆς ἀνθρωπότητος, κατὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἔκφρασι τοῦ Σὲν Μπεκέλλ.

Τὸ Θέατρο θὰ ἀπάχῃ αἰώνια καὶ θὰ καθφερτίζῃ τοὺς πόθους, τὰ ὄνειρα καὶ τὸ ἰδανικὸ τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ κόσμος θέναι πάντα ἐν' ἀπέραντο παλκοσένικο, καὶ μόνο ἐμεῖς, καμποτίνοι ἀσήμαντοι τῆς ζωῆς, ἐν τουρνὲ σὲ τοῦτον τὸν πλανήτη, θὰ παρατσάνουμε... τοὺς σπουδαίους. Ὡς ποὺ νὰ πάξουμε τὸν τόπο μας, θὰ παρατσάνουμε... τὰ τρία θέ.

Ἔρχεται λοιπὸν πάλι στὸ πρῶτο πλάνο ὁ συγγραφεύς, ποὺ τόσο ἄδικα εἶχε παραγνωρισθῆ τελευταία! Ξαναπαίρνει τὴν προνομιοῦχο θέσι του καὶ ἀναγνωρίζεται ἡ πολίτισμη συμβολή του γιὰ κάθε θεατρικὴ ἐπιτυχία! "Οταν ὁ Κοκλὲν ἐκφεύρισε ἀριστοτεχνικὰ τὸν Συρανὸ νὰ Μπεργεράκ, ἔλεγε σ' αὐτοὺς ποὺ τὸν συνεχαίρονταν: «Τὸν κύριο Ροστὰν νὰ τοῦ σταχαῖτε!... Ἄμα ὑπάρχουν καλοὶ συγγραφεῖς νὰ γράφουν δυνατοὺς ρόλους, τότε μόνο θὰ ὑπάρχουν καὶ καλοὶ ἠθοποιοὶ νὰ τοὺς παίζουν!» Ὁ συγγραφεύς, πραγματικά, εἶναι ὁ σπουδαιότερος ἡψηψιστὴς τοῦ Θεάτρου, ὁ ραδιοφώνας ποὺ θ' ἀναπαλύψῃ νέες πηγὲς γιὰ ν' ἀναβαστισθῇ τῆς Θάλειας ἡ Τέχνη. Γι' αὐτὸ θάπρεπε καὶ σ' ἐμᾶς νὰ κροσέχουν στοργικότερα τοὺς συγγραφεῖς, οἱ διάφορες θεατρικὲς ἐπιχειρήσεις, νὰ παίζουν κάποτε καὶ μὲ μερικὴν ἀδαρίαν τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἑλληνικὰ ἔργα, ἰδίως τὸ Ἐθνικὸν Θέατρον μὲ τὸν μεγάλον του προϋπολογισμὸν καὶ τὴν μεγαλύτερα, του πρὸς τοῦτο ὑποχρέωσιν, γιατὶ εἶναι ἀκαρατὴ ἡ γνωριμία τῶν δραματουργῶν μὲ τὴ σκηνή, ὅπως λέγει ὁ Λέσυγκ, γιὰ τὲλειοποιηθοῦν καὶ νὰ δόσουν ἀρότεα ἀρτιότερον ἔργο, ποὺ θ' ἀσχολιοῦσε μὲ τὸ παραπάνω καὶ τὴν ἐπιχείρησι. Τοῦτο πρέπει νὰ ἐννοήσουν καλὰ οἱ θεατρῶνοι: πὰς οὔτε κομμιὰ φορὰ, οὔτε πολιτελεὶς σκηνοθεσίες, οὔτε οἱ τελειότερες ἐγκαταστάσεις δὲν μποροῦν νὰ ξαναφέρουν τὸ κοινὸν στὰ θεατρά σων, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχουν καλὰ ἔργα!... γιατὶ ἀκλούσταστα: τίποτα δὲν μπορεῖ ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν λόγον! Καὶ τὸ Θέατρον κατ' ἐξοχὴν εἶναι τέχνη ὁμιλοῦσα. Παράδειγμα: ἡ φτωχότατη ἀπόδοσις τῶν σπουδαίων θεατρικῶν ἔργων ἀπὸ τὸν Κινηματογράφο, μὲ τὸ ἀνεπαρκέστατο κείμενο. Ἀπὸ τὸν καλὸ συγγραφέα λοιπὸν ἐξαρτᾶται ἡ συστηρίσι τῆς Θεατρικῆς Τέχνης, ποὺ εἶναι, κατὰ τὸν Πιραντέλλο: Τὸ πρόνο ἀπὸ τὰ θεατρικὰ εἴδη καὶ τὸ πιὸ δύσκολο!

Ἀλλὰ καὶ οἱ συγγραφεῖς πρέπει νὰ κροσέχουν πιὸ πολὺ τὰ ἔργα τῶν τώρα, γιατὶ τὸ κοινόν, ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἀφθονία κινηματογραφικῆ παγδιασία ἔχει γίνει ἀπαιτητικώτερο. Διφᾷ ὅμως νὰ κοροκολουθῇ ἔνα σύγχρονο ἐνδιαφέρον ἔργο κι' ὅταν τοῦ τὸ δόσουν ξεκινᾷ μὲ συναγερμὸ νὰ τὸ θαυμάσῃ ἀνεπιφύλακτα καὶ τὸ χειροκροτεῖ χωρὶς νὰ πολυσκοτίζεται νὰ μάθῃ σὲ ποιὰ κατηγορία ἀκριβῶς ἀνήκει. Πρόσφατο παράδειγμα ἐχουμε τὸ ἔργο τοῦ κ. Μελᾶ, ποὺ μὲ τόσο μπρίο καὶ ἔγρες πέντες παῖζει ὁ Λαμπρὸς Θάσος Ἄλλοιος—λογοθετίδη—Μουσούρη. Τὸ κοινὸν ξεκαβᾶζεται στὰ γέλια κι' ἐνδυσιάζεται μὲ αὐτὸ τὸ ἔργο, ὅχι βέβαια τυχαίως, ἀλλὰ γιὰ τὶς ἀναψιάσθητες ἀρετές του. Εἶναι γραμμένο μὲ κέφι, καὶ πολὺ προσεκτικά. Ὁ πνευματώδης συγγραφεὺς τὸν ἐκμετταλεύεται τὸ θέμα τον ἐντατικὰ καὶ μὲ θεατρικὴ μαεστρία. Κατέχει: ἐπὶ ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν σκηνικῶν ἐπιδράσεων, ὅπως σημειοῦνεται ὁ Φράϊταγ καὶ δὲν παραμελεῖ εἰπωτε: ἐλευθεροστομία, trait-alls, ἀκρόασις, accessoirs, coloris,—ἔχει πὰς Θέατρο θὰ σῇ Πανόραμα—καὶ λίγη Βαβυλωνία ἀκμὰ, γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὰ κωμικὰ τοῦ ἐπεισόδια. Ὁ διαλογός του, φυσικός, πειστικός, σπινθοβόλος, κάποτε μάλιστα καὶ μὲ pittoresque, ἀξιοβγεῖ ἀδίαστα τὸν θεατῆ μὲ σταθερὸ ἐνδιαφέρον ἀπὸ σκηνῆς εἰς σκηνὴν «car il sait bien doser ses effets», ὅπως γράφει κάπου ὁ Σαρσαί. Τρεῖς ὁλόκληρες ὧρες ἐκπαιδεύεται ὁ μπαμπᾶς κι' ὅμως οὔτε στιγμὴ δὲν παιδεύεται ὁ θεατῆς ἀπὸ πλῆξι ἢ ἀνακοινοφησία! Δὲν εἶναι σφάλμα τοῦ συγγραφέως ἂν μερικὲς σπιρὲς τοῦ μοιάζουν ἐκ ἐπιτυχῆ σκέτες. Ἐπιθεωρήσας καὶ παρὰ λίγο νὰ... μπιζάρωνας ὅμως εἶναι ἀπορίας ἄξιον ἂν κανεὶς ἀπὸ τὴν ἀνθρωποπλημμύρα ποὺ κατακλύζει τὸ Θέατρο Ἀλλὴκ κάθε βράδυ κάμῃ ἢ γράψῃ κομμιὰ παρατήρησι, ποὺ ἴσως κι' ὁ ἰδιος ὁ κ. Μελᾶς τὴν συμμερίζεται. Στὴν πρεμιέρα τοῦ περιφημοῦ Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ ὅπλα» ἀναγκάσθηκε ὁ Μπέρναρ Σὼ νὰ βγῇ ἐπτὰ φορὲς στὸ προσκήνιο γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ πλῆθος ποὺ τὸν ἀπεθέωνε μ' ἐνθουσιασμό.

Ἀξαφνα ἀντήχησε ἕνα δυνατὸ σφύριγμα ἀπὸ ἕνα φωτεῖγ! Τότε ὁ ἀμίμητος Ἰζλανδὸς, ἀποτετιμόνιος τῶν ἀγνοστικῶν ποὺ τὸν ἀποδοκίμαζε, τοῦ φώναξε μ' ἐγκάρδιο τόνο : «Πιστόψτε με, κύριε, πὼς κι' ἐγὼ ἔχω τὴν ἴδια γνώμη μὲ σᾶς, ὅτι τὸ ἔργο μου εἶναι γιὰ σφύριγμα!... Μὰ τί μπορεῖτε νὰ κάνουμε οἱ δύο μας, σὲ μιὰ ὁλόκληρη πλατεῖα ποὺ φεντιλιέται ἀπὸ τὰ χειροκροτήματα!»

Ἡ μετατροφὴ τῶν αἰσθημάτων τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ σοβαρὸ Θέατρο εἶναι

(Συνέχεια στὴ 15η σελίδα)

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΟΥ κ. Ι. ΣΥΚΟΥΤΡΗ

Κύριε Διευθυντά,

Τῶν τριῶν «φοιτητῶν» ἡ σχετικὴ μὲ τὴν συνέντευξίν μου ἐπιστολὴ (εἰς ἄλλους τόπους μὲ ἄλλα, περισσότερον πολιτισμένα ἤθη θὰ ἐχαρακτηρίζετο ὡς δημοσίευμ' αὐτὸ μὲ διαφορετικὸν ὄνομα), τῆς ὁποίας ἔλαβα γνῶσιν μόλις χθές, ποὺ ἀνῆρα' ἀπὸ τὴν ἐξοχὴν, χρειάζεται μερικὰ διασαφήσεις, διὰ τὰς ὁποίας θὰ ζητήσω τὴν φιλοξενίαν σας.

Δὲν πρόκειται βέβαια νὰ ὁμιλήσω περὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ μου ἔργου. Οἱ τρεῖς ἐπιστολογράφοι ἔχουν συγκεντρώσει τόσας πληροφορίας περὶ αὐτοῦ καὶ ὁμιλοῦν, φοιτηταὶ αὐτοὶ ἄλλης Σχολῆς, μὲ τόσον κύρος περὶ τῆς ἀξίας του (περίεργον πράγματι αὐτὸ τὸ ἐνδιαφέρον δι' ἕνα κοινὸν «Πανεπιστημιακὸν ὑπάλληλον»!), ὥστε μάταιον θὰ ἦτο νὰ διαμαρτυρηθῶ κὰν διότι π. χ. τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπιστημονικῶν μου δημοσιευμάτων καταβιβάζουν ἀπὸ 100 περίπου εἰς 60.

Οὔτε πάλιν σκέπτομαι ν' ἀφισιθήτσω εἰς τὰ καλὰ παιδιὰ τὸ δικαίωμα νὰ μοιράζουν διπλώματα πνευματικοῦ ἤθους. «Ἤνέτης, ὡς ἄτομον τοιλάζιστον, δὲν ἐζήτησα ποτὲ μου τὸ θεωρθῆν. Ὁ ἡγέτης προϋποθέτει «ἀπαδοὺς», καὶ ἐγὼ σημαίνω εἰς τὸν ἀριθμὸν δὲν ἀποδίδω. Εἶμαι (μὲ τὴν ἄδειαν πάντοτε τῶν τριῶν «φοιτητῶν») ἔνας ἁπλοῦς διδάσκαλος, ποὺ προσπαθεῖ (δοον τοῦ ἐπιτρέπουν αἱ πανεπιστημιακαὶ μας συνθῆκαι, καὶ ἰδίως ἡ μαζινὴ φοίτησις) νὰ ἐντελῇ τὸ καθήκον του μ' ἐνθουσιασμὸν καὶ πίστιν, ἀλλὰ καὶ μὲ αὐστηρότητα καὶ ἀδημαγωγίαν σταρῆν πρὸς τοὺς φοιτητάς. "Ἐχω μάλιστα (ἀπὸ Ἰδιωτικογραφίας καὶ ἀπὸ πεποιθήσεις) τόσην ἀντιπάθειαν ἐναντίον κάθε μορφῆς δημοκοπίας, ὥστε συνεδητὰ νὰ καθιστῶ δυσκολώτερον τὴν ἀποδοχὴν τῶν ἀπόψεών μου μὲ τὸ νὰ τὰς διατυπώνω πολλάκις μὲ σκληρότητα ὁ περβολικὴν, ὁμολογῶ, καὶ ἀτεχνὸν τρεχύτητα — οἱ ἀναγνῶσται τῆς συνεντεύξεώς μου θὰ τὸ ἀντελήφθησαν ἤδη.

Διὰ τοῦτο ἐξαπλέγην καὶ ἐγὼ, ὅταν ἦλθε τὸ τεῦχος τῶν «Ν. Γ.» εἰς τὸ μακρινὸ νησὶ ποὺ παρεθέριζα, καὶ εἶδα τὴν φράσιν τοῦ κ. Σκουλοῦδη, ὅτι οἱ φοιτηταὶ χωρίζονται εἰς Συνουσιακοὺς καὶ ἀντισυνουσιακούς. Τὴν εἰδησιν αὐτὴν ἀπεδέχθη ἀμέσως ὁ κ. Σκουλοῦδη, ὅτι οἱ φοιτηταὶ χωρίζονται εἰς Συνουσιακοὺς καὶ ἀντισυνουσιακούς. Τὴν εἰδησιν αὐτὴν ἐπρόκειτο ὄχι μόνον προτάκουστον δι' ἐμέ, ἀλλὰ καὶ ἀντίθετον πρὸς ὅσα γνωρίζω ἀπὸ τὴν φοιτητικὴν ζωήν. Ἀπὸ συζητήσεις, ὁμοδίας πολλάκις, γνωρίζω, ὅτι ὑπάρχουν φοιτηταὶ πολλοὶ εὐρισκόμενοι εἰς ὀξεῖαν ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἀρχὰς μου, καὶ γεγονὸς εἶναι ὅτι πολὺ συχνὰ ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ πνευματικαὶ ἀντιθέσεις καταλήγουν ἢ εἶναι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐχίδες προσώπων. Ἀλλ' ἐγὼ τοιλάχιστον δὲν θὰ ἐχαρακτήριζε τοὺς φοιτητὰς αὐτοὺς ὡς ἐχθροὺς. Ἴσα ἴσα μάλιστα ἔχω τόσον πολλὰς καὶ τόσον συγκινητικὰς ἐνδείξεις ἀγάπης ἀπὸ φοιτητὰς ἀντιφρονοῦντας, ὥστε ν' ἀμφιβάλω ζωηρῶς ἂν ἤ ἐπιστολὴ αὐτὴ, ὅπως εἶναι συντεταγμένη, προέρχεται πράγματι (τοιλάχιστον εἰς τὴν ἔμμεσον προέλευσίν της) ἀπὸ φοιτητάς, ἔστω καὶ ἀντιφρονοῦντας.

"Οσον ἀφορᾷ τώρα τὸ ζήτημα τῆς Πράγας, θὰ δεχθοῦν, ἐλπίζω, οἱ τρεῖς «φοιτηταὶ» ν' μεταβιβάσουν εἰς τοὺς πληροφορηθόντας τὸν τῆς ἀκολούθους ὁρονολογίας:

Δι' ἐπιστολὴς του συστημένης τῆς 11ης Μαρτίου 1933 ὁ καθηγητὴς Χένερ, εἰσηγητὴς τῆς καταρτισθείσης ὑμετέρας ἐπιτροπῆς ἐκ καθηγητῶν, τοὺς ὁποίους οὔτε προσωπικῶς οὔτε δι' ἀλληλογραφίας ἐγνώριζα, μοῦ ἀνεκοίνωνεν, ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ ἐστάλφη νὰ μὲ προτείνῃ ὡς διάδοχον τοῦ ἀποθανόντος τὸ 1932 Ε. Μαρτίνι εἰς τὸ Γερμανικὸν Πανεπιστήμιον τῆς Πράγας, καὶ μ' ἐρωτοῦσεν ἂν κατ' ἀρχὴν θὰ ἐδεχόμην. Μὲ τὴ πληροφορίας τινὰς, τὰς ὁποίας ἐλάβισα καὶ ἔλαβα, τοῦ ἀπήντησα ὅτι δὲχομαι. (Βλ. «Ἔλευθ. Βῆμα» 25 Μαρτίου 1933 ἀρ. 3928, «Πρωϊνὰ» 2 Ἀπριλίου 1933 ἀρ. 2604). Τὸ πρᾶγμα ἀνοικοιῶθη ἐπισήμως (ὄχι ἀπὸ φοιτητὰς, ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ ἐπιστολογράφοι) ὑπ' ἐμοῦ εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν, ἡ ὁποία κατὰ τὴν συνεδρίαν της (ἀρ. πρωτ. 175)102 ἡμερομ. 10 Μαΐου 1933). Τὴν 23 Ἰουλίου 1933, δηλαδὴ 3 ½ μῆνας κατόπιν, ἀπέθανεν ὁ μακαρίτης Σ. Μενάρδος, καὶ ἐδημιουργήθη κενὴ τακτικὴ ἕδρα, τὴν ὁποίαν θὰ ἠμποροῦσα νὰ διεκδικήσω, καὶ μετὰ 1 ἔτος περίπου (τὴν 8 Φεβρουαρίου 1934) ἔγινεν ἡ πλήρωσις τῆς ἕδρας, χάριν τῆς ὁποίας ἰσχυρίζονται οἱ ἐπιστολογράφοι, ὅτι ἐρρίφθη ἡ διάδοσις τῆς Πράγας. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1933 οὔτε ὑπῆρχεν οὔτ' ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ τὸ ἔδαφος.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐστειλα τὰ ζητηθέντα στοιχεῖα, ὑποβλήθη ἡ εἰσήγησις καὶ ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ ἐν Πράγᾳ Πανεπιστημίου κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 26 Ὀκτωβρίου 1933 μὲ μειονοψηφίαν μιᾶς ψήφου ἐψήφισε τὴν περὶ ἐμοῦ πρότασιν τῆς ἐπιτροπῆς. Ἡ ἀπόφασις τῆς Σχολῆς διεβιβάσθη κατὰ τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου 1934 εἰς τὸ Τσεχοσλοβακικὸν ὑπουργεῖον Παιδείας πρὸς ἐγκρισιν—ὡς γνωστόν, εἰς τὰ ξένα Πανεπιστήμια αἱ ἀποφάσεις τῶν Σχολῶν δὲν εἶναι ὑποχρεωτικαὶ διὰ τὸν ὑπουργόν. Μέχρι τῆς στιγμῆς τὸ ὑπουργεῖον, διὰ λόγους τοῦς ὁποίους οὔτε γνωρίζω οὔτε ἐμπιστεύομαι τὴν πατρίδα μου, δὲν ἐξέτασε ἀκόμη τὸ ἐρώτημα τῆς ἐπιτροπῆς. Ἡ ἀπόφασις τῆς Σχολῆς διεβιβάσθη κατὰ τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου 1934 εἰς τὸ Τσεχοσλοβακικὸν ὑπουργεῖον Παιδείας πρὸς ἐγκρισιν—ὡς γνωστόν, εἰς τὰ ξένα Πανεπιστήμια αἱ ἀποφάσεις τῶν Σχολῶν δὲν εἶναι ὑποχρεωτικαὶ διὰ τὸν ὑπουργόν. Μέχρι τῆς στιγμῆς τὸ ὑπουργεῖον, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους οὔτε γνωρίζω οὔτε ἐμπιστεύομαι τὴν πατρίδα μου, δὲν ἐξέτασε ἀκόμη τὸ ἐρώτημα τῆς ἐπιτροπῆς. Ἡ ἀπόφασις τῆς Σχολῆς διεβιβάσθη κατὰ τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου 1934 εἰς τὸ Τσεχοσλοβακικὸν ὑπουργεῖον Παιδείας πρὸς ἐγκρισιν—ὡς γνωστόν, εἰς τὰ ξένα Πανεπιστήμια αἱ ἀποφάσεις τῶν Σχολῶν δὲν εἶναι ὑποχρεωτικαὶ διὰ τὸν ὑπουργόν. Μόνιμος κάτοικος τοῦ Παρισιοῦ, ὁ κ. Καστανάκης δὲν ἔχει ἀστόσο κάθε καλοκαίρι νὰ ἐπισκέπεται τὴν πατρίδα μου, ποὺ ἔχει νὰ τὴν ἀγαπᾶει μ' ἔναν τρόπο ἀληθινὰ ἄξιο γιὰ ἕναν πρωτοπόρο διανοούμενο, ὅπως αὐτός. Ἡ συγγραφικὴ του ἀξία, ἀναγνωρισμένη στὸ μικρὸ ἀναγνωστικό μας κοινό, καὶ ἐκτιμημένη βαθειὰ ἀπὸ τὸν ἀκόμη στενώτερο κύκλο τῶν διανοουμένων μας, συνοψίζεται στὴν ἔκδοση διηγημάτων καὶ πολλῶν μυθιστορημάτων, ποὺ διακρίνουται ὅλα γιὰ τὴν ξεκαθαρισμένη θέση ποὺ παίρνουνε μέσα στὰ σύγχρονα προβλήματα τοῦ περιβάλλοντος. Ἡ τελευταία ἔκδοση τῶν «Μεγάλων ἀστῶν», ποὺ μόλις ἀπὸ προχτὲς στολίζει τὶς προθῆκες τῶν βιβλιοπωλείων ἔρχεται νὰ προστεθεῖ στὸ ἤδη ἀξιοθαύμαστο λογοτεχνικὸ ἔργο του.

—o—

—Τί εἶναι γιὰ σᾶς πνευματικὴ ζωὴ ἑνὸς τόπου;

—Πνευματικὴ ζωὴ ἑνὸς τόπου, ὁμοιάζω αὐτὴν ποὺ γρήγορα ἢ ἀργὰ θὰ φτειάσει τὴν διέπουσα γραμμὴ τοῦ πολιτισμοῦ του καὶ θὰ τὴν διαστηρήσει. Σ' αὐτὴν νομίζω ὅτι κατασταλάζουν οἱ κύριες ἀρετὲς μιᾶς χώρας.

—Ἡ πνευματικὴ ζωὴ ἑνὸς τόπου πρέπει νὰ ἐκπροσωπεῖ τὴν ὁλότητα τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ τόπου αὐτοῦ;

—Πρέπει νάναι ἡ συνισταμένη τῶν ἀγωνίων καὶ τῶν ἐλπίδων τῆς ὁλότητας ὅλων τῶν τάξεων. Ἀκόμα καὶ στὴν ἀνταγωνισμὸ τῶν τάξεων αὐτῶν ὑπάρχει ἀλήθεια, ποὺ πρέπει κάρβε: ὁ συγγραφέας γιὰ νὰ τὴ ζῆσῃ καὶ νὰ τὴν ἐκφράσει. Καὶ γιὰ νὰ μίνω περισσότερο συγκεκριμένος: Στὴν ἐγκλματικὴ παντοδυναμία ἡ τὸ δέος τῆς δίπουσας τάξης, σήμερα, καθὼς καὶ στὴν ἀπόγνωση, στὴν ἐγκατάλειψη τῶν λαϊκῶν μαζῶν, ὑπάρχουν γιὰ τὸν μυθιστοριογράφο τὰ μεγάλα καινούρια θέματα ποὺ εἶναι αὐτούσια ἡ ἐποχή μας.

—Ἡ πνευματικὴ ζωὴ πρέπει νὰ γίνεται ἑπομένως χτῆμα τοῦ λαοῦ. Σὲ μιὰ τέτοια περίπτωσι ὅμως σὲ ποιὸν πέφτει τὸ καθήκον νὰ βοηθήσει;

—Τὸ καθῆκον αὐτὸ ἀνήκει ὁλοκληρωτικὰ στὸ κράτος. Τὸ βλέπουμε αὐτὸ πρὶν ἀπ' ὅλα στὴ Ρωσσία κι ὕστερα στὴν Ἀγγλία, τὴν Γαλλία καὶ τὴν Ἀμερική.

—o—

—Στὴν σύγχρονη Ἑλλάδα ἔχουμε πνευματικὴ κίνηση;

—Στὴ σύγχρονη Ἑλλάδα δὲν ἔχουμε πνευματικὴ κίνηση. Ἔχουμε ἄρνηση τῆς πνευματικῆς ζωῆς, συντηρημένη ἀπὸ μερικὰ δημοσιογραφικὰ ναυάγια, κι ἀπ' ὁλόκληρο τὸ ναυαγισμένο κράτος μας. Πρέπει νὰ σημειώσω ὅμως ὅδῶ, πὼς ἔχουμε λαμπροὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ἐμφανίζονται σὰν κρούσματα, καὶ ζοῦν ἀπομονωμένοι, καταδιωγμένοι σχεδὸν πάντοτε. Γιὰ τοῦτο ὁ θεβασμὸς μας σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους πρέπει νάναι ἀπέραντος. Ἐγὼ τοὐλάχιστον τοὺς τοποθετῶ πολὺ ψηλότερα ἀπὸ τοὺς διασημότερους ποὺ διαβάζουν σήμερα στὴν Εὐρώπη. Στὶς ἄλλες χώρες ὑπάρχουν διάσημοι καὶ πολύκροτοι ἀνθρωποι τῶν γραμμάτων. Ἐμεῖς ἔχουμε μεγάλους ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων, καὶ τοὺς λέω μεγάλους γιατὶ εἶναι ἥρωες καὶ συγχρόνως τρελλοὶ πηγαίνοντας ἐνάντια στὴν πραγματικότητα τοῦ τόπου τους, ποὺ τὴ ζοῦνε καὶ ποὺ τοὺς χτυπᾶει καθημερινά, ἀκριβῶς ὅπως ἔγινε καὶ στὶς μεγάλες ἐποχὲς τῶν ἄλλων χωρῶν.

—Οἱ πνευματικοὶ αὐτοὶ ἥρωες ὁσότσο, ἄν ἀντιπροσώπευαν ἀληθινὰ τὰ προβλήματα καὶ τὶς ἀνησυχίες τοῦ λαοῦ, δὲν θάπρεπε νάχουν ἀπήχηση μέσα στὴν ψυχή του;

—Φυσικὰ θάπρεπε, ἄν τὸν εἶχαν ἀφήσει τὸ λαὸ νάχει προβλήματα καὶ ἀνησυχίες, πέρα ἀπ' τὴ παλιοπρολογητικὸ ζήτημα, τὸ πολιτειακό, τὸ βενιζελοτσαλδαρίζον, αὐτὴ τὴν τρισπόστατη ἀθλιότητα τῶν ἡμερῶν μας! Μόνο οἱ φωτισμένες ἀριστερὲς μᾶλες στὴν Ἑλλάδα, ἔχουν συνείδηση καὶ προβλήματα, καὶ σ' αὐτοὺς ἀσφαλῶς ἔχουν ἀπήχηση στὴν Ἑλλάδα οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων. Οἱ ἄλλοι βενιζελοτσαλδαρίζουν. Αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι, ἀποτελοῦν ὅλο τὸ ἀνάστημα τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ποὺ ἐπεῖ ἔκανε αἴσχα ὀργανώνει τὴν ἑλληνικὴ ἀμάθεια καὶ τὴν ἑλληνικὴ κουταμάρα, τὴν καθαρεύουσα καὶ τὴν πολιτικολογία, τόσο ὅσο δὲν τὰ κατάφερε κανένας ἀρπαπάνθρωπος φασίστας, καὶ κανένας ἀνθρωποφάγος φύλαρχος τῆς Ἀφρικῆς γιὰ ὀργανώσει τὴ δουλοπρέπεια στὴν περιοχή. Καὶ εἶναι στάλήθεια θαῦμα αὐτὸ ποὺ κατώρθωσαν οἱ κατὰ καιροὺς ἑλληνικὲς κυβερνήσεις: "Ἕναν ἀπ' τοὺς ἐξυπνότερους λαοὺς τῆς Εὐρώπης τὸν κατασπήσανε νὰ παίρνει στὰ... σοβαρὰ τὴ νεοελληνικὴ πολιτικὴ ζωή, καὶ νὰ μὴν ἐνδιαφέρεται παρὰ γι' αὐτήν! Τί κάθεστε λοιπὸν καὶ μοῦ μιλᾶτε γιὰ προβλήματα, γιὰ ἀνησυχίες, γιὰ συνειδήσεις καὶ γιὰ ἀπηχήσεις, ὅταν στὰ ὁπουργικά μας συμβούλια γίνονται δολοφονικὲς ἀπόπειρες, ὅταν ὁ ἀεροπορικὸς μας στόλος δὲν ἔχει βενζίνη γιὰ πτήσεις πέραν τοῦ Σαρωνικοῦ, κι ὅταν γιὰ κίνημα ποὺ ἔκαναν οἱ στρατιωτικοὶ, καταδιώκεται ὁλόκληρος ὁ ἐκπαιδευτικὸς μας κλάδος, ὅπως δὲν καταδιώκονται οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ τὸν Χίτλερ στὴν Γερμανία! Ὁ ἑλληνικὸς λαός, ἔτσι ποὺ ἐκατάντησε, ἐκεῖ μόνον τὶς πνευματικὲς ἀνωτεροτήτες δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβει, ἀλλὰ οὔτε τὴν ἀφάνταστη κρατική μας κατωτεροτήτα. Τόγραφα τελευταῖα καὶ τὸ ξαναλέγω καὶ σήμερα: ἀρχίζουν γιὰ τὸν τόπο μας καινούρια χρόνια δουλείας.

—Μήπως στὸ λαὸ αὐτό, ποὺ ὁποιοσδήποτε ἀναγνωρίζεται τόσες ἀρετές, τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς του, τῆς ἐξελόρεσης τοῦ ψωμιοῦ του, ἔχει πάρει ἐξάρτηση ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ αὐτὴ μικροκομματικὴ ζωή γιὰ λόγους ἀνεξάρτητους ἀπὸ τὴ διάθεσή του, γιὰ λόγους βιομηχανίας, γιὰ λόγους τοπικῶν γεωργικῶν συνθηκῶν καὶ κατόπιν, γιὰ ἐπιχειρήσουν μιὰ δημιουργικὴ συνεργασία μὲ τοὺς διανοουμένους τῶν ἄλλων χωρῶν. Αὐτὴ ἡ δημιουργικὴ τάση τῆς πνευματικῆς ἀλληλεγγύης ἀπλώνεται σήμερα καὶ ριζώνει σ' ὅλο τὸν κόσμο. Τὰ ἀποτελέσματά της, τὰ βλέπουμε νὰ θεοεβεῖουν ὄχι μόνον στοὺς ἐλεύτερους τόπους, ἀλλ' ἀκόμα κι ἐνάντια σὲ τρομοκρατίες, ὅπως ἡ χιτλερική καὶ ἡ ἰσπανική. Στὴν Ἑλλάδα ἡ τρομοκρατία ἀρχισε ἤδη, ὅπως σᾶς ἔλεγα πρὸ ὁλίγου. Δὲν ὑπάρχει κανένα συμφέρον σοβαρό, ποὺ νὰ χωρίζει τοὺς "Ἕλληνες διανοουμένους. "Απεναντίας, ὅλα τους τὰ βιωτικὰ συμφέροντα ὑπαγορεύουν νὰ συνασπιστοῦνε σὰν ἀληθινοὶ ἐργάτες τῆς ἐποχῆς τους εἶναι, νὰ ὀργανωθοῦν, ὅπως ὀργανώθηκε ἡ ἐργατιὰ τῶν πολιτισμένων ἐθνῶν. Δὲν εἶναι ἁπλὸς ζήτημα ψωμιοῦ, ἀλλὰ καὶ ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου. Οἱ δολοφόνοι καὶ οἱ φυλακὲς καὶ τὰ ἐρπυνοήσια, δὲν σπαντίζουν στὴν Ἑλλάδα. Καὶ συνάμα, τὸ πειθάρχημά μας σὲ μιὰ ζωντανὴ καὶ σιδερένια ὀργάνωση θὰ μᾶς ἐπιβάλει καὶ τὶς μεγάλες διαφωτιστικὲς ὁποχρεώσεις ποὺ ἔχουμε ἀπέναντι τοῦ λαοῦ καὶ ποὺ ὡς τώρα τὶς παραμερίσαμε. "Αν δὲν ὁμονοήσουμε πρῶτα ἀναμεταξύ μας κι ἂν δὲν ἔρθουμε σὲ μιὰ κατευθεῖαν ἀπεριόριστην ἐπαφὴ μὲ τὶς μεγάλες μᾶζες, νὰ τσακίσουμε τὴν ἀμάθεια καὶ τὴν ἀθλιότητα ποὺ ὀργάνωσαν οἱ ὁ

ΔΗΜ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΑ ΠΑΖΑΡΙΑ

Τ Α περισσότερα παζάρια γίνονται στή Ρούμελη, στή Θεσσαλία καί στή Μακεδονία. Πότε συστήθηκαν κανείς δέ μπορεί νά μάς τό πή, μά δπως φαίνεται εἶναι πολύ παλιά. Πολλά θά τά βρῆκαν οἱ Τοῦρκοι δταν κατάκτησαν τό Ρωμέικο. "Ηταν ἀπό τόν καιρό τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς φαίνεται.

Ἀφορμή τους βέβαια πρέπει νά εἶναι ἡ θρησκευτική συγκέντρωση γιά τό γιορτασμό κάποιου Ἁγίου καί τά πανηγύρια.

Θρησκευτικές συγκεντρώσεις γιά λόγους λατρείας εἶχαν κι οἱ ἀρχαῖοι, κάποτε καί μεγάλες. Ἀπ' ἀφορμή τους γίνονται πανηγύρια, κοντά σέ τοῦτα πουλοῦσαν κι ἀγόραζαν, ἔκαναν μ' ἄλλα λόγια τίς ἐμπορικές τους πανηγύρεις.

Ὁ Πολύβιος, κάνοντας λόγο γιά τό θέρμο, τό μεγαλύτερο θρησκευτικό καί πολιτικό κέντρο τῆς Αἰτωλίας, λέει πώς μέ τίς εὐκαιρίες πού οἱ Αἰτωλοί μαζεύοναν ἐκεῖ γιά νά λατρέψουν τόν Ἀπόλλωνα, ἔκαναν καί τά παζάρια τους· μεγάλα ἐπῆσια παζάρια. Καί τό περιεργότερο εἶναι, ἐνῶ μέ τό πέρασμα τοῦ χρόνου ὀρύστηκε τό ὄνομα «Θέρμος», ἀπ' αὐτόν τό λόγο ἀπόμεινε τό ὄνομα «Παλιοπάζαρο». Μ' αὐτό ἤταν γνωστός ὁ Θέρμος πρίν γίνουν οἱ ἀνασκαφές γιά νά τό μάθωμε καί θετικά πώς εἶναι αὐτός.

Καί σήμερα ἀκόμη πολλά παζάρια σώζουν κάτι ἀπό τόν παλιό θρησκευτικό χαρακτῆρα τους. Ἄλλα γίνονται σέ μέρα πού γιορτάζεται ἡ Παναγία ἤ κάποιος Ἅγιος κι ἄλλα εἶναι συνέχεια πανηγυριοῦ. Παράδειγμα τό παζάρι τῆς Ὑπάτης γίνεται στίς 14 Σεπτεμβρίου στήν Ὕψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Τό παζάρι τοῦ Προυσοῦ στήν Εὐρυτανία, εἶναι συνέχεια τοῦ πανηγυριοῦ πού ἀκολουθεῖ τή γιορτή τῆς Παναγίας τήν 23 Αὐγούστου· κι ἐκεῖ μαζεύεται σχεδόν ὅλη ἡ Ρούμελη καί πανηγυρίζει.

Ἔτσι, μερικά παζάρια εἶναι καί πανηγύρια καί ἐμπορικές ἀγορές, καί τα δύο μαζί. Ἐδῶ χορεύουν καί διασκεδάζουν, ἄς ποῦμε, πιό πέρα πωλοῦν κι' ἀγοράζουν.

Μά νά συστηθῆ παζάρι ὅ' ἕνα μέρος καί νά ζήση, πρέπει νά εἶναι κεντρικό τό μέρος· εὐκολα νά γίνεται ὁ αὐτό ἡ συγκέντρωση τοῦ κόσμου. Τό κέντρο τοῦτο μπορεῖ νά εἶναι πόλη ἤ μοναστῆρι.

Σά νά πῆς ἡ Λαμία, καί γίνεται μέσα στήν πόλη τό παζάρι. Ἡ Ὑπάτη καί γίνεται ἕνα τέταρτο ἔξω. Ὁ Προυσός καί γίνεται στό μοναστήρι τῆς Παναγίας.

Λέγοντας «παζάρια» ἐδῶ μιλῶ γιά κεῖνα πού γίνονται μιά φορά τό χρόνο· ἀφήνω τά βδομαδιάτικα, τίς λαϊκές ἀγορές, ὅπως τά ὠνόμασαν στήν Ἀθήνα, πού γίνονται σέ κεντρικά κεφαλοχώρια μέ σκοπό τή συγκέντρωση τῶν γύρω χωριάτων, πού θέλουν νά πωλήσουν τά προϊόντα τους καί ν' ἀγοράσουν ὅ,τι τοῦς χρειάζεται γιά τό σπίτι τους.

Ὁ λαός καί τοῦτα καί κεῖνα τά ὀνοματίζει μέ τό ἴδιο ὄνομα: «Πάω στό παζάρι», δταν σοῦ λένε, ἐννοοῦν καί τό βδομαδιάτικο καί τό χρονιάτικο.

Τά παζάρια τά γέννησε βέβαια ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνταλλαγῆς πρῶτα-πρῶτα. Βγάζω, ἄς ποῦμε, φασόλια πολλά ἀπό τό χωράφι μου· μοῦ ἀρκοῦν γιά προσφά τῆς χρονιᾶς μου καί μοῦ περισσεύουν κιόλας. Ἐξ ἄλλου ἔχω ἀνάγκη γιά ἐλιές ἤ λάδι πού ὁ τόπος ὁπου ζῶ δέν παράγει.

Παίρνω τά περίσσια φασόλια καί τά φέρνω στό πλαγιό μου, ὅπου κοντά στό νοῦ ἄλλοι σάν ἐμένα ἔχουν φέρει ἐλιές καί λάδι ἀπό μέρη ὅπου γίνονται. Τα συμφωνᾶμε κι ἀλλάζω τά φασόλια. Δίνω, ἄς ποῦμε, μιά ὀκᾶ φασόλια καί παίρνω μιά ὀκᾶ ἐλιές ἤ δυό-τρεῖς ὀκάδες φασόλια καί παίρνω μιά ὀκᾶ λάδι. Ὁ τρόπος αὐτός τῆς ἀνταλλαγῆς εἶναι ἀρχέγονος. Τόν εἶχαν οἱ ἄνθρωποι κι δταν δέν ὑπῆρχαν ἀκόμα τά νομίσματα. Ἰσότσο καί σήμερα ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχη.

Τό παράδειγμα αὐτό μπορεῖ νά τό γενικεύση κανείς μέ παρόμοιο τρόπο ἀνταλλάζονται τῶν τσοπάνηδων τά προϊόντα μέ ἄλλα, γεωργικά ἤ βιομηχανικά προϊόντα.

Τό σπουδαιότερο, στά παζάρια πωλοῦνται καί ἀγοράζονται ζῶα· καί γιά μόνο το σκοπό αὐτό ἄν εἶχαν ουσιτηθῆ τά παζάρια, θά ἤσαν ἀπαραίτητα.

Φανταοῦθτε πώς ζῆτε σ' ἕνα ξέμακυο χωριό ὀρεινό κι ἔχετε ἀνάγκη νά θρέφετε ἕνα μουλάρι. Δίχως τό ζῶο αὐτό, βλέπεις, εἶναι ἀδύνατη ἡ ζωή σας. Μ' αὐτό θά πᾶτε στό μύλο τό σιτάρι σας νά τό ἀλέσετε, μ' αὐτό θά κουβαλήσετε τά φωτόξυλα ἀπο τό λόγγο, τό καλαμπόκι σας, τά σταφύλια σας κλπ. Θά μπῆτε καβάλλα νά πᾶτε ἀπὸ ἕνα χωριο σ' ἄλλο κλπ. Τυχὸν καί δέν ἔχετε μουλάρι καί θέλετε ν' ἀγοράσετε, τί ἔπρεπε νά κάμετε, ἄν ἔλειπαν τά παζάρια;

Θά πηγαίνατε στό κοντινό χωριό καί θἀρωτοῦσατε μήπως κι ἔχει κανεῖς ἀνάγκη γιά νά πωλήση κάνα μουλάρι. Θά ρωτοῦσατε σό ἕνα σπίτι, θά ρωτοῦσατε στ' ἄλλο, στ' ἄλλο. Ἴσως βρίσκατε, ἴσως καί δέ βρίσκατε. Ἄν τό βρίσκατε, ἡ τύχη σάς βοήθησε. Τ' ἀγοράζατε καί κάνατε τή δουλειά σας.

"Οταν ὅμως πάη ἔτσι μέ τήν τύχη κανεὶς ν' ἀγοράση μουλάρι, δέν εἶναι καί σίγουρος πώς θά τό βρῆ ἀμέσως.

Τρέχει ἀπό τό ἕνα χωριό στ' ἄλλο κάποτε ζητῶντας πωλητή. Χάνει πολλές μέρες ἄδικα· χασομεράει, ὅπως τό λένε, γιά νά βρῆ τό μουλάρι, κι ἀν τό βρῆ κιόλας!

Νά ἡ σπουδαιότερη ἀνάγκη ἴσως ποὺ γέννησε τό παζάρι. Σ' αὐτό θά φέρουν γιά νά πουλήσουν μουλάρια ὅλοι ὅσοι ἔχουν γιά πούλημα καί θἀρθοῦν νά τά ἀγοράσουν ὅλοι ὅσοι ἔχουν τήν ἀνάγκη τους. Φαντάσου εὐκολία!

Ἐγώ πού θέλω νά ἀγοράσω μουλάρι, δέ γυρίζω τά χωριά νά χασομεράω ἄδικα πολλές φορές. Γνωρίζοντας τή μέρα πού γίνεται τό παζάρι, σηκώνομαι καί πάω. Ἐκεῖ ἔχω καί τ' ἄλλο τό καλό. Μπορεῖ νά διαλέξω· γιατί στό παζάρι δέν ἔχουν μόνο ἕνα μουλάρι φερμένο, παρά πολλά· κι ἀπ' τά πολλά θά βρεθῆ καί ποιό κάνει γιά μένα.

"Ετσι λοιπόν στά παζάρια πωλοῦν κι ἀγοράζουν ζῶα, μουλάρια, ἄλογα, βοδια, γαϊδούρια, σέ μερικα καί γουρούνια, πρόβατα, ὅπως στῆς Λάρισας.

Καί καταντάει νά εἶναι ψυχή τοῦ παζαριοῦ, ἄς ποῦμε, ἡ πώληση τῶν ζῶων· γιατί τά ζῶα κόβουν τοὺς πολλοὺς παράδες. Καί ὀτά μεγάλα παζάρια, δταν ἔχουν ζήτηση τά ζῶα, πάίρνουν πολλά ἑκατομμύρια οἱ κτηνοτρόφοι.

Κι δταν αὐτοί πάρουν τόσα λεπτά, ζωηρεύει κι ἡ ἄλλη ἀγορα. Πῶς;

"Εγώ, ἄς ποῦμε, πού πούλησα ἕνα μουλάρι καί πῆρα 8 καί 10 χιλιάδες δραχμές, δέν τίς πῆρε βέβαια γιά νά τίς κομπόσω καί νά τίς φέρω στό χωριό μου νά τίς κρύψω, παρά γιά νά κάνω τίς δουλειές μου. Ν' ἀγοράσω παπί γιά νά ντύσω τήν οἰκογένειά μου, τσαρούχια, παπούτσια, φαγώσιμα, ὅ,τι τέλος ἔχει ἀνάγκη ἕνα σπίτι γιά νά συντηρηθῆ.

Μέ τήν πρόβλεψη τῆς δικῆς μου αὐτῆς ἀνάγκης ἤρθαν στό παζάρι τσαρουχάδες, παπουτσῆδες, ἐμποροι ἄλλοι μέ λογιών-λογιών πραμάτειες. Πάω καί τοὺς βρίσκω κι ἀγοράζω ὅσα ἔχω γιά ν' ἀγοράσω.

Τό ἴδιο κάνουν κι ἄλλοι σάν ἐμένα.

Κι ἔτσι, βλέπεις, οἱ παρόδες ἀπό τά χέρια τῶν κτηνοτρόφων ἔπεσαν στά χέρια τῶν πραματευτάδων.

Ἀπ' τοὺς πραματευτάδες πάνε σ' ἄλλα χέρια κι ἔλα γύρα.

Γι' αὐτό συνήθεια ἐπεκράτησε τίς πρῶτες μέρες τοῦ παζαριοῦ νά γίνεται τό ζωοπάζαρο. Πέτυχες τό ζωοπάζαρο, γίνεται τρικυόβερτο καί τό ἄλλο παζάρι. Δέν πέτυχες, «κεσάτια», «κεσάτια», φωνάζουν ὅλοι· καί θέλουν νά ποῦν πώς παράς δέν ἤρθε πολύς κι ἡ ἀγορά πάει μέ τό σταγονόμετρο.

Τά περισσότερα παζάρια διαρκοῦν συνήθως ἡ ἡμέρες. Οἱ τρεῖς πρῶτες εἶναι γιά τά ζῶα, οἱ ἄλλες πέντε γιά τά ἄλλα εἴδη. Εἶναι καί παζάρια, πού τραβοῦν δεκαπέντε μέρες, καί τό παζάρι τῆς Λάρισας πάει καί μῆνα.

"Ετσι ὑπάρχει καιρός ν' ἀγοράζη ἕνας ἔμπορος πράμα, νά τό μεταφέρη ἀλλοῦ, νά τό πωλῆ καί νά ξανα-ἔρχεται νά ἀγοράζη κι ἄλλο. Τοῦτα ὅμως εἶναι τά μεγάλα παζάρια πού ἔχουν δλωσδιόλου διαφορετικό χρῶμα ἀπό τά λαϊκά χωριατοπάζαρα.

Τά παζάρια ἔχουν μεγάλη ψυχολογικὴ ἐπίδραση στό λαό. Τά περιμένουν, ὅπως καί τίς γιορτάδες καί τά πανηγύρια τους μέ λαχτάρα. Αὐτά βάζουν ὅρια προθεσμίας γιά τό λύσιμο τῶν διαφορῶν τους, γιά τόν τελειωμό συνοικεσίων, γιά τόν τρύγο τῶν ἀμπελιῶν τους κλπ. κλπ.

—Θά σοῦ δώσω τά λεπτά στό παζάρι, ἀκούς;

—Δάνεισέ μου τόσα χρήματα νά σοῦ τά γυρίσω στό παζάρι.

—Κεῖνο τό παλιό ντραβέρι θά τό λύσωμε στό παζάρι.

—Θά μοῦ δώσης λόγο γιά τό κορίτσι σου στό παζάρι;

—Ναί.

—Πρίν ἀπ' τό παζάρι θά τρυγήσωμε ἤ ἀποπάζαρα;

Στά παζάρια ἔρχονται κι οἱ Ἀτσίγγανοι, οἱ Τουρκόγυφτοι, δπως τοὺς λέει ὁ κόσμος. Δίχως αὐτοὺς παζάρι δέν ἐννοεῖται.

Πρῶτα τοὺς φέρνει ἐκεῖ ἡ ἀνάγκη γιά νά παίξουν τίς καραμοῦζες καί τά ντουλάπια τους, νά βγάλουν κάναν παρά, γιατί ὀτά παζάρια, ὅπως τό εἴπαμε, γίνονται καί γλέντια· εἶναι εἶδος πανηγύρια κι αὐτά. Ἔπειτα καί ν' ἀγοράσουν κανένα ζῶο, πού τοὺς χρειάζεται· γιατί ἄν οἱ χωριάτες δέ μπορεῖ νά ζήσουν δίχως ζῶα μιά φορά, αὐτοὶ δέ μπορεῖ νά ζήσουν δέκα. Πῶς νά μεταφέρουν τό ἔχει τους ἀπό τόπο σέ τόπο πού εἶναι ἀναγκασμένοι νά πηγαίνουν οἱ Τουρκόγυφτοι, δίχως ζῶα;

Αὐτοὶ ἀγοράζουν ὅ,τι παλιομούλαρο ἤ ὅ,τι πολύς γάϊδαρος πουλιέται στό παζάρι· ποτέ νιό μουλάρι ἤ νιό γαϊδοῦρι· κι αὐτό γίνεται ἀπό τήν ἀνέχεια τους. Μπορεῖ ἕνας Τουρκόγυφτος νά δώση 5, 6, 7 χιλιάδες γιά ἕνα ζῶο νέο;

Ἀλλά ἔχουν καί μιά ἄλλη συμήθεια οἱ Τουρκόγυφτοι, πού δέν ἤθη παραβαίνουν ὁ Θεός νά χαλάση. Στό παζάρι, καί δίχως λόγο, ἀλλάζουν τά ζῶα τους.

Καί βλέπεις, νά ποῦμε, ἕναν Τουρκόγυφτο νά σέρνη τό παλιάλογό του ἀνάμεσα στό ζωοπάζαρο καί νά διαλαλῆ: ἐτράμπα καί πανωτίμι! τράμπα καί πανωτίμι!» (1)

Πά νά πῆ τοῦτο τό ἄλογο τό ἄλλάζω μέ ἄλλο ζῶο παλιό, νέο ὅ,τι νάναι· μά θέλω καί π α ν ω τ ί μ ι. Πά νά πῆ ἐξόν ἀπό τό ζῶο νά πάρω καί κάτι, κανέναν παρά, πού λέει ὁ λόγος.

Ποτέ-ποτέ ὁ Τουρκόγυφτος δέν ἀλλάζει τό ζῶο του, ἄν δέν τοῦ δόσουν καί πανωτίμι. Ἡ ἀλλαγή γι' αὐτόν σκοπό ἔχει τό πανωτίμι.

Καί βρίσκονται βέβαια ἄνθρωποι φτωχοί πού ἔχουν ἀνάγκη νά ξεκάμουν τό ζῶο τους ἤ γιατί πάλωσε ἤ καί γιατί ἔχει κάποιο ἐλάττωμα (νά ποῦμε κλωτσάει, σκιάζεται κλπ.) καί δέχονται τήν ἀλλαγή. Δίνουν τό δικό τους, παίρνουν τό Τουρκογύφτικο, δίνουν καί ἕνα τί πανωτίμι, ἑκατό δραχμές, ἄς ποῦμε, πού θέλει ὁ γύφτος γιά νά πά νά πῆ νά μεθύση.

"Ολοι δέ γνωρίζουν ἀπό ζῶα· νά ποῦμε τήν ἡλικία τους, τά δέματά τους, τήν καρδιά τους, τά ἐλαττώματα, τά προτερήματα. Ὡστόσο ἔχουν ἀνάγκη νά ἀγοράσουν. Ποιός θά τοὺς φωτίση μήν τύχη καί πέσουν στήν ἀγορά δξω; Μήν τύχη κι ἀγοράσουν κανένα ψοφίμι, γιά νέο ἤ μέ ἐλαττώματα; Ἡ ἀνάγκη τούτη ἔκαμε τοὺς τ σ ι α σ ί τ η δ ες.

Οἱ τσιασίτηδες εἶναι ἄνθρωποι πού ξέρουν ἀπό ζῶα καί προσφέρονται αὐτοὶ νά βοηθήσουν τοὺς ἀγοραστάδες μέ πληρωμή. Ὅπου παζάρι λοιπόν κι οἱ τσιασίτηδες μπροστά.

Παίρνουν τά τσιασίτικά τους κι αὐτοὶ δοκιμάζουν τό ἕνα, δοκιμάζουν τ' ἄλλο τό ζῶο, ὡσπού διαλέγουν τό ζῶο πού ἔχει ἀνάγκη ν' ἀγοράση ἕνας ἀγοραστής. Κι ἔτσι κι αὐτοὶ ἀφελιοῦνται κι ὅσοι ἀγοράζουν, γιατί εἶναι βέβαιοι πώς ψώνισαν ὅ,τι ἔδωκαν σέ χρῆμα· δέν πῆγαν στά τυφλά καί μόνοι ἐξαρτισμένοι.

Εἰκόνα παζαριοῦ μπορεῖ νά πάρης ἄν καί μ' ἄλλους χωριάτες ξεκινήσεις ἀπό χωριό καί πᾶς, ἄς ποῦμε, στήν Ὑπάτη τήν 14 Σεπτεμβρίου.

Οἱ στράτες γεμίζουν ἀπό παζαριῶτες, ὅπως λέγονται ὅσοι πᾶνε γιά νά παζαρευτοῦν, ἀπαρλάλαχτα ὅπως οἱ μυρμηγκόστρατες ἀπό τά μυρμήγκια.

Ἡ μιά στράτα μαυρίζει ἀπό δδῶ, ἡ ἄλλη ἀποκεῖ κι ὅλες σάν τίς ἀκτίνες ἕνός τέρμα τους τήν Ὑπάτη.

(1) "Ἀπό δῶ ἔμεινε καί ἡ παροιμία νά λένε: «Θέλεις καί σύ πανωτίμι σάν τούς Τουρκόγυφτους».

ΘΡΑΚΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ἡ Παναγιά καί οἱ ψυχές

—Δός μου, υἱέ μου, τά κλειδιά, κλειδιά τοῦ Παραδείσου
ν' ἀνοίξω τόν Παράδεισο, κομμάτ' νά συργιανίσω.
—Ἀνοίγει τόν Παράδεισο, κομμάτ' νά ἐγλεντίσει.
Βλέπει τόν "Αδη πώρχεται, τό μαῦρο καβαλάρη
βαστάει τοὺς νιοὺς ἀπ' τά μαλλιά, τοὺς γέρους ἀπ' το χερι,
καί τά μικρά παιδιά στή σέλλα τ' κρεμασμένα
καί τά ἄλλα τά μικρότερα, ψηλά στά κυπαρίσσια,
παίζουν τά χρυσόμηλα κι' ἀλησμονοῦν τις μάνες.
Βλέπει τίς καθάριοι στόν ἥλιο πυρωμένοι,
βλέπει καί τίς ἁμαρτωλοί στήν πίσα κορωμένοι,
Πᾶχουν τήν πίσα πάπλωμα καί τό κατράνι στρῶμα
καί τό κατρανοτούλουμο τό ἔχουν μαξιλάρι,
βαστοῦνε καί στά χέρια τους σακκοῦλες βουλωμένες.
—Πάρτε, φτωχοί, τά γρόσια μας, πάρτε καί τά φλουριά μας
καί δόστε μας τόν ἥλιο σας κομμάτ' νά πυρωθοῦμε.
—Δέν τόδερες, φιλάργυρε, δπού θά ἀποθάνης,
νά δίνουν τά χεράκια σου, νά γράφτουν οἱ ἀγγέλοι,
παληό ροῦχο νά ἔδινες, ἐδῶ θἐ νἄν καινούργιο.
Φελὶ φωμὶ νά ἔδινες, ἐδῶ θἐ νἄν μπιτοῦνκο.
Ἐδῶ δέν περνοῦν φλουριά, μήδ' ἄσπρα, μηδὲ γρόσια
Περνάει λίμνη καὶ κερὶ καὶ ἡ καθαρὴ ψυχούλα.
—Γιά βγάλτε τοὺς ἁμαρτωλοὺς κομμάτ' νά πυρωθοῦν.
καὶ στὶς πενῆντα τῆς Λαμπρῆς, πόλε μέσα νὰ κλειστοῦνε.
('Ἀπὸ τὴ συλλογὴ τῆς κ. 'Ελπινίκης Σταμούλη)

ΦΙΓΑΛΕΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ὁ Κοντοβουνήσιος

Τρία πουλάκια κάθουθαι στό κάστρο τῆς Πλατιανοῦς
τό 'να τηρᾶ τήν "Αλβαινα καί τ' ἄλλο τήν Παλούμπα
τό τρίτο τό καλλίτερο μοιρολογᾶ καὶ λέει:
Σάν—(Κοντοβουνήσιε μου)—νά παντρευτῆς νά πάρης τὴν Ἑλένη
Τὰ πρόβατα τί τάθελες, τὰ γίδια πού μαζώνεις;
—Τά πρόβατα τὰ πούλησα, τάκανα δεκανάρια
καὶ τῆς Λενιῶς μου τάστειλα τῆς ἀρραβωνιαστικιᾶς μου.
ποῦχει τῆς χήνας τό λαιμό, τῆς πέρδικας τὰ κάλλη
καὶ τῆς δχιᾶς τὸ μπίρμπιλο τρίγῦρω στὸ λαιμό της.
Τὰ γίδια τᾶχω στὸ μαντρί, κι' ὅποιος γνωρίζει ἄς παίρνῃ.
—Γιώργη, πουλιέται ἡ μπάλα σου τριακόσια κολωνάτα,
πουλιῶνται τὰ κουμπούρια σου γιὰ πεντακόσια γρόσια,
—Ἔ, σᾶμ πουλιῶνται πάρτε τα, κ' ἐγὼ τὰ ξεπληρώνω
κι' ἄν δώση ὁ Θεὸς κι' ἡ Παναγιὰ στὰ νύχια νὰ πατήσω,
νὰ γιάνῃ καὶ τὸ χέρι μου, νὰ πιάσω τὸ σπαθί μου.
Θὰ πάρω δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ καταράχια,
θὰ κάψω χῶρες καὶ χωριά, χωριὰ καὶ βιλαέτια,
θὰ κάψω τὴν 'Ανδρίτσαινα, μ' ὅλα τὰ Κανελλόπουλα,
θὰ κάψω τοὺς κουμπάρους μου, τοὺς ἄτιμο-Γουρνιαίους.
('Ἀπὸ τὴ συλλογὴ τοῦ τ. καθηγ. Πανεπ. κ. Ν. Βέη)

Τραγούδια τῆς ἀγάπης

Τοῦ νιοῦ γώ μῆλο τοῦστειλα καὶ μοῦδωκε γαΐτάν.
κείνος τὸ μῆλο τὄφαγε, γώ τὸ γαΐτάν τὄχω,
καὶ στὰ μαλλιά μου τὄπλεξε, καὶ βγῆκα στὸ σεργιάν,
καὶ στὸ γιαλὸ κατέβηκα, κάτου στὸ περιγιάλι,
ἐκεῖ γυναῖκες χόρευαν, μ' ἐπᾶσανε κ' ἐμένα.
Κι' ἀπὸ τὸ σεῖσμα τοῦ χοροῦ, κι' ἀπὸ τὴν ταραχή μου.
ἐξέγυρε ἡ μπολίτσα μου κ' ἔφάνη τὸ γαΐτάν.
Κ' ἡ μάνα του μ' ἐδίνοιχε ἀπὸ τὸ παραθῦρι.
—Κόρη, καὶ ποιὸς σοῦ τὄδωκε τοῦ γιοῦ μου τὸ γαΐτάν;
—Ὁ γιός σου μένα τὄδωκε, γυναῖκα θὰ μέ πάρῃ,
γυναῖκα κ' εὐλογητικὴ μὲ τὸ χρυσὸ στεφάνι.
—Κακὴν ὥρα στοὺς γάμους σου, κακὴ ὥρα σταῖς χαραῖς σου,
κι' ἀστροπελέκι καὶ φωτιὰ νὰ πέσῃ σταῖς αὐλαῖς σου.
—Σταυιό σου πεθερά μου εἶσαι, σταυιό σου νύφη σου εἶμαι
σταυιό σου τὸν καλὸ σου γυιὸ ἄντρα θὰ τόνε πάρω
'Εδῶ πέρα κι' ἀντίπερα κάθουνται οἱ μαστόροι,
καὶ κάμε ἀργυρολέσιδο, νὰ δέσης τὸν ὀγιὸ σου'
κι' ἄν ἔρθω γώ καὶ λύσω τον, εἶναι γτροπὴ δική μου,
κι' ἄν ἔρθῃ ἐκεῖνος κ' ἔδρῃ με, πάλε χαρὰ δική μου.

Τοῦ χάρου καί τοῦ στρατιώτη

"Ὁμορφο νιὸν ἐζύγωσεν ὁ Χάρος στὴ μαδάρα,
μὰ 'τον ὁ νιὸς ὀγλήγορος κι' ὁ Χάρος κουρασμένος,
καὶ παίρν' ὁ νιὸς τὸ ρίζομα κι' ὁ Χάρος τὴν πλαγιάδα.
Πάνω σὲ πλάκαν Ἔκατσεν ὁ Χάρος διπλοπόδης,
κ' ἐσφύριζε κ' ἐφώνιαεν ὁ Χάρος τοῦ στρατιώτη:
—Στρατιώτ' ἀνέμενε κ' ἐμέ, ποὺ θὰ σοῦ παραγγείλω.
—Χάροντα, κ' εἶντα μοῦ βαστᾶς, κ' ἐγὼ νὰ σ' ἀνιμένω;
—Βαστῶ σου ντάργα καὶ σπαθὶ καὶ κόκκινο λουρίσκο,
βαστῶ καὶ τοῦ γυναίκας σου ὁλάμαυρα νὰ βάλῃ.

Τὴν παραυυνὴ τοῦ παζαριοῦ ἀρχίζουν νὰ πηγαίνουν μόνο οἱ ἄνθρωποι, ὄλλοι μὲ ζῶα, ὄλλοι πεζοί, λογιῶν-λογιῶν κόσμος' νὰ προσπεράσης γιὰ νὰ τραβήξης παρεμπρὸς δὲ μπορεῖς τότε, γιατὶ ἡ στράτα ποὺ πᾶς εἶναι πλγτρα, ἀπὸ π α ζ α ρ ι ῶ τ ε ς. Καὶ πάνε κατὰ χωριὰ παρέες-παρέες.

"Ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα τοῦ παζαριοῦ δμως καὶ δοτερα δὲν πάνε μονάχα, παρὰ καὶ γυρίζουν ἄνθρωποι. Εἶναι κεῖνοι ποὺ πῆγαν, ἔκαμαν τὴ δουλειά ποὺ εἶχαν νὰ κάμουν κι ἀποτραβιοῦνται στὰ χωριὰ τους.

Τὶς κατοπινὲς μέρες πιὸ πολὺ γυρίζουν κι ἐλάχιστοι πάνε. Παζαρεύτηκαν αὐτοί. Ὅποιος τοὺς βρῆ σκει, τοὺς ρωτάει: ἤταν καλὸ τὸ παζάρι; Τί περίεργα ἀπ' τὸ παζάρι;

Κι ἀρχίζει κάποτε τὸ κουβεντολόγι γιὰ τοῦτο τὸ περίεργο, γιὰ νέκρο, γιὰ τὶς τιμὲς κλπ.

—Χρόνια πολλὰ τὸ παζάρι! ἤ: Κάνε τοῦ χρόνου νὰ δώση ὁ Θεὸς καλὸ παζάρι!

Εἶναι ἡ εὐχή δλων στὸ γυρισμό στὰ χωριὰ τους κι ἡ ζωὴ παίρνει ἡ συνηθισμένο ρυθμὸ τῆς καὶ πάλι.

ΔΗΜ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΛΙ ΦΩΡ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Ο ΝΑΣ ἁπλὸς περίπατος στή ρὺ Λά Μποεσί, στή ρὺ ντὲ Σὲν καὶ τοὺς γειτονικοὺς δρόμους θά μποροῦσε νά προξενήσει κάποιαν ἀνησυχία σέ κείνους ποὺ μοῦ θέλουν καλό, ἄν ὁ τίτλος τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ λάχαινε νά πέσει στό μάτι τους. Ἀγαπῶ τὴν παραδοξολογία, αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, ἔχει τὴ νοστιμιά τοῦ σιτεμένου κρέατος, ποὺ ἀποκαλοῦπτει χημικοὺς συνδυασμοὺς ἔτοιμους νά φτιεχθοῦν. Ἀντιπροσωπεύει, ὑπὸ τὴν ἀπελπισμένη μορφή της, τὴν ἐπιβίωσι τῆς ἐλπίδας μέσα στίς κοινωνίες ποὺ καταρρέουν. Εἶναι πολὺς καιρὸς ποὺ ἀνακάλυψα τὸν τρόπο νάμαι αἰσιόδοξος καὶ μπρὸς ἀκόμα στίς πιὸ φανερὲς ἀναποδιές.

Ὅλος ὁ κόσμος σήμερα, ἀκόμα κ' οἱ ἔμποροι, ἀγαπᾶ τὴ ζωγραφική καὶ μιλᾶ γι' αὐτὴν μὲ τὸν πρέπουμενο τρόπο, ὅλος ὁ κόσμος μπορεῖ, μὲ λίγη καλὴ θέληση, νἀφιερωθεῖ στὴ ζωγραφική, εἴτε γιὰ νὰ τὴν κατασκευάζει, εἴτε γιὰ νὰ τὴν ἀγοράζει, εἴτε γιὰ νὰ τὴν πουλεῖ, — τεσσερες ἀσχολίες ἄλλοτε καθαρὰ ξεχωριστές, μὰ ποὺ μέλλουν νἀποτελέσουν τὴν ἴδια, ἄν αὐτὸ δὲν ἔγινε κι ὅλας. Τί σᾶς χρειάζεται περισσότερο, ἀγαπητέ Κύριε, σ' ἑσᾶς ποὺ θλιβόσαστε μιὰ φορὰ βλέποντας τοὺς χοίρους μπροστὰ στοὺς μαργαρίτες τούτους, τοὺς τόσο ἠθὴ ἀκριβοὺς γιὰ σᾶς, ἄν καὶ δὲ ζητοῦσαν τότε οὔτε τὸ ἑκατοστὸ ἀπ' ὅσα τοὺς πληρώνουνε σήμερα; Ὁ Κλὼν Μονέ. Ὁ Ρενουάρ. Ὁ Σεζάν, ὁ Ντεγκά, ὁ Βὰν Γκόγκ; Δὲ θυμάστε πὼς εἴδατε τὴν κατεντρᾶλ τῆς Σάρτρ τοῦ Κορὸ νὰ πουλιέται γιὰ 4000 φράγκα καὶ πολλοὺς Ντελακρουὰ καὶ Ντωμιὲ λιγότερο κι ἀπὸ χίλια; Ἀκριβῶς. Αὐτοὶ ὁ ἥμερο ἀκριβήναν, λιγότερο ὡστόσο ἀπὸ τοὺς νέους, ὅλους τοὺς νέους, τοὺς ἑκατὸ νέους τῶν εἰκοσιπέντε χρόνων ποὺ θὰ χαμογελοῦσαν περιφρονητικὰ ἄν τοὺς προσφέραν γιὰ τοὺς πίνακές τους αὐτὸ ποὺ ἰκανοποιοῦσε στὰ ἑξῆντα τοὺς χρόνια τοὺς παλιούς. Αὐτὸ εἶναι ἡ συντέλεια τῆς ζωγραφικῆς. Πληθωρισμὸς ἀπὸ ζωγράφους καὶ πίνακες, πληθωρισμὸς ἀπὸ τάλαντα— ἀληθινὰ τάλαντα— πληθωρισμὸς ἀπὸ ἰδέες, πληθωρισμὸς ἀπὸ βιβλία ἀφιερωμένα στοὺς μεγαλοφυεῖς ἐφήβους, ποὺ δὲν ὑποφέρουν! καθόλου ἀπ' αὐτὸ —γιατὶ δὲν ὑποφέρουνε στὸ παραμικρό, οἱ καημένοι— πληθωρισμὸς ἀπὸ ἐμπόρους, μεσίτες, ἐρασιτέχνες, χρῆμα. Μανιασμένο ἀνακάτωμα ἀπὸ ὀρέξεις. Ἐπιθετικὸς καμποτινισμός. Ὑπερθεματισμοί. Συνωστισμὸς ἀπὸ συυστήματα. Κραπάλη ἀφαιρέσεων. Προοδευτικὴ κούραση. Ἀρρωστάρης ἐρεθισμός, ὅπου ἀρχίζει νὰ γενιέται ἡ ἀμπωτιδα τῆς κατάπτωσης. Κυνηγητὸ ὁλοένα πιὸ λαχανασμένο ἑνὸς φαντάσματος ὁλοένα πιὸ ἀσύστατου. Σχολὲς ποὺ κρατοῦν ἀπὸ ὀχτὼ μέρες ἰσαμε ἑξῆ μῆνες, ποὺ ἰδρύει ὁ πρῶτος τυχὼν ἄν ἔχει κάποια ποντηριά, καὶ ποὺ κάνουν πολὺ θόρυβο, μὲ τὴ βοήθεια ἀπὸ κάποιους χάχες, ποὺ τόσο γοργὰ συνάζουνται στὸ Παρίσι. Κάθε ἀγωνία ἔχει ἀφθονα τὰ παράσιτα.

Δὲ θάθελα νἀποθαρρύνω μερικοὺς νέους μὲ ἀληθινὸ τάλαντο καὶ μὲ καλὲς προθέσεις. Ἴσως νὰ ὑπάρχει ἀκόμα θέση, γιὰ μιὰ τριανταριὰ χρόνια ἀκόμα, γιὰ μιὰ δωδεκάδα ἀπὸ τούτους ποὺ ἡ ἀπαίτησή τους νὰ διαιωνιστοῦν μπροῦσε νἀναι δικαιολογημένη, ὑπὸ τὸν ὅρο ὅμως πὼς θἄμενε βουβή. Οἱ ἄλλοι! Ἔχει πιὰ καταντήσει κοινοτοπία νὰ συμβουλεύουμε τὰ νέα παιδιὰ τῶν δύο φύλων ποὺ «ἀφιερῶνουνται στὴ ζωγραφικὴ» νὰ μποῦν μιὰ φορὰ, ἀφοῦ ἐπισκεφθοῦ

ΠΕΡΣΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΑΠΟ ΤΑ 'ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΜΙΡΖΑ ΣΑΦΥ,

ΜΕΤ. κ. ΜΑΡΙΑΣ Ι. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Χαφίσα

1

Τὸ ἐλαφρό σου περπάτημα μοῦ ξυπνᾶ χίλιους πόθους' κάνει τὴν καρδιά μου νὰ τρέμη στὸ στῆθός μου.

Τὸ ἀερᾶκι φυσώντας, κινεῖ τὸ χιονόλευκο πέπλο, ποὺ σκεπάζει τὶς πλάτες σου. Τὰ μάτια σου ρίχνουν φωτιές. Οἱ μαῦροι σου βόστρυχοι τριγυρίζουν τὸν στρογγυλό σου λαιμὸ καὶ χαϊδεύουν τὸ πλούσιο στῆθος σου.

Στὸ περπατημά σου, ἀκαλοτρέμει τὸ κορμί σου ὁλόκληρο καὶ ὁ τρελλὸς τοῦ χορεῦς—ἀληθινὴ γοητεία—μοῦ μαγεύει τὶς αἰσθήσεις.

Χίλιους πόθους μοῦ ξυπνᾶ τὸ ἐλαφρό σου βάδισμα. Στὸ φουστάνι σου, ποὺ νὰ γαλάζιο σὰν τὸν Οὐρανό, ἀνθίζουν τριαντάφυλλα καὶ νάρκισσοι καὶ τὸ σαλδᾶρι σου εἶναι κανομένο ἀπὸ μετάξι, κόσκινο σὰν τὴ φλόγα.

"Ω, τί ἀτέλειωτη γοητεία!

Τὰ μικρὰ τρυφερὰ ποδαράκια σου, τὰ λεπτὰ ἀπαλὰ σου χεράκια, τὸ γλυκὸ φουμισμένο σου στόμα.

Τὸ ἐλαφρό σου περπάτημα μοῦ ξυπνᾶ χίλιους πόθους' κάνει τὴν καρδιά μου νὰ φτερογυίζη στὸ στῆθός μου.

2

Τρελλὴ καρδιά, ποὺ λύγισες ἀπὸ τὴ θλίψι. Θρηνεῖς γιὰ τὸν πόνο, ποὺ

μένη σου ἐθνικιούργησες. 'Ανελυέσεαι, βλέποντας τὸν κίνδυνο καὶ ὅμως μονάχη σου τὸν γυρεύεις.

Εἶμαι τρελλὸς σὰν καὶ σένα καὶ ὅμως νοιώθω τὴν τρέλλα σου!

3

Τὸ τραγοῦδι τῆς ὀμορφιᾶς

Κάτω στὴν ἀγορά, τραγούδησα τὸ τραγοῦδι τῆς ὀμορφιᾶς σου' κι' ὅποιος τὸ ἄκουσε γίνηκε σκλάβος της.

Τάταροι καὶ Πέρσαι, 'Αρμένιοι καὶ Κοῦρδοι νηοί, ἀλλαξοπίστησαν στὸ ἔκουσμά της.

Κ' ἦταν τραγουδιστάδες, ποὺ μάθαν τὸν σκοπὸ κ' ἀπ' ὅλες τὶς μερηὲς ἀρχίνησαν νὰ λένε τὸ τραγοῦδι τῆς ὀμορφιᾶς σου. 'Ο πέπλος, ποὺ τὴν σκέπαζε, ξεσχίστηκε κι' ἔφυγε τὸ θέλγητρό της.

Γίνου πιὸ καταδεκτική, γιατὶ ὅλος ὁ κόσμος τραγουδεῖ τὸ τραγοῦδι τῆς ὀμορφιᾶς σου κὰ θὰ τὸ λέγη γιὰ πάντα πιά.

4

Γίρε σὲ μένα, ὡραῖο μου μπουμπούκι, καὶ κάνε ὅ,τι μὲ παρακάλια σοῦ γυρεύω.

Μὲ τὶς θεριὲς μου φρονῆδες στὴν ἀγκαλιά μου, θὰ ξεδιπλωθῆς σὲ λουλοῦδι!

5

Μιὰ ματιά σου μὲ γέμισε χαρά, μοῦ ἔδωσε παντοτινὰ νειάτα, σὰν κάποιο ἰαματικὸ θαῦμα τῆς Μοίρας.

Θέλω νὰ σ' ἐρωτήσω, γλυκειά μου' ἄκουσές με προσεκτικά. "Αν ἦταν γιὰ μένα ἡ ματιά σου ἐκείνη, δόσε μου ἕνα σημάδι. Κάνε με σκλάβο σου, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ σ' ἐγγίξουν τὰ χέρια μ ου.

Τότε ἡ καρδιά μου θάναι γεμάτη χαρὰ κ' ἡ εὐτυχία μου δὲν θὰχῃ τελοι.

Θὰ ζήσω τότε γιὰ ὅλα μου τὰ χρόνια, τὴν στιγμὴ τῆς εὐτυχίας μου καὶ τὴν ἑβδομονία τοῦ στιγμῆς αὐτῆς.

6

Ψηλὸς ὁ γέρω Ἔλμπροος φθάνει ὡς τὸν οὐρανό. Στὰ πόδια του ἀνθίζει ἡ ἀνοιξι καὶ τὸ κεφάλι του εἶναι σκεπασμένο ἀπὸ χιόνι.

Μοιάζω κι' ἐγὼ τοῦ γέρικου βουνοῦ στὴν μεγαλόπρεπη γαλήνη του καὶ σὰ εἶσαι ἡ ἀνθισμένη ἀνοιξι, ποὺ βρίσκεται στὰ πόδια του.

7

Σκεκόταν ἐπάνω στὴν στέγη, ὅταν ἔφευγα καὶ ὁ ἄνεμος ἔπαιζε μὲ τὰ φύρεμά της καὶ μὲ τὶς μπούκλες τῶν μαλλιῶν της. Τῆς τραγούδησα τὸ στερνό μου τραγοῦδι:

'Εχε γειά, γλυκειά μου παιδοῦλα' φεύγω μακρυὰ σου καὶ θὰ γυρίσω, ὅταν ἀτοιμασθῆ τὸ νυφικό σου κρεββάτι.

Θὰ σοῦ φέρω μιὰ γκαμήλα φορτωμένη μὲ πλούσια ὑφάσματα γιὰ νὰ κάνης φορέματα καὶ σαλδάρια. Θὰ σοῦ φέρω κνὰ(1) γιὰ νὰ σκολίζῃς τὰ νύχια σου, νάρδο γιὰ τὰ μαλλιά σου, λεπτὰ μεταξωτὰ καὶ ἀπαλὰ βελοῦδα, γιὰ νὰ εὐχαριστήσω τὴ μαννοῦλα σου.

Στὴν στέγη ὀρθὴ, κινοῦσε τὸ μικρό της χεράκι, ὅταν ἔφευγα.

Ὁ ἀέρας ἔπαιρνε τὸ τραγοῦδι τοῦ χωρισμοῦ μας καὶ ἔπαιζε μὲ τὰ φουστάνι της καὶ τοὺς βοστρύχους τῶν μαλλιῶν της.

— Καλὸ ταξίδι, ἀγάπη μου.

Θὰ γυρίσω γρήγορα, ὅταν ἑτοιμάσης τὸ νυφικό σου κρεββάτι!

8

Μίζζα Σαφύ, ἡ εὐτυχία σου καὶ ἡ καρδιά σου μοιράσθηκαν μαζὶ μὲ τὰ τραγούδια σου, σὰν μία κομπεστάκια.

Τί σοῦπενε γιὰ τὰ στερνά σου τρόνια:

'Η καρδιά μου ἀμόιραση καὶ φλογερὴ πάντα θ' ἀκτινοβολῆ, πλούσια ἀπὸ αἰώνια ἀγάπη.

Μοιάζει μὲ τὸν ἥλιο, ποὺ μολονότι εἶναι σπάταλος σὲ φῶς καὶ λάμψη, μένει πάντα ἀνέγγιχτος καὶ ὡραῖος.

9

Δὲν γνωρίζω πιὰ τὰ παλιὰ Σακλίς(2) οὔτε τὰ κορίτσια τῆς Τυφλίδος.

Τόσο φανταχτερὰ στὶς φεγγαρόλουστες βραδιές, βρίσκω τὰ πρῶτα, τόσο ψυχρὰ καὶ σκυθρωπὰ, τὰ δεύτερα. Μὰ καὶ τὸν ἑαυτό μου μόλις τὸν ἀναγνωρίζω.

(1) Κνὰ εἶναι βαφὴ τῶν ὀνύχων, προσφιλὴς στοὺς Τατάρους, Πέρσας καὶ Ἀρμενίους.

(2) Σακλὶς εἶναι τὰ μισοσπάγεια σπιτάκια τῶν Τατάρων καὶ Γεωργιανῶν.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

— Στὴ Νέα Ὑόρκη, τὸ «Μετροπόλιταν Μουζέοιν» εἶχε τὴν ἔξοχη πρωτοβουλία νὰ βοηθῆση τοὺς φιλοτέχνους, ποὺ μένουν μακρυὰ ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς πόλεως, στὸ νὰ θαυμάζουν συχνότερα τὶς συλλογές του. Διοργάνωσε ἐκθέσεις ἐκ περιτροπῆς στὶς διάφορες δημοτικὲς βιβλιοθῆκες ἢ σὲ ἄλλους καταλλήλους χώρους. Τρεῖς τέτοιες ἐκθέσεις ἔγιναν ἤδη στὸ Μανχάτταν. Τὸ κοινὸν δὲ τὶς ὑπεδέχθη μὲ ἐνθουσιασμό.

Γενικὰ στὴν Ἀμερικὴ καταδέλλεται τελευταῖα μιὰ σημαντικὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ καλλιτεχνικοῦ γούστου τοῦ κοινοῦ. Στὸ Μουζεῖο τοῦ Τολέδο ἔγιναν πολλὲς μοφοκτικὲς διαλέξεις περὶ τέχνης καὶ στὰ παιδιὰ γίνεται εἰδικὴ διδασκαλία μὲ μονογραφίες ἐπὶ καλλιτεχνικῶν θεμάτων, πολλὲς τῶν ὁποίων εἶναι καὶ περίφημα γραμμένες.

—Τὸ ἐδραῖο θέατρο στὴν Παλαιστίνη ἀκμάζει καὶ προοδεύει. "Ηδη ἔχουν συγκροτηθῆ δυὸ θίασοι, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἕνας ἔκαμε τελευταῖος καὶ μιὰ τουρνὲ στὴν Εὐρώπη, καὶ ἔπαιξε μὲ ἐπιτυχία τὸν «Ἐλλιὸρ» τοῦ Μιλλὰρ καὶ τὸν «Ἔμπορο τῆς Βενετίας». 'Ο ἄλλος παραμένει μονίμως στὴν Τὲλ 'Ἀβίβ, ὅπου καὶ κτίζει δικό του θέατρο, προορισμένο ἀποκλειστικὰ γιὰ τὶς παραστάσεις ἑδραϊκοῦ θιάσου. Τὰ σχέδια ἔγιναν ἀπὸ τὸν ἀρχιτέκτονα 'Οσκὰρ Κάουμαν, τὸν ἴδιον ποὺ ἔκαμε τὰ σχέδια τοῦ «Λαϊκοῦ Θεάτρου» τοῦ Βερολίνου. Τὰ τρία ἑκατομμύρια φράγκων ποὺ χρειάζονται γιὰ τὴν ἀνέγερση θὰ συλλεχθοῦν μὲ διεθνεῖς ἐράνους.

—Πρὸ μηνὸς πέθανε ὁ συγγραφεὺς Ἰγνάτιος Ἔρρμαν, στὸ πρόσωπο τοῦ ὁποίου ἡ Τσεχοσλοβακία ἔχασε ἕνα σημαντικὸν ἐκφρόσωπο τῆς φιλολογικῆς της κινήσεως.

'Ο πατέρας τοῦ συγγραφέως ἦταν ἔμπορος. Αὐτύνησε στὶς ἐπιχειρήσεις του καὶ ἀναγκάσθηκε νὰ φύγη γιὰ τὴν Ἀμερική. Ἐποχεωμένος νὰ κερδίζη τὸ ψωμί του μόνος του ἀπὸ πολὺ νέος, ὁ Ἰγνάτιος ἄλλαξε πολλὰ ἐπαγγέλματα, καὶ τέλος κατέληξε στὴ δημοσιογραφία.

Τὸ ἔργο τοῦ εἶναι μιὰ ὁλοζώντανη εἰκόνα τῆς ζωῆς τῆς Πράγας. Πολλοὶ τὸν συνέκριναν μὲ τὸν Δίκενς. Καὶ πραγματικὰ ὁ Ἔρρμαν ἀποκαλύπτεται στὸ ἔργο του μαθητὴς τοῦ μεγάλου Ἄγγλου ἔχει μόνον γιὰ τὴν καλοκάγαθη συμπάθεια ποὺ δείχνει γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ γενικὰ γιὰ τὸν ἀισιόδοξο χαρακτῆρα τοῦ ταλέντου του. Τὰ πρόσωπά του ἀν καὶ προφέρουν ἀπὸ ἀκριβῆ παρατήρηση τῆς πραγματικότητος μένουν ὥστόσο πλάσματα εἰδυλλιακά, τῶν ὁποίων ἡ συναισθηματικὴ ζωὴ δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἠρωϊκὸ καὶ τὸ τραγικὸ, ἀλλὰ καὶ ἐπίσης τίποτε τὸ ταπεινὸ καὶ χαμερπές. Τέλος, τὸ χιοῦμορ ἀναδλύζει μέσα ἀπὸ τὸ ἔργο του ἀκριβῶς ὅπως καὶ ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Δίκενς.

—Ἡ ἠηδεία τοῦ Γάλλου συγγραφέως 'Ανρὶ Μπαρμποῦς, ποὺ ἔγινε στὴ Μόσχα, ἦταν τόσο μεγαλοπρεπής, ὥστε ἐκίνησε τὴν ἐκπλήξη καὶ τῶν ἰδίων τῶν συμπατριωτῶν του ποὺ βρίσκονταν στὴ Σοβιετικὴ πρωτεύουσα. Ποτὲ, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, δὲν ἐτιμήθηκε τόσο πολὺ κανεὶς συγγραφεύς.

Τὸ σῶμα του ταριχεύθηκε ἀμέσως καὶ ἐξετέθη ἐπὶ δυὸ μέρες στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Ὀδείου τῆς Μόσχας, πνιγμένο κυριολεκτικῶς μέσα στὰ ἄνθη. Δυὸ ἐναλλασσόμενες ὁμάδες μουσικῶν ἔπαιζαν διαρκὼς «πανιχίσιμο» ὅλα τὰ γνωστὰ πένθιμα ἐμβατήρια. 'Ο κόσμος παρέλαυνε ἀπὸ τὸ θέατρο ποὺ ἐφρουρεῖτο ἀπὸ ἕνα ἐγκάγη, ἕνα σπουδαστή, ἕνα ναύτη, ἕνα χωρικὸ καὶ ἕνα στρατιώτη. Φιλοσοφία, καθὼς καὶ κάθε πνευματικὴ

ἀφ' ὅτου ἡ Χαρίσα κι' ἐγώ, γινήκαμε ξευγάρι.

10

'Από τὴν Δύση ἔρχονται συχνὰ ἱεροκήρυκες ντυμένοι στὰ μαῦρα φορέματα τῆς μετανοίας. Μᾶς λένε:

'Ο κόσμος ἦταν κατεστραμμένος ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ σώθηκε μὲ τὸν θάνατο τοῦ Χριστοῦ. Πιστέψτε στὸ κήρυγμά μας καὶ διαδόστε το, γιατὶ ἀλλοιῶς εἴσαστε χαμένοι.

'Ακολουθήστε τὸν δρόμο τοῦ φωτὸς κ' ἐφῆστε τὸ σκοτάδι.

Ποιὸς ὅμως μπορεῖ νὰ μοῦ ἀποδείξῃ ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια:

Σὺ μόνη, Χαρίσα. Θὰ λύσης τὴ σκοτεινή μου ἀπορία· σὺ θὰ μοῦ μάθης τὴν θρησκεία σου καὶ στὰ διά σου μάτια θαῦρω τὴν ἀπόδειξι τῆς ἀλήθειας.

11

Μὲ κατηγοροῦν, πὼς ἐπειδὴ πίνω πολὺ εἶμαι βυθισμένος στὴν ἁμαρτία.

Μωκᾶρι νὰ μποροῦσα νὰπίνα πάντα. Βυθισμένος στὰ λευκὰ σου μπράτσα.

12

Γιουσοὺφ καὶ Χαφίσα

Ὑπάρχει παράδοσι γιὰ τὸν Γιουσοὺφ, τὸ χαϊδεμένο παιδὶ τῆς Αἰγύπτου, πὼς ἤρθε ἀπὸ τὴν Ἰεχωδὰ τὶς μισὲς ἀπ' ὅλες τὶς ὡμορφιὲς τῆς Γῆς.

Γι' αὐτὰ ἡ φήμη τῆς ὡμορφιᾶς του σὰν κέβανε ταξίδεψε νὰ κάμοση χρόνια σὲ χωριὰ καὶ πολιτεῖες.

'Ο Γιουσοὺφ εἶχε γραφτὸ στὸ ρουζικὸ του νὰ ταξιδέψη πολὺ καὶ ναύρη ἄσυλο μόνο ἐκεῖ, ποὺ θάμενε ἡ Χάρις μὲ τὴ Μετριοφροσύνη.

Ἐκτύπησε σὲ πολλὲς πόρτες καὶ στὰ καλύβια τῶν φτωχῶν καὶ στὰ παλάτια τῶν πλουσίων, μὰ πουθενὰ δὲ βρῆκε τῆς Μοίρας τὸ γραφτό.

Μόνον κοντὰ σου, γλυκειὰ κόρη, βρῆκε φιλοξενία, γιατὶ μονάχη Σὺ τὰ συγκεντρώνεις καὶ τὰ δυό.

Ἡ Κριτικὴ τοῦ βιβλίου

Ν. ΚΑΤΗΦΟΡΗ: 'Η Δικτατορία τοῦ Σατανᾶ, ρομάντσο.

Καὶ ἄλλοτε ἔτυχε νὰ γράψω ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ ἀνάμεσα στὴ φαντασία γενικὼς καὶ στὴ φαντασία τὴν ποιητική. 'Η «ἐλιχτροφία τοῦ Σατανᾶ» εἶναι λοιπόν, ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος, μιὰ μεγάλη, πολύπτυχη φαντασία· ἀλλὰ δὲν εἶναι ποιητική. Κι' ὁ ζωγράφος κ. Κορογιαννάκης, εἴτε ἔχοντας ἀπὸ φυσικὸ του τὴν ἴδια κλίση πρὸς τὸ παρδίσιο φανταστικό, εἴτε μυημένος τέλεια στὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέως, ἐπρόσθεσε κ' αὐτὸς μερικὰ ὁλοσέλιδα ζωγραφικὰ σκίτσα, ποὺ ἀντιπροσωπεύονται ἐξαίρετα μὲ τὸ κείμενο.

'Η ὑπόθεση εἶναι ἡ ἑξῆς: "Ἀσημος δικαστικὸς ἀγορεύει ἀπὸ τὴν ἕδρα του σὲ μιὰ περίπτωση δίκης «ἐπὶ παραβάσει τοῦ ἰδιωνύμου». 'Η ἀγόρευσή του εἶναι δημοσιογραφική, γελοία, ἀνυπόφορη. Μὰ οἱ φίλοι του, εὐφάνταστοι ὅσο καὶ κακόηθεις, γοητευμένοι τάχα ἀπὸ τὴν ἀγόρευση, τὸν προχειρίζουν ἀμέσως γιὰ «δικτάτορα» τοῦ φασισμοῦ στὴν Ἑλλάδα: εἶναι τάχα τὸ «σκεῦος ἐκλογῆς» τοῦ φασιστικοῦ ἰδανικοῦ. Ἔτσι ὀπωσδήποτε τὸν κάνουν νὰ πιστέψη κι' ὁ ἴδιος. Συμφωνεῖν ὕστερα νὰ συναντηθοῦν ἄλλοι μαζί, τὴν ἑπομένην ἡμέρα, γιὰ νὰ θεμελιώσουν τὸν μαγητικό τους σύλλογο. Ὅς νὰρθῆ ἐκεῖνη ὅμως ἡ στιγμή, ὁ Πελέκης—ἔτσι λέγεται ὁ δικαστικὸς—βυθίζεται σὲ παραίσθηση, κ' ἡ παραίσθηση καταλήγει στὴν τρέλλα. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ παραίσθηση εἶναι ἡ πραγματοποίησή τοῦ φασισμοῦ στὴν Ἑλλάδα, κ' ὁλόκληρη ἡ ὑπόθεση τοῦ βιβλίου. Πρὸς τί νὰ τὴν ἐξιστορήσωμε: Εἶναι μιὰ σειρὰ ἀπὸ γεγονότα «κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν» πολλῶν ἀπὸ τὰ περιφρατα τοῦ δυστυχισμένου τούτου τόπου, ὅσο καὶ πολλῶν ξένων τούτων: παρελάσεις, ἐορτές, λόγοι, προγράμματα, ἰδεολογίες... Εἶναι μιὰ πλοκὴ πνιγμένη στὴ σάτυρα—σάτυρα δίχως γέλιο, ὡμή, αἱματηρή, φονική...

Ὅσὰν σύνθεσι, τὸ βιβλίο μπορεῖ νὰ θυμίζη τὸν Ὀυέλς' μὰ μπορεῖ καὶ νὰ μὴ τὸν θυμίζη... Εἶναι μιὰ προφητικὴ φαντασία—ἂς ποῦμε ἔτσι—μὲ τὰ δεδομένα τῆς πραγματικότητος, ποὺ κανένα—ἂν τὸ πάρωμε ἀνεξάρητο—δὲ φαίνεται ἀδύνατο καθ' ἑαυτό. 'Η γλῶσσα του, Ἐὐκολοδιάβαστη, τρεχούμενη, ἁπλή' δὲν ἔχει βέβαια σπουδαῖες φιλολογικὲς ἀξιώσεις. Τὸ ἴδιο ἡ σύνταξις, τὸ ὕφος κ' ἐν γένει ἡ πλοκή. Ὡς τόσο, αὐτὴ ἡ πλοκὴ—εἶναι ἤδη προτιμότερη ἀπὸ τὴν πλοκὴ τῆς «Πλάτσας»—τοῦ προηγουμένου μυθιστορήματος τοῦ συγγραφέως—ὅπου δυὸ ὑποθέσεις, συγχρόνως ἐξελισσόμενες, ἐθνιμιοφογοῦσαν κάποια σύγχυση.

Τί μένει λοιπὸν στὸν ἀναγνώστη, ἀφοῦ ἀποδιάβασε τὴ «Δικτατορία τοῦ Σατανᾶ»; Μίσος βέβαια γιὰ τὴ δικτατορία' ἡ κάτι χειρότερο: ἀηδία! Αὐτὰ εἶναι ὁριστικὰ κέρδος τοῦ συγγραφέως. Καὶ δίκαιο κέρδος. "Αν ὁ δικτάτορας πρόκειται νὰ εἶναι ἕνας νευροσθενοὺς δικαστικός, ὅπως τὸν συνέλαβε ὁ κ. Κατηφόρης, ἕνας κοκκαλιάρης ἠλικιωμένος δίχως δόντια, ὅπως τὸν ζωγραφίζει ὁ κ. Κορογιαννάκης, καὶ τὸ μίσος καὶ ἡ ἀηδία λίγα θὰ ἦσαν.... Δὲν βρίσκω δίκιο ἐξ ἴσου δίκαιο καὶ τὸ μίσος ἐναντίον τῆς μεταφυσικῆς φιλοσοφίας, ποὺ γενικὼς θέλει νὰ μᾶς ἐμπνεύσῃ ὁ συγγραφεύς. Γιατί νὰ μὴν εἶμεθα πιὸ μετριοπαθεῖς σὲ τοῦτα: 'Η ναύτη, ἕνα χωρικὸ καὶ ἕνα στρατιώτη, φιλοσοφία, καθὼς καὶ κάθε πνευματικὴ ἀπόλαυση, εἶναι ἀνάγκη π ν ε υ μ α τ ι κ ἡ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ δὲν ὑπάρχει καθόλου λόγος νὰ πιστεύωμε ὅτι θ' ἀχρηστευθῆ, μόλις οἱ ὑ λ ι κ ὲ ς ἀνάγκες ἱκανοποιηθοῦν. Ἂς μεγαλώση ἀπόψη λίγο στὰ χρόνια ὁ κ. Κατηφόρης, ἂς γνωρίσ.ειστεινά του πρόσωπα, ἂς μάθη ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἀγωνίες, ποὺ δὲν ἔχουν καμμιὰ σχέση μὲ τὸ ψωμὶ καὶ ὅμως μποροῦν νὰ μᾶς βάλουν πιστόλι στὴν καρδιά, καὶ τότε θὰ ἰδῆ ὅτι ἡ φιλοσοφία δὲν εἶναι, παρὰ ἡ ἀξιοπρεπέστερη ἀδεχφὴ τῆς Θρησκείας... Τοῦτα τὸ κακὸ ἔχει ἡ «στρατευομένη φιλοσοφία», ἡ σημερινή: εἶναι εἰκονοκλαστική. Εἶναι φανατική. Γιατί τάχα ἐγὼ νὰ διαβάζω μὲ τὴν ἴδιαν ἀπόλαυση καὶ τὴ μεταφυσικὴ φιλοσοφία, ποὺ ὁ συγγραφεὺς τὴν παραθέτει γιὰ νὰ τὴν εἴφω νεῦθη, καὶ, ἄλλες γραμὲς παρακάτω, τὴ φιλοσοφία τὴν κοινωνιολογική, ποὺ τὴν παραθέτει γιὰ νὰ τὴν ἐπιδιάβω; Γιατί κ' ἐκεῖνος νὰ μὴν κάνη ὅπως κ' ἐγώ;

Κάτω λοιπὸν ἡ δικτατορία! Εἶμαι σύφφωνος. Μὰ ὅσο γιὰ τέχνη; ὅσο γιὰ «λύτρωση», ὅσο γιὰ αἰσθητικὴ καὶ τὰ παρόμοια; Δὲν ξέρω φαίνεται ὅτι πολὺ ὀλίγο ἐνδιαφέρουν πιὰ τὸν κ. Κατηφόρη. Εἰδεμή, θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ γράφη σὰν τὰ πρῶτα του διηγήματα, μὲ τὰ ὁποῖα ἔγινε γνωστός, ἀκουστὸς καὶ ἀξιος γιὰ πολλὴν ἐκτίμηση ἀνάμεσά μας...

ΧΡ. ΠΑΡΑΠΑΝΤΑΚΗ ('Ορεινοῦ): Λόγια σὲ ρίμες, ποιήματα.

«Λόγια σὲ ρίμες»; 'Οχι. Εἶναι μετριοφροσύνη τοῦ ποιητοῦ. Τὰ στιχουργήματα τοῦ τριακοντασέλιδου τεύχους του ἔχουν ἴσα-ἴσα τὸ «ποιητικὸ ὕφος», ποὺ λείπει ἀκόμη ἀπὸ τὸν κ. 'Ηλιόδη... Βέβαια, ὁ κ. 'Ορεινὸς (ὡραῖο τὸ ψευδώνυμο) δὲν κατοφθόνει νὰ ἐκφράζη ἀκόμα ὁλόκληρον τὸν ἐσωτερικό του κόσμο. Εἶναι τοῦτο καὶ χρόνου καὶ πείρας κ' ἐπιμονῆς ζήτημα. Ὅτι ὑπάρχει ὅμως πάσο ἀπὸ τοὺς στίχους του κάποιος κόσμος, ποὺ δὲν εἶναι ὁ πεζός, ὁ στεγνός, ὁ περιττός, ἀλλὰ κάποιος ἄλλος, αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ ποιήματά του σὰν τὴ «Νοσταλγίαν», «Καρακατσάνικο», «Ἡ Δεσποινὶς τρελλάθηκε», «Οἱ τρεῖς φίλοι», «Ἀκροστιχίδα», «Τοῦ Βορριὰ ὁ χορός». Δὲν εἶναι, βέβαια καὶ λίγα μέσα σὲ τρίάντα σελίδες...

«Τ' ἄστρα καὶ κάπια κάμε ἀμέτρητα σπιθίζουνε (στὸ θόλο...

μήπως ἂν κλάψη μιὰ καρδιά, θ' ἀλλάξη)

Τὰ κύματα ξεσπάζουνε στὸν ἴδιο μῶλο ποὺ γίνεται γκρεμνός.»

Ἕνα δεῖγμα στὴν τύχη παρμένο, ποὺ μαρτυρεῖ τὴν κρυοδειμένη του στιχουργική. Μά, ὅσο γιὰ τὸ περιεχόμενο καὶ γιὰ θέματα, προτιμῶ τὰ βυκολικά του. Δὲν ἔχει, ὁ ὅρος μου ἐδῶ τίποτε ἀπὸ τὴν ἀρχαία του ἔνοια. Τοῦτα τὰ βουκολικὰ εἶν' ἐντελῶς σύγχρονα: ἕνας σταθμὸς πιὸ σύγχρονος ἀπ' τὰ βυκολικὰ τοῦ Κρυστάλλη. Ἀντίθετα ἀπ' τοὺς «μοντέρνους» ποιητάς, ὁ κ. 'Ορεινὸς πηγαίει, κοδὸς βλέπω, ἀπὸ τὴν Παράδοση—καὶ τοῦτο χωρὶς ἐπιτήδευση καμμιά, χωρὶς ἐφιλολογίαν, ἀλλ' ἀπεναντίας μὲ ἀπλότητα ντροπαλοσύνη, ποὺ πολὺ θὰ τὸν ὡφήνεια' ἀφῆση κατὰ ἄκρη; Γιατί τὸ καλύτερο ποίημά του εἶναι, ὡρισμένως, τὸ «Καρακατσάνικο»—ζωηρὰ πρωτότυπη μεταφορὰ τοῦ 'Ιπποτισμοῦ στὰ λείβανα τῶν Σαρακατσανάιων, ποὺ μεταναστεύουν ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνὸ τὴς Θεσσαλίας—ἢ, ἀλλοιώς νὰ τὸ πῶ, πίνανας σύγχρονον ρουμελιώτικον ἱπποτισμοῦ. 'Ο «υἱὸς ὁ ἀρχοντοτσέλιγας—μὴ τὴ λευκὴ του φουστανέλλα, ποὺ μὲ τοῦ ἀλόγου του τὸ ξάφνιασμὰ καὶ τὴ φόρα συντρίβει τὴν κόρη μὲ τὴ τριαντάφυλλο, σκοτώνει τὴ θαυμάστρι του—θέμα γνησιότατης νεοελληνικῆς «μαλλάντας»—θὰ μποροῦσε, ἀπὸ κάποια ἀν ἀπόσταση, νὰ σταθῆ κάτω ἀπὸ τὰ «Πραμματευτὴν τοῦ Γρυπάρη»—καὶ ὡρὰς ἀμέως θὰ τὸν ἐξῆλευε καὶ ὁ δόκιμος ποιητής.

Μὲ τὸν πρόλογο τοῦ μικροῦ βιβλίου—γιατὶ καὶ τοῦτο προλογίζεται—ἐγκρίνω κ' ἕναν εὐφυεστὸ κριτικό: τὸν κ. Γ. Μιλωνογιάννη, συνομήλικον τοῦ ποιητοῦ, ποὺ ἔχει γράψει ἕνα φρονιμὸ «ζωυμερό» καὶ καλογραμμένο ἄρθρο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΗΛΙΑΔΗ: Βοσπορίτικα Τραγούδια (μὲ πρόλογο τοῦ κ. Ἀντωνίου Φ. Χαλᾶ).

Προηγεῖται τοῦ βιβλίοῦ μακρὸς καὶ διεξοδικὸς πρόλογος τοῦ κ. Ἀντ. Φ. Χαλᾶ, συγγραφέως γνωστοῦ ἀπὸ τὰ πρόσφατα φιλοσοφικά του βιβλία καὶ ἰδίως ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφία του μὲ

(Συνέχεια στὴ 15η σελίδα)

ΤΡΙΣΤΑΝ ΜΠΕΡΝΑΡ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΝΟΣ ΦΙΛΜ

ΕΝΑΣ γάμος στὴν ἐκκλησία τῆς 'Αγίας Μαγδαληνῆς στὸ Παρίσι τὸ 1884. 'Η νυμφικὴ ἀκολουθία κατεβαίνει ἀργὰ τὴ σκάλα. Πολλοὶ κομπάροι: οἱ περίεργοι. Φυσικὰ ὅλοι μὲ κουστούμια τῆς ἐποχῆς. 'Ο ὁπολοχαγὸς 'Αντεμάρο Αἰμέρο Ρολάντο Λὲ 'Αρντὸν, κόμης τῆς Λὰ Ρὸχ Ρουλιέρ, δίλεκα, μπροστὰ στὸ Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, τὸ χέρι στὴ σόζυρό του, Μπιάνκα Μπερτράντο Γκιόπουλα Μαρμάρα. "Ἕνας ἀνώκαρχος κ' ἕνας πρεσβευτὴς μπαίνουνε μάρτυρες. Φροντίσανε πολὺ νὰ μείνουν ἀνώνυμο καὶ δὲν παραλείψανε οὔτε μιὰν ἐθιμοτυπία.

2. — Δεξίωση σὲ μιὰν ὑπέροχη σάλα.

3. — Μεγάλη σειρὰ ἀπὸ καλεσμένους στὸ τραπέζι τοῦ γάμου.

4. 'Ο χορός. Μεγαλοπρεπεῖς ἐμφανίσεις: μερικοὶ, ποὺ πλουτίσανε κατὰ τὸν πόλεμό μας, χτυπημένοι ἀπὸ τὴν κρίση, εἶναι ντυμένοι σὰν ὑπηρέτες. Ἀπεναντίας ἀνεργοὶ φρούν ἐπίσημα καὶ ράφτρες, δίχως δουλειά, ἐπιδεικνύουν τὰ πολυτελῆ τους φορέματα, στὸλ δέκατου τέταρτου ἔτους τῆς Τρίτης Δημοκρατίας. 'Αποδεικνύεται ὅτι ἐπὶ τῆς δεξίωσης ἤξερε νὰ μιλᾶ στὸν καθένα σύμφωνα μὲ τὴν κοινωνικὴ τάξη, ποὺ θἄπρεπε ν' ἀνήκει ἀνάλογα μὲ τὸ παρουσιαστικό του.

5. — Στὸ νυφικὸ θάλαμο. Σὲ λίγο μπαίνουνε οἱ νιόνυφοι σκαστοὶ κρυφὰ ἀπὸ τὸ χορό. 'Ο σκηνοθέτης θἀθελε, στὸ σημεῖο αὐτό, νὰ κάμει ἀναπαράσταση τῆς περίφημης ὀκνηῆς «ἐπὶ τέλους μόνοι», ποὺ τόσο ἀγαπᾶ ὁ λαός: αὐτῆς ποὺ ἔνας κύριος μ' ἐπίσημα σφίγγει στὴν ἀγκαλιὰ του μιὰ νύμφη μὲ τὸ ἄσπρο φόρεμα. Τὸ ἀγκάλιασμα εἶναι συχνὰ συγκρατημένο καὶ ταυτόχρονα θερμό. 'Αλλὰ ἡ ὀκνηὴ αὐτὴ δὲ θὰ προσαρμοζόταν μὲ τὴν ψυχολογία τοῦ φίλμ.. Πραγματικά, ἀλλάζει τὸ θέαμα καὶ ξαναφαίνεται...

6. — ...ὁ χορός, ὅπου οἱ καλεσμένοι χορεύουνε μιὰ καλὴ μαζούρκα.

7. — Τὴν ἄλλη μέρα ὁ γαμπρὸς βγαίνει ἀπὸ τὸν νυμφικὸ θάλαμο. Εἶναι ντυμένος μὲ φόρεμα περίπατου καὶ φαίνεται στενοχωρημένος.

8. — 'Ο νυμφικὸς θάλαμος. 'Η νύμφη εἶναι ἀκόμα πλαγιασμένη. Τὸ βλέμμα της ἔχει μιὰν ἀόριστη ρεμβώδη ἔκφραση.

9. — Τὸ ἀπόγεμα τῆς ἴδιας μέρας. Τὸ ἀμάξι τοῦ κό

ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΙ

ΤΑ ΓΥΑΛΕΝΙΑ ΜΑΤΙΑ

ΤΗΣ Κας ΓΑΛΑΤΕΙΑΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

ΛΥΤΟΣΑ τὴν καταδίκη σὲ θάνατο γιατὶ λέει εἶμαι τρελός... Τώρα βέβαια νὰ σὲ βγάλουν τρελὸ καὶ νὰ σὲ κλείσουν σὲ φρενοκομεῖο, εἶναι ἄσκημη δουλειά. Ἀλλὰ πάλι νὰ σὲ κρεμάσουν ἢ νὰ σὲ τουφεκίσουν... Μονάχα ἕνα θὰ ἐξετάσω: Ὁ-ταν κάποτε βροῦνε πὼς γιατρεύτηκα, θὰ μ' ἀφήσουν ἐλεύθερο; Ἔτσι φαντάζομαι.. Αὐτὸ ὅμως μπορεῖ νὰ γίνει κι' ἀμέσως αὔριο. Γιατί ὄχι; Μιλῶ, καθὼς εἶναι καταλαβαίνετε, σύμφωνα μὲ τὴ λογικὴ τῶν ψυχιάτρων, γιατὶ σύμφωνα μὲ τὴ δική μου, ποτὲ δὲ στάθηκα τρελός, ὄπως ἄλλως τε πιστεύουν καὶ ὅλοι τοῦτοι ὁ-μέσα. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ φρενοκομεῖο ὅσες φορὲς χρειάζεται νὰ τὸ ἀναφέρω τὸ λέω: Πολυκατοικία. "Αν τὸ πῶ φρενοκομεῖο εἶναι σὰ νὰ παραδέχαμαι κι' ἐγὼ πὼς δὲν εἶμαι στὰ σίγουρά μου.

Στὸ κάτω-κάτω, ἔτσι εἶναι ἂν ἔτσι νομίζετε, ὅπως εἶπε κάποιος. "Ενας ἀπὸ τοὺς συγκατοικούς μας π. χ. πρώην μπαλωματής, εἶναι τώρα ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Ἀπὸ τὴ συνείδησή του ἐξαφανίστηκε τὸ ἄθλιο καὶ ταπεινὸ ἀνθρωπάκι ποὺ στάθηκε ὅλη του τὴ ζωή, γιὰ νὰ τὸ ἀντικαταστήσει ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐνδοξότερους βασιλιάδες ποὺ γνώρισε ὁ κόσμος. Κι' οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν κλονίσετε πάνω σὰ νέα του προσωπικότητα... Ἀλλὰ καὶ γιατί; Καθένας λέει νὰ μπορέσει νὰ ξεχάσει τὰ πάθη καὶ τὰ βάσανά του, ἔστω καὶ γιὰ λίγο, καὶ τοῦτος δὲ γέντηκε βασιλιᾶς. Τί φρεσκότερο!

Σ' ἐμένα δὲ συνέθηκε τίποτα τέτοιο, ἐννοεῖται. Ἐξακολουθῶ νὰ εἶμαι ἐκεῖνος ποὺ ἤμουν. Δηλαδὴ δικηγόρος ἀπὸ τοὺς πρώτους, μέτοχος σὲ μεγάλες ἐπιχειρήσεις, σύμβουλος τραπεζῶν, καὶ σκέπτομαι ὅπως ἐσκεπτόμουν πάντα π. χ. ἐξακολουθῶ νὰ πιστεύω πὼς ἡ κοινωνία κουμαντάρεται ἀπὸ λογῆς-λογῆς κακοποιούς, ἴδιο φοβεροὺς σὰν τοὺς ἄλλους, μὲ μόνη τὴ διαφορὰ πὼς τοῦτοι δὲν φροντίζουν νάχουν ἐν τάξει τὰ χαρτιά τους, καὶ νὰ μὴ βρίσκονται τὰ δακτυλικά τους ἀποτυπώματα οὔτε στὶς δικές μας, οὔτε στὶς ξένες ἀστυνομίες.

Εἶμαι, λέει, παρανοϊκός. Ψέματα. Καὶ τὸ ξέρουν περίφημα αὐτὸ οἱ ψυχίατροι ποὺ μ' ἐξέτασαν. Τί νὰ ποῦν ὅμως; Στὸ ἐγκλημά μου χρειάζονταν ἐλατήρια, κι' ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν, στήριξαν ὅτι γένηκε σὲ στιγμὴ διανοητικῆς παράκρουσης. Ὅπως εἶναι γνωστό, γιὰ τὰ διάφορα ἐγκλήματα, παίζουν σπουδαῖο ρόλο τὰ χερομπαστὰ αἴτια, κι' ὅταν δὲν ὑπάρχουν, οἱ δικαστὲς εἶναι ἀναγκασμένοι νὰ τὰ ἀποδώσουν σὲ ξαφνικὴ τρέλα τοῦ ἐνόχου. Τώρα τὸ πρᾶμα αὐτὸ εἶναι ἐπιπόλαιο κι' ἀνάξιο ἑνὸς ἐπιστημονικοῦ μυαλοῦ, εἶναι ἄλλο ζήτημα. Πάντως στὴ δική μου περίπτωση οἱ γιατροὶ ξέρουν περίφημα πὼς δὲν εἶμαι τρελός. Τὸ λέω πρὸς τιμή τους, γιατὶ θάταανε ἀπελπιστικό, τρεῖς ψυχίατροι-κορυφές, νὰ μὴ μποροῦν νὰ ξεχωρίσουν ἕναν παλαβὸ ἀπὸ ἕνα γνωστικό. Ὀστόσο αὐτὴ τὴ στιγμή, μιὰ ἰδέα ποὺ ἦρθε τώρα δὰ μὲ ἀνησυχεῖ σοβαρά. Εἶναι πιθανὸν νὰ τραβήξει ἑτσι ἀ' ἄπειρο ἡ διαμονή μου ἐδῶ. Ὅταν κλείσεις ἕνα γνωστικὸ στὸ φρενοκομεῖο, περίττωση νὰ γιατρευτεῖ δὲν ὑπάρχει!

Παρ' ὅλα αὐτὰ καὶ γιὰ τὴν ὥρα τοὐλάχιστο, ὅπως ἔγιναν τὰ πράματα, μείναμε ὅλοι ἱκανοκοιμισμένοι. Καὶ ἡ Δικαιοσύνη, καὶ ἡ Ἐπιστήμη κι' ἐγώ. Πρὸ πάντων ὅμως ἡ ὑψηλὴ κοινωνία.

Δόσκολα ρίχτηκε ἔξω κι' ἔτρεξε τρελλὸς στὸ δωμάτιό του. Κλειδώθηκε ἐκεῖ κι' ἔκλαψε. "Εκλαψε. "Εκλαψε...

"Επειτα, ὅταν συνῆλθε, οἱ ματιές του ἀντίκρυσαν τὸ πορτραῖτο τοῦ τοίχου. Δὲν εἶχαν πιὰ τὰ μάτια του τὸ πρωτινὸ καλόβολο καὶ στοργικὸ βλέμμα. Ξεχώριζε μιὰ λάμψη εἰρωνίας. Ταλαντεύθηκε. Μὲ λύσσα ἑνὸς συζύγου, ποὺ βλέπει τὴ γυναῖκα του νὰ τὸν ἀπατᾶ, τράβηξε τὸ πορτραῖτο ἀπὸ τὴ θέση του, κι' ἐνῶ τὰ δάχτυλά του τρέμαν ἀπ' τὴν ὀργὴ καὶ τὴν ἀγανάκτηση, τὸ κομμάτιασε καὶ τὸ ρρηξε μὲς στὴ φωτιά... Ἀνάμεσα στὰ κόκκινα κάρβουνα τοῦ τζακιοῦ...

(Μετάφραση ἀπὸ τὰ τούρκικα)

ΑΒΡ. Ν. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ποὺ ἀνήκω καὶ ποὺ τῆς εἶμαι ἐπίλεκτο μέλος!

Δὲν ἤμουν πάντα. Τὸ ἐναντίο, γιὰ νὰ φτάσω στὴν ἀνώτατη βαθμίδα ποὺ βρίσκομαι, ἀρχίνησα ἀπὸ τὴ σάπια σκαλίτσα μιανοῦ ὑπόγειου τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς.

Τί ὡραῖα ποὺ τὸ εἶπε αὐτὸ ὁ δικηγόρος μου! Θυμᾶμαι ἀκόμα ὅλη σχεδὸν τὴν ἀνόρεωσή του:

«Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ὑπῆρξε ἕνας συνεχὴς καὶ ἀδιάπτωτος ἡρωϊκὸς ἀγών! Μίαν ἡμέραν φτάνει εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἕνα πτωχὸ καὶ ἀπροστάτευτο ὀρφανό. Μόνο, ἔρημο, χαμένο, εἶναι φυσικὸ νὰ συντριβεῖ, ν' ἀπολεσθεῖ. Παντὸς εἴδους παγίδες εἶναι σημμένες στὴν ἀθῶα κι' ἀνήξερη ψυχή του... Ὅλοι ὅσοι εὑρίσκονται εἰς τὰς φυλακάς, ἀλλὰ καὶ ὅλοι ὅσοι διαφεύγουν τὰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης, κάποια μέρα ὑπῆρξαν ἀγνὰ καὶ ἀθῶα πλάσματα, περιφερόμενα στοὺς δρόμους τῆς ἀχανοῦς πόλεως.

»Ὁ ἄνθρωπος ὅμως ποὺ ἔχομεν ἐνώπιόν μας δὲν συνέχεζη, δὲν ἀπαλλέσθη, δὲν ἐξώκειλε... Τὸ ἐναντίον, ἐνίκησε. Ἀπέφυγε τὰς παγίδας, ἀπέκρουσε τὴν διαφθορὰν, προσπέρασε ὅλα τὰ προσκόμματα. Συνεχὼς κι' ἀδιαλείπτως ἀνερχόμενος τοῦτο ἔφθασε τέλος εἰς τὴν κορυφὴν τῶν κοινωνικῶν ἀξιωμάτων, παρ' ὅλων τιμώμενος, παρ' ὅλων ἀγαπώμενος καὶ θεωρούμενος παρ' ὅλων ὡς μοναδικὸν παράδειγμα ἰσχυροῦ καὶ ἀδαμάντου χαρακτῆρος!' Ὄχι, κύριοι, ἐνώπιόν σας δὲν ἔχετε ἕναν ἐγκληματία. Ἐγκληματίας; Ἀλλὰ γιατί; Οἱ ἐγκλήματαὶ γεννῶνται, δὲν γίνονται, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Λομπρόζο. Ποῖα πρᾶξις του ἔδωσε ποτὲ ἀφορμὴν εἰς μίαν τοιαύτην ὑπόθεσιν; Ἀπεναντίας, σᾶς ἐρωτῶ, ποῖα ἀπὸ τὰς πράξεις του δὲν φανερώνει ὅτι συγκεντρώνει εἰς τὸ ἄτομόν του κάθε ἀρετήν; Ὄχι, κύριοι, ἐνώπιόν σας δὲν ἔχετε τὸν ἐγκληματίαν. Ἔχετε ἕναν ἀσθενῆ! Ἕνα ὑπερκοπιασμένον ἄνθρωπον. Ἡ κόπωσις τοῦ ὁποίου δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν κοινωνικὴν του ὁρᾶσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μαραχρόνιον διαφυγὴν του εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν. Καὶ πόσον πισσὰς ἐξετέλεσε καὶ ἐκεῖ τὸ καθήκόν του! Μὲ πόσην ἀπαρράμιλλον αὐτοθυσίαν καὶ πόσον ἡρωϊσμόν!...»

"Επειτα ἤρθαν οἱ γιατροί, κάτι ἤδη τέλειωσε, ἀφοῦ συμφώνησαν παμψηφεὶ οἱ ἐνορκοι, πὼς ἤμουν ἕνας δυσυγιαμένος τρελός.

"Απ' ὅλους ὅσοι πῆραν μέρος στὴ δίκη, μὲ διασκέδασαν οἱ μάρτυρες. Ἦρθαν πατεῖς με, ματῶ σε, ἀπὸ δικοῦ τους οἱ περισσότεροι. Ἤρθαν καὶ κυρίες κι' ὅλοι γιὰ νὰ μὲ ὑπερασπίσουν. Ἀκόμα καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ θύματος!

— Θαῦμα ἀνθρώπου! Ἔτσι εἶπαν.

Τί ἀστεῖο! Ἐκατὸ κι' ἀπάνω ἄνθρωποι ἀπὸ τὰ πρῶτα νούμερα τῆς πρωτεύουσας ἔκαναν τὴ βιογραφία μου, χωρὶς νὰ διαφωνήσουν σὲ κανένα σημεῖο. Σὰ νὰ εἶχαν συνενοηθεῖ, σὰ νὰ εἶχαν συνωμοτήσει ὑπὲρ ἐμοῦ!

Συνερίζουνταν ποιός ν' ἀναδείξει περισσότερο τὸ ἠθικό μου μεγαλεῖο, ποιὸς εἶναι, ἄς μὴ παραλείψομε νὰ τὸ ποῦμε κι' αὐτό, κομμένο σ' ἀγνάρια τοῦ δικοῦ τους! Μήπως γιὰ ν' ἀποχτηθοῦν τὰ ἀγαθὰ ποὺ κι' αὐτοὶ ἀπολάβαιναν χρειάστηκαν ἄλλες ἀρετὲς ἀπὸ κείνες ποὺ μεταχειρίστηκα κ' ἐγώ; Μήπως ἔκαμαν διαφορετικὰ γιὰ νὰ ἔχουν κι' αὐτοὶ σὰν κι' ἐμένα τὰ χαρτιά τους ἐν τάξει καὶ νὰ μὴν ὑπάρχουν σὲ καμμιὰ ἀστυνομία τὰ δαχτυλικά τους ἀποτυπώματα;

Ἀλλὰ οὔτε καὶ ἡ γιομάτη, φίσκα σάλα τοῦ κακουργοδικείου φαινόταν νάχει ἀντίθετη γνώμη. Οὔτε μιὰ φωνὴ ἀποδοκιμασίας δὲν ἀκούστηκε.

Ἀλλὰ ἂς διηγηθῶ ὁλόκληρο τὸ ἱστορικὸ αὐτῆς τῆς ὑπάθεσης.

Μιὰ μέρα ξαφνικὰ λαβαίνω ἕνα τηλεγράφημα ποὺ λέει: «Ἔρχομαι».

Ἤτανε ἀπὸ τὴν πεθερά μου. Ἐρχόταν γιὰ τὴν κόρη της, τὴ γυναίκα μου, ποὺ ἦταν ἄρρωστη ἀπὸ τὴν καρδιά της. Πῆγα στὸ σταθμὸ νὰ τὴν παραλάβω. Ἤταν βράδυ σχεδὸν νύχτα. Μπῆκα στὴ σάλα τῆς ἀναμονῆς. Ἐρημιά. Τὸ τραῖνο εἶχε φτάσει ἀπὸ πολλὴ ὥρα κι' οἱ ἐπιβάτες εἶχαν διασκορπιστεῖ. Φαντάστηκα πὼς καὶ ἡ ξένη μας θάχε πάει στὸ σπίτι. Ἐκεῖ ὅμως κοθὸς πήγαινα νὰ φύγω, βλέπω μιὰ κυρία μ' ἀπλωμένα τὰ χέρια στὴ ζέση τοῦ φανταστέρ. Πλάι της βαλίτζες. Μπᾶ... λέω, αὐτὴ θάναι, καὶ πλησιάζω. Τὴν πεθερά μου δὲν τὴν εἶχα δεῖ ποτέ. Ὅταν παντρεύτηκα ἔλειπε στὴ Γερμανία. Ἂν καὶ στεκόμουν πίσω της δὲν σάλεψε.

— Εἶστε μήπως ἡ κυρία.... Καὶ καθὼς μιλάω σκύβω λίγο.

Τινάζεται ἀπότομα, σὰν ὅταν ξιπαζόμαστε, καὶ γυρνᾶ κατὰ μένα τὸ κεφάλι. Ἀ!... ἀφίνω μιὰ φωνὴ καὶ τραβιέμαι πίσω. Στὸ πρόσωπό μου ἤτανε καρφωμένα δυὸ μεγάλα ἀλλόκοτα σατανικὰ μάτια, ποὺ δὲν εἶχανε τίποτε τὸ ἀνθρώπινο. Πετιέμαι ἔξω. Ἀνεβαίνω στὸ αὐτοκίνητο καὶ διατάζω τὸ σωφὲρ νὰ μὲ πάει σπίτι. Ἡ Τζούλια μᾶς περίμενε. Ξαπλωμένη στὴν πολυθρόνα της ἐκεῖ στὸ χόλ, μᾶς περίμενε, ἐμένα καὶ τὴ μητέρα της.

— Δὲν ἦρθε; φωτιὰ ἀνήσυχη μόλις μ' ἀντικρύζει καὶ βλέπω κ' αὐτηνῆς τὰ μάτια νὰ καρφώνονται στὰ δικά μου.

— Δὲν ἔρχα... δὲν πῆγα στὸ σταθμό... τὸ τραῖνο... Μασκάρα τὰ λόγια μου.

Ἡ ἀνησυχία της αὐξάνει. Τώρα γουρλώνει σὰν τὴν ἄλλη.

— Τὸ τραῖνο, τί; "Αχ, λέγε...

Καὶ τότες ἀγριεύω.

— Δὲν ἤρθε, τῆς φωνάζω. "Επειτα, τί μὲ κυνᾶς ἔτσι; Σὲ ρωτάω, τί μὲ κυτᾶς ἔτσι!

Κι' ἐκεῖ ἀκούμε τὸ κουδούνι.

— Νάτην! Καὶ πετιέται...

Κι' ἐγὼ τρέχω στὴν κάμαρά μου, κλειδώνομαι καὶ συλλατσάρω... Γιατί νὰ ταραχτῶ ἔτσι; Ἀλλὰ καὶ τί τρομερὰ τὰ μάτια τῆς γυναίκας αὐτῆς!... ἀλλὰ ναί! Κάπου τάχω δεῖ. Ἔτσι γουρλωμένα, ἀκίνητα, νὰ μὲ κυτοῦν... ὄχι δὲν ἤταν ἡ πρώτη φορά... Κι' ὁλοιμερίς θυμήθηκα! Τί φρεχτὴ θύμηση... Ἤταν τὰ μάτια τῆς Φώτως! Ὅταν τὴν τράβηξαν ἀπὸ τὸ ἠηγάδι, ἔτσι τάχε, σὰν τῆς γυναίκας τοῦ σταθμοῦ!

Κάποια ὑπηρετριοῦλα, ποὺ μοῦ ἀνέβαζε τὸν καφὲ κάθε ἀπόγεια στὴν ρεσιόν, καὶ ποὺ ὅταν τῆς εἶπα πὼς ἔρρεπε νὰ πάει στὸ γιατρό, δικό μου γιατρό, πληρωμένο ἀπὸ μένα, πνίγηκε στὸ κηγάδι.

Ἱστορία ξεχασμένη, ποὺ βρυκολάκιαζε ἔπειτα ἀπὸ δέκα χρόνια... κάτι γαλάζια πελάρια μάτια, ποὺ μὲ κυτοῦσαν. Ὅταν κατέθηκα, ἡ γυναίκα μου μὲ τὴ μητέρα της ἐπαιρναν τὸ τσάι.

— Ἀλέκο... ἔλα... ἡ μητέρα. Ἀμέσως ἡ ἄλλη ποὺ μόνο τὴ ράχη της ἔβλεπα, γυρνᾶ καί... βλέπω τὴ γυναῖκα τοῦ σταθμοῦ!

Κάποια ὑπηρετριοῦλα, ποὺ μοῦ ἀνέβαζε τὸν καφὲ κάθε ἀπόγεια στὴν ρεσιόν, καὶ ποὺ ὅταν τῆς εἶπα πὼς ἔρρεπε νὰ πάει στὸ γιατρό, δικό μου γιατρό, πληρωμένο ἀπὸ μένα, πνίγηκε στὸ ηγράδι.

Ἱστορία ξεχασμένη, ποὺ βρυκολάκιαζε ἔπειτα ἀπὸ δέκα χρόνια... κάτι γαλάζια πελάρια μάτια, ποὺ μὲ κυτοῦσαν. Ὅταν κατέθηκα, ἡ γυναίκα μου μὲ τὴ μητέρα της ἐπαιρναν τὸ τσάι.

— Ἀλέκο... ἔλα... ἡ μητέρα. Ἀμέσως ἡ ἄλλη ποὺ μόνο τὴ ράχη της ἔβλεπα, γυρνᾶ καί... βλέπω τὴ γυναῖκα τοῦ σταθμοῦ! Κάτι σὰ νὰ κουδούνισε στὸ κεφάλι μου κι' ἐκλεισα τὰ μάτια... Ἡ Τζούλια ἀνησύχησε.

— Τί ἔχεις; Κιτρίνισες.

— Τίποτα... Τί μὲ δλέπεις νάχω...

— Ἔλα κάθησε... πιὲς τσάϊ.

Καὶ μὲ νοήματα μοῦ δείχνει τὴ μητέρα της καὶ κουνᾶ λυπητερὰ τὸ κεφάλι. Δὲν ἤμεινα οὔτε λεπτό. Προφασίστηκα κάποιο ραντεβοῦ κι' ἔφυγα.

Ὑστερώτερα σὰν μείναμε μόνοι τῆς ἔκανα τρομερὴ σκηνή. Γιατὶ δὲ μοῦ τὸ εἶπε πὼς ἡ μητέρα της εἶχε ψεύτικα μάτια; Γιατί; Δὲν ἤξερε ἀλήθεια, οὔτε αὐτὴ νὰ πεῖ γιατὶ τὸ ἀποσώπησε. Ἡ μάλλον νόμιζε πὼς δὰ θὰ μ' ἐνδιέφερε αὐτό. Αὐτοκινητιστικὸ δυστύχημα... ἔπειτα χρειάστηκε νὰ τῆς ἀφαιρέσουν τὰ πληγωμένα μάτια γιὰ νὰ μὴν ἔχει τὶς κόγχες ἀδειανές...

***

Τὸ κατάλαβα ἀμέσως. Μὲ τὴ γυναῖκα αὐτὴ θὰ μοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ συγκατοικήσω. Τὴ νύχτα δὲν κοιμόμουν σχεδιάζοντας πὼς νὰ τὴν διώξω. Ἐπιδρῶσαν ὁλέθρια στὰ νεῦρα μου τὰ μάτια ἐκεῖνα τὰ νεκρὰ ποὺ ἐννοοῦσαν νὰ κυτάζουν ἐπίμονα ἐνῶ δὲν ἔβλεπαν. Γιατὶ νὰ κυτάζουν; Ἀφοῦ ἤταν γυαλένια, γιατὶ νὰ καρφώνονται ἔτσι στὰ δικά μου; "Επειτα ἀρχίνησαν οἱ ἐφιάλτες. Ὑποφέρω πάντα ἀπὸ ἐφιάλτες. Ὅλες μου οἱ πράξεις στὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, πράξεις, συνηθισμένες κάθε ἀνθρώπου ποὺ διαχειρίζεται μεγάλα κεφάλαια, μεταβάλλονται τὴ νύχτα σὲ ἀγωνιῶδη ὄνειρα τρόμου! Ἀλλὰ τοῦτοι δὰ ἦταν ἀπαίσιοι! Ἀνὰ τρομερὰ μάτια μετέκυρα στὸ κενό, μιὰ σπιθαμὴ ἀπὸ μένα ἀπὸ μένα νὰ μὲ κυτάζουν. Συνυπόψα μὲ βογγητὰ καὶ τὰ τέσσερα. Πῆρα τὸ πιστόλι ἀλλὰ ἐκεῖ καθὼς λέει σήκωσα τὸ χέρι, εἶδα πὼς καὶ τὰ τέσσερα εἶχαν γυαλένια μάτια καὶ μὲ κύτταζαν. Ταράζω στὸν ὕπνο μου, βογγῶ κι' ὅταν τέλος ξυπνῶ ἐξακολουθῶ νὰ τὰ βλέπω στὸ σκοτάδι. Καὶ δὲν ἤταν μόνο ὀχτώ, ἀλλὰ ἀμέτρητα ποὺ ἀλαφροπετοῦσαν στὴν κάμαρα σὰ μπαλόνια. Ἐβπιηῆκε κραυγὴ καὶ τρέμοντας σὰ σκύλος κουκουλώθηκα ἀπὸ κορυφῆς.

"Υστερα συνέθηκε καὶ τοῦτο. Κάθε τι στρογγυλὸ ποὺ ἀντίκρυζα γινόταν παρευτὸς μάτι, καὶ μὲ κύταζε! Τὰ φολόγια στὶς διτρίγες, τὸ δουλάτο πουκάμισο τοῦ χασάση μας, κι' ἀκόμα οἱ ἥλιοι οἱ κατακέτριοι ποὺ εἶχαν ἀνθίσει στὸ περβόλι. Μάτια τεράστια ποὺ κουνιόνταν δῶθε-κεῖθε καὶ μὲ ἀπειλοῦσαν...

Στὸ δικαστήριο ὅμως δὲν τὸ εἶπα αὐτό. Πὼς δηλαδὴ τὸ ἐγκλημά μου ἦταν ἡ νόμιμη ἄμυνα ποὺ ὁ καθένας ἔχει δικαίωμα νὰ καταφύγει ὅταν κινδυνεύει ἡ ζωή του. Θὰ μοῦ λῆτε πὼς ὅλοι ἐχουν τὸ δικαίωμα ἀλλὰ λίγοι καταφύγουν σ' αὐτό; Μήπως μὲ σκότωσε ἐμένα ἡ Τζούλια μ' ὅλα τὰ μαρτύρια ποὺ τῆς ἔκαμα; Μήπως μὲ σκότωσε ἡ Φώτω;

Δὲν ἔχει σημασία. Ἀμύνεται ὁ ἰσχυρὸς κι' ἐγὼ ὅπως τὸ ἀπόδειξε ὁ δικηγόρος μου σταθῆκα μοναδικὸ παράδειγμα ἀδάμαντης ἐπιμονῆς ὅσο νὰ γίνω ὁ,τι ἔγινα. Τί τρομερὴ γνώμα. Τώρα τὸ σκέπτομαι πὼς μόνο αὐτὸ ἔπρεπε νὰ πῶ στὸ δικαστήριο. Ὁ φόνος ποὺ ἔκανα ἤταν ζήτημα ἀμυνας! Νόμιμης ἄμυνας. Ἂν τὸ ἔλεγα ὅλα θὰ τέλειωναν. Θὰ μὲ ἀθώωναν καὶ σήμερα θάμουνα ἐλεύθερος σὰν τὸ πουλί. Τί ἔκανα ὅμως; Κάθισα σὰν χάγας καὶ ἀφῆκα νὰ μὲ θγάλουν καλαδό.

«Ἀγαπητοί μου φίλοι, νὰ πῶ στοὺς λογῆς-λογῆς βλοῦμπανους, πολιτευτές, τραπεζίτες καὶ στὸ διάσημο μαιευτῆρα Γάσπαρη, ποὺ ἐρχόταν κἀθεμέρα στὸ δικαστήριο, καθόσασταν σοβαροί, ἐπίσημοι καὶ ἀξιοπρεπεῖς καὶ παρακολουθεῖτε τὸ φίλο σας χωρὶς νὰ σᾶς περνά ἀπὸ τὴν ἰδέα πὼς εἶναι πιθανὸν νὰ καθίσετε καὶ σεῖς κάποια ὥρα ὅπου κάθομαι αὐτὴ τὴ στιγμή. Ὅταν πάρετε τὸ τηλεγράφημα «Ἔρχομαι». Ὁπόταν χωρὶς ἀμφιβολία θὰ κάνετε ὅ,τι ἔκανα, καὶ ἡ δίκη ποὺ θὰ ἐκακολουθήσει θάναι ἡ φωτογραφία τούτης δῶ. Μονάχα πρὸς Θεοῦ νὰ μὴν ξεχάσετε νὰ πεῖτε πὼς ἀμυνθήκατε...

Περίεργο ὅμως πὼς δὲν τὸ σκέφθηκε οὔτε ὁ δικηγόρος μου... Καὶ γιὰ νὰ σᾶς ἀποδείξω πὼς μόνο ἄμυνα ἦταν τὸ φονικό, δὲν ἔχω παρὰ νὰ σᾶς διηγηθῶ πῶς ἔγινε... Τὰ πράματα βρίσκονταν στὸ σημεῖο ποὺ εἶπα παραπάνω, ὅταν μιὰ νύχτα ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τῆς Φανῆς πέρασα ἀπὸ τὸ δωμάτιο τῆς γυναίκας μου. Ἕνα μικρὸ γαλάζιο φῶς ἔκαθε στὸ κομοδίνο. Ἀπὸ τὴν πόρτα ποὺ μισάνοιξα σιγά, σιγά, ἀντελήφθηκα τὸ κρεβάτι της ἀνω-κάτω. Τὰ σεντόματα κάτω στὸ πάτωμα καὶ μιὰ ἀλλόκοτη ἡσυχία.

Πλησιάζω. Ἡ Τζούλια μπορεῖ νὰ ἔκοψε. Τὴν ἀγγίζω. Πάγος. Ξερή. Ἤταν νεκρὴ ἀπὸ πολλὴ ὥρα. Καὶ παρέκει ἡ πεθερά μου στὴν πολυθρόνα τοῦ κοιμόταν βαθειὰ ἀναγερτὴ στὸ ἄκουμπιστήρι, ἐνῶ τὰ μάτια της, ἀγρυπνεῖ τρομερὰ, ἀνελέητα, μὲ κυτοῦσαν. Ποτὲ μὰ ποτὲ τ' ἀληθινὰ μάτια ἑνὸς ἀδικημένου ποὺ δυψᾶ ἐκδίκηση, δὲν χώθηκαν ἔτσι σὰν πυρωμένες σοῦλες στὰ ἔγκατα τοῦ ἀδίκητῆ τους ὅπως τὸ γυαλένιο αὐτὸ ὁμοίομά τους στὰ δικά μου! Νοιώθω νὰ σηκώνονται οἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς μου. Ἕνα οὐρλιαχτὸ φόβου πνίγει τὸ λαρύγγι μου καὶ τὴν ἐπνιξα... Κι' ἐπειδὴ τὰ μάτια ἐξακολουθοῦσαν νὰ μὲ κυτάζουν, τἄβγαλα ἀπὸ τὶς τρύπες τους καὶ τὰ ποδοπάτησα ὡς ποὺ ἔγιναν σκόνη. Αὐτὸ ἦταν, καὶ πιὰ δὲν πῆρα τὸν κανονικὸ τους δρόμο. Κοιμᾶμαι σὰν βρέφος, κανένας ἐφιάλτης δὲν ταράζει τὸν ὕπνο μου...

('Απὸ τὸ τελευταῖο βιβλίο τῆς Γαλάτειας Καζαντζάκη «Ἄντρες»)

ΘΑΛΕΙΑ ΚΑΛΛΙΓΙΑΝΝΗ

ΕΛΒΙΡΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Δραχ. 25

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Τρελλὴ χαρά

Τρελλὴ χαρά.
Ὦ, νὰ μποροῦσες
Γιὰ μιὰ φορὰ
Νὰ λησμονοῦσες.

Θὰ σὲ κρατοῦσα
Στὴν ἀγκαλιά μου,
Θὰ σὲ μεθοῦσα
Μὲ τὰ φιλιά μου.

Κ' ἔτσι θὰ ζοῦσα
Μέσα σὲ λίγην ὥρα
Ὅ,τι ποθοῦσα,
Ὦ, πόσα χρόνια τώρα.

Ὕστερα πιὰ
Σκοτώνοντας τὸ φῶς μου
Τὴν ἀσκημιὰ
Δὲ θὰ θωρῶ τοῦ κόσμου.

Χωρὶς καϋμὸ
Ταῦτιά μου θὰ τρυπήσω
Ζωῆς ἀχὸ
Ποτὲ νὰ μὴ γροικήσω.

Θὰ νάχω ἐντός μου
Κοντὰ σου καὶ μακριὰ σου
Γιὰ μόνο φῶς μου
Τὴ λαμπερὴ ματιά σου.

Ὅπου καὶ νὰ πηγαίνω
Θάκούγω τὴ φωνή σου
Καὶ μάτσια θὰ προσμένω
Μονάχα τὸ φιλί σου.

Σὰν Παναγιά...

Γλυκοχελᾶς σὰν Παναγιά. Τὴν ὄψη τὴ δικιά σου
Τὴν εἶδε πρὶν νὰ γεννηθῆς μόνο τοῦ Ραφαήλου
Τὸ μάτι τ' ἀγγελόφωτο. Γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ μπροστά σου
Νοιώθω, ποὺ λάγυα σὲ κυττᾶ, τὸν τρόμο τοῦ βεβήλου.
Μὰ πῶς νὰ φύγω, ποὺ σιμὰ σου οὐράνια μελωδία
Θαρρῶ νάκούγω, κ' ἐαριὴ ἀπλώνεται εὐωδία.

Γιὰ σέ...

Γιὰ σέ, ποὺ θἄπρεπε σὰν ἀδελφή μου νὰ σὲ νοιώθω
Καὶ νὰ χαίδεύω ἀμόλυντα τὴν ἄδολη εἰδή σου
Δὲν ξέρω πῶς, μὰ αἰσθάνθηκα τὸν σαρκικὸ τὸν πόθο
Κάποια βραδυά, ποὺ κράταγα τὸ λυγερὸ κορμί σου
Στὸ δρόμο ποὺ κουράστηκες. Ἀξένιαστα μίλοῦσες
Κ' ἤταν τὰ λόγια σου γλυκὰ σὰν τοῦ Ὑμηττοῦ τὸ μέλι.
"Ετσι ποτὲ δὲν ἔμαθες πὼς ὅταν ἐγελοῦσες
Λαβώνανε τὸ εἶναι μου τοῦ "Ερωτα τὰ βέλη.
Κι' ἀπόψε βράδυ λαχταρῶ νὰ ξαναφθῶ κοντά σου
"Οχι γιὰ νὰ σὲ δῶ, Καλή, οὔτε γιὰ νὰ σάγγίξω,
Μὰ γιὰ νάκούσω ἀμίλητα τὸ γλυκομίλημά σου
Κ' ἔτσι τὴ χάρη σου, Καλή, στὸν πόνο μου νὰ σμίξω,
'Αφ' οὗ δὲ μὲ κατάλαβες δὲν πρέπει νὰ μιλήσω.

Ὁ νοῦς μου ποὺ ὅλοι πίστευαν ἀνίκητος πὼς εἶναι
Νικήθηκε καὶ δὲν μπορῶ χωρὶς ἐσὲ νὰ ζήσω.
Μὰ πρὶν πεθάνω ἔλα καὶ κοντά μου λίγο μείνε
Γιὰ νὰ στὰ πῶ γιατὶ μετὰ ἴσως νὰ καταλάβῃς
Καὶ τὸ γλυκὸ τὸ χεῖλι σου μοῦ παραπονεθῆ.
Μὰ τὸ καντήλι ἂν ἔρχεσαι στὸν τάφο μου νάνάβῃς
Καλή μου, ἡ πεθαμένη μνήμη μου θἀναστηθῆ
Κι' ὅπως τὸν ἥλιο οἱ βάρβαροι ὀρθοὶ μέσ' στὸ σκοτάδι
Ὡς ὅτου νἄρθῃς νὰ μὲ βρῆς θὰ καρτερῶ στὸν "Αδη.

Θ. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Ν. ΓΡΙΒΑ : Πορτραῖτο τοῦ θεατρικοῦ συγγραφέως Νικ. Λάσκαρη

ΤΟ ΑΒΗΣΣΥΝΕΖΙΚΟ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ

Τὸ ἀκόλουθο διήγημα τοῦ πρεσβευτοῦ κ. Δημ. Νικολοπούλου, μεταφρασμένο στὰ γερμανικὰ ἀπὸ τὸν σοφὸν ἑλληνιστὴ κ. Στάϊνμετς, δημοσιεύθηκε πρὸ 20 ἡμερῶν στὴ φιλολογικὴ σελίδα τῆς μεγάλης γερμανικῆς ἐφημερίδος «Φέλκισερ Μπεομπάχτερ»:

ΓΙΑΤΙ στὸ χωριὸ ἀκούγονται τόσα κλάματα; Μήπως ἔγινε κανένα μεγάλο δ

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ

ΤΟ ΒΑΣΑΝΟ ΤΗΣ ΥΠΟΨΙΑΣ

(ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ)

(Συνέχεια από τὸ προηγούμενο)

ΑΔΕΛΦΗ του, ποὺ νόμιζε ἐπειτα νὰ τὴ ρωτήσει, πότε θὰ πήγαιναν στὴν Πόπης, τοῦ εἶπε πὼς αὐτοί, οἱ Ταμάρηδες, εἶταν ἔτοιμοι νὰ φύγουν, ἡ στέκονταν στὰ πανιά.

Ἄμα πήγαιναν στὸ Φάληρο, τότε...

Αὐτὸς ἔπαψε νὰ βγαίνει τὴν ὥρα ποὺ θὰ γίνανε πρώτα, περίμενε ἀκόμα, καὶ γύρισε νωρίς.

Μιὰ βραδιά, καθὼς γύρισε δὲ βρῆκε τὴν ἀδελφή του ἐκεῖ. Ἔρισβε ἀπ' τὴ μάνα του, πὼς εἶχε πάει ἡ Πόπη καὶ τὴν εἶχε πάρει καὶ βγήκανε νὰ κάνουν κομμωῖ βόλτα...

Νὰ βλαστημήσει; Μὰ τί ἀτυχία εἶταν ἐκείνη;

— Καὶ πότε ἦρθε; ρώτησε.

— Ὕστερα ἀπὸ λίγο πούψυγες. Ἂν καθόσουν λιγάτα, θὰ τὴν ἔβλεπες καὶ θὰ πήγαινες καὶ σὺ μαζί τους...

Δὲ μπόρεσε νὰ καθήσει μέσα καὶ ἔτρεξε ἔξω. Ἀλλὰ ποῦ νὰ πήγαινε; Πῆρε κάποιο δρόμο, ἀφ' τὴ... Παρακάλεσε θεούς, δαίμονες, τὰ πάντα. Ἀλλὰ τίποτα. Καὶ γύρισε πίσω στὸ σπίτι, ἀφοῦ ἔκανε νὰ πάει καὶ πρὸς τὸ σπίτι τῆς Πόπης.

Βρῆκε κεῖ τὴν ἀδελφή του.

— Μὰ τί ἔγινες; τοῦ εἶπε αὐτή.

— Ἐγὼ τί ἔγινα; τῆς ἀπάντησε, ἐγὼ ἤρθα νωρίς! Ἂν περιμένατε λίγο, θὰ ἐρχόμουν...

— Περιμένομε ἀρκετά, ἀλλὰ εἶχε ἔρθει μόλις εἶχες φύγει...

— Καὶ ποῦ πήγατε;

— Πήγαμε Ἰσως τὸ Ζάππειο λίγο,... Ἀλλὰ τί νὰ σοῦ πῶ! Δὲν εἶναι νὰ βγαίνουν κορίτσια μόνα τὴ νύχτα ἔξω!

Ὄχι, ὄχι! Μπά, τί πάθαμε! Τώρα θὰ δεῖς. Μᾶς πήραν ἀπὸ πίσω, καὶ κεῖ, κοντὰ-κοντά! Πηγαίναμε ἀπ' ἐδῶ, νάτοι κι' αὐτοί, πηγαίναμε ἀπ' ἐκεῖ, παρὰν κι' αὐτοί! Ἀλλ' αὐτοὶ δὲν εἶταν τίποτα. Μᾶς κολλὰ κ' ἕνας γέρος! Γέρος, γέρος μ' ὅσπρα μαλλιά, μουστάκια! Μπά, τὸν παλιόγερο! Καὶ ρίχτηκε στὴν Πόπη. Καὶ ξέρεις πὼς ἔκανε; Οἱ ἄλλοι, ποὺ εἶταν νέοι, δὲν ἔκαναν τίποτα μπροστὰ σ' αὐτόν. Αὐτὸς εἶχε ἀναίδεια, ξενσιπωσιά!

— Μὰ αὐτὰ τὰ παθαίνομε ποὺ δὲν ἔχουμε καβαλιέρο, μοῦ ἔλεγε ἡ Πόπη. Ἂν εἴχαμε τὸν Παῦλο...

— Σωστὰ ἔλεγε, εἶπε ὁ Παῦλος μὲ καραγὴ χαρᾶς.

— Ναί, ποιὸς λέει ὄχι;

— Καὶ τί ἔκανε ὁ γέρος;

— Τί ἔκανε; Βογκοῦσε, ἀναστέναζε δυνατά, κοῦ δυνατὰ πίσω μας. Δίπλα μας, ἔκανε σὰ νὰ τὸν εἶχε πιάσει πόνος δυνατὸς καὶ δὲ μποροῦσε νὰ κρατήσει τὸ βογγητό, τοὺς ἀναστεναγμοὺς! Καὶ τὸ μάτι του στὴν Πόπη!

— Ἔπρεπε νὰ τάφερνε ὁ δαίμονας καὶ νὰ παρουσιαζόμουνα ἐγὼ ἐκεῖ, καὶ ἂν δὲν τοῦ τόδγαζα!

— Μπά, δὲν εἶταν ἀνάγκη νὰ τὸ κάνεις αὐτὸ καὶ νἄχεις δικαστήρια! Ἡ Πόπη μὲ κάτι λογάκια τῆς τοῦ πλήρωσε τὰ βογγητά του καὶ τοὺς ἀναστεναγμοὺς! Μὰ τί σοῦ εἶναι αὐτή!.... Γιρίζει καὶ τοῦ λέει: «Μὰ δὲ μοῦ λές, παπποῦ, χάνεις κομμὶ ἀπὸ μᾶς σὰς θυμίζει κομμὶ ἐγγονή σας πεθαμένη καὶ κάνετε ἔτσι;» Σταμάτησε αὐτὸς μὲ μιᾶς καὶ κάνει πίσω καὶ παίρνει δρόμο! Ἄ, ἔπρεπε νἄσουν ἐκεῖ κομμὶ μερικὰ καὶ νὰ τὸν ἔδλεπες! Τὸν παλιόγερο!

— Καλὴ ψυχή! τοῦ εἶπα κ' ἐγώ.

— Καὶ οἱ ἄλλοι ποῦ εἶτανε;

— Οἱ ἄλλοι; Αὐτοὶ εἴχανε βαρεθεῖ καὶ εἴχανε φύγει πρὶν μᾶς κολλήσει ὁ γέρος.

Ἔπαψε γιὰ λίγο. Αὐτὸς περπατοῦσε.

♣

— Ἄ, νὰ σοῦ πῶ κι' αὐτό, τοῦ εἶπε ἡ ἀδελφή του: Μὲ τὴ Σαπφὼ καὶ τὴν οἰκογένειά της τὰ χαλάσανε.

— Μπά, καὶ γιατί;

— Θὰ σοῦ πῶ. Στάσου ὅμως νὰ σοῦ πῶ πρῶτα κ' ἐνα ἄλλο. Μιὰ μέρα τοὺς πήγανε ἕνα γλυκανάλατο, ὅπως μοῦ εἶπε ἡ Πόπη, ἐξάδελφό τους. Τὸν εἶχαν κάει ἐκεῖ μὲ σκέψη. Καὶ νευμένος σὰ φιγουρίνι! Καὶ ἄρχισε αὐτὸς στὴν Πόπη γλυκιεὲς ματιὲς πρῶτα, κ' ἔπειτα κάτι λογάκια κουτὰ ὅσο παίρνει. Ἡ Πόπη τὸν ἄρησε νὰ λέει. Αὐτὲς μὲ τρόπο, ποὺ τοὺς εἶδαν νὰ μιλοῦν, τραδήτηραν καὶ θέριοβαν τὰ χέρια τους ἀπὸ κάχαν γίστηρη ὅτι θὰ πάρουνε χρόνια. Ἀλλ' ἐδῶ νὰ δεῖς. Ἡ Πόπη τὸν ἄρησε νὰ λέει, νὰ λέει, καὶ μὲ μιᾶς, μὲ δυὸ-τρία λόγια τὸν ἔκανε νὰ τὰ χάσει καὶ νὰ τοῦ φύγει ἡ χαρά.

Αὐτὸς ὅμως ἐξακολούθησε. Τώρα ἐπαναλαμβάνει τὴ δούλα, κεῖνη τὴ χοντρομούρα. Φαντάσου ὅμως κυρίες! Ἀ πηγαίνουν στὰ σπίτια τὰ φιλιὰ καὶ νὰ ξεμυαλίζουν τὶς δοῦλες! Καὶ τώρα μάλιστα ποὺ ἐτοιμαζόντουσαν νὰ φύγουν καὶ εἶχαν δλα τὰ πράγματα ἀνω-κάτω! Τὸ παλιοκόριτσο ὅμως κ' αὐτό, ὕστερα ἀπὸ τόση ἀγάπη ποὺ τοῦ εἶχαν!... Σπρώθηκε πρωΐ-πρωΐ, νεύθηκε καὶ λέει στὴν κυρία Ταμάρη, ποὺ σηκώνεται ἠμερόματα:

— Κυρία, ἐγὼ θὰ φύγω, δὲ θέλω νὰ πάω στὸ Φάληρο!

Ἡ κυρία Ταμάρη δὲν τῆς εἶπε τίποτα, οὔτε γιατί, καὶ κάθησε νὰ μᾶς βοηθήσει. Τώρα ἔχουν ἀνάγκη ἀπ' αὐτά! Νά, θὰ πάρουν δύο, ἢ τρεῖς...

— Καὶ πὼς μάθανε πὼς τὴν ξεμυάλισε ἡ Μίγκω;

— Ἀπὸ τὸ φούγαρση. Πάει καὶ στὰ δυὸ σπίτια ψωμί. Κι' αὐτὲς δὲν πιστέψανε πιά, ἐνῶ πήγαιναν κάθε μέρα, κάθε μέρα!...

Α

Ἕνα πρωὶ ποὺ γύριζε στὴ γειτονιὰ τῆς Πόπης, εἶδε χάρρα μ' ἐπιπλὰ νὰ βγαίνουν ἀπ' τὸ δρομάκι τῆς.

Στάθηκε καὶ τὰ κοίταζε. Καὶ μὲ συγκίνηση ἐγνώρισε πολλά. Τὸν κανατέ, κεῖνον μὲ τὸ κοφκοιωζὲ χρῶμα! Ἔτσι εἶχε ἀνώσει νὰ λένε τὸ χρῶμα τοῦ μετάξοτοῦ νεύματός του...

Περίμενε ἔπειτα μήπως δεῖ κομμὶ ἄμαξα. Μάταια ὅμως περίμενε.

Γύρισε γιὰ τὸ σπίτι του, ὅταν πλησίαζε πιὰ τὸ μεσημέρι, ἱδρωμένος, ζαλισμένος ἀπ' τὸ φλογερὸ ἥλιο.

Ὅταν ὅμως ἐφθανε, εἶδε ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι του μιὰ ἄμαξα...

— Ἄμαξα! Αὐτὴ θὰ σπῆνε...

Αὐτὸ ἔτρεξε στὸ νοῦ του.

Ὁ ἀμαξᾶς εἶταν κάτω καὶ εἶχε ἀνεβεῖ τὴν πόρτα τῆς ἀμάξης.

Εἶδε τὴν κυρία Ταμάρη νὰ βγαίνει καὶ πίσω ἡ Πόπη, ἡ μάνα του καὶ ἡ ἀδελφή του. Ἕως κάτω στὴν ἐξώπορτα τὶς εἶχαν συνοδέψει.

— Νάτος! Ἀπάνω στὴν ὥρα! εἶπε ἡ ἀδελφή του, ποὺ τὸν εἶδε νὰ πλησιάζει συγκινημένος, τρέμοντας ἀπὸ χαρά...

Τὰ μάτια τῆς Πόπης στηλώθηκαν στὸ πρόσωπό του σὰ δυὸ μικροὶ προβολεῖς γεμάτοι φῶς καὶ γλύκα. Ὕστερα ἡ μορφή της, τὰ μάτια της νἄβαν ἄλλη ἔκφραση, καθὼς αὐτὸς χαιρετοῦσε τὴν Ταμάρη, ἔκφραση εἰρωνική, καὶ εἶπε τότε:

— Θὰ νόμιζε φαίνεται πὼς εἶχαμε φύγει, γι' αὐτὸ ἀποφάσισε καὶ ἤρθε!

— Ἔτσι εἶναι, ἔτσι εἶναι, εἶπε καὶ ἡ ἀδελφή του.

Ὁ Παῦλος, ταραγμένος ἀπ' τὴ χαρά, καὶ ἀκόμα αἰ' ἀπ' αὐτὰ ποὺ τοῦ εἶπε, βρῆκε κάτι ν' ἀπαντήσει:

— Τὸ πιστεύτε, λεσκουινὲς Πόπη, αὐτὸ ποὺ εἶπατε; Ἂν τὸ πιστεύατε, ἐγὼ δὲ θὰ τολμήσω ποτὲ νὰ σᾶς διαφεύσω! Θὰ πῶ, ἔχετε δίκαιο!

— Μπά, ἔτσι...— Κι' ἀν ἐπὶ τέλους, ἂς πούμε, σᾶς βίαζαν, σᾶς βίαζα ἐγὼ νὰ μὲ διαφεύσετε, θὰ τὸ κατωφθώνατε;

Καὶ τὸν κοίταξε, καὶ τὸν κοίταξε μὲ τὰ εἰρωνικὰ καὶ γλυκὰ μάτια της...

— Ἔχω ἀποδείξεις, τῆς ἀπάντησε ὁ Παῦλος.

Αὐτὴ στράφηκε στὴν ἀδελφή του:

— Τώρα μᾶς παρουσιάζει καὶ ἀποδείξεις! τῆς εἶπε. Θάναι ψεύτικες, δίχως ἄλλο...

Ὅλοι γέλασαν. Κάτι εἶπαν ἀκόμα καὶ χώρισαν.

Ἡ ἄμαξα ἐκίνησε. Ἡ Πόπη ἔσκυψε ἀπ' τὸ παράθυρο καὶ τοὺς χαιρέτησε καὶ μὲ κούνημα τοῦ χεριοῦ:

— Σᾶς περιμένομε! τοὺς εἶπε.

— Ναί, ναί, ἀπάντησαν μαζὶ ἡ μάνα του καὶ ἡ ἀδελφή του.

♣

Μὲ δυσκολία κρατοῦσε τὸν ἑαυτό του νὰ μὴν πάει στὸ Φάληρο. Καὶ περίμενε μὲ λαχτάρα τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ κουφεῖ τὴ μάνα του ἢ τὴν ἀδελφή του νὰ ποῦνε ὅτι πάνε στὸ Φάληρο, στὸ σπίτι τῆς Ταμάρη. Καὶ θέρμενε μὲ τὴ μάνα του καὶ τὴν ἀδελφή του νὰ δεῖ εἶναι ἀν' τὴν ἄλλη μέρα:

— Ἔ, δὲν πάμε στὴν Πόπη;

Καὶ σὰ νὰ μὴν ἤξερα τί τὸν ἔτρωγε...

Τὴν τετάρτη ὅμως μέρα τἄκουσε αὐτό, τό, εἶναν νὰ πάνε στῆς κυρίας Ταμάρη. Ἀλλὰ τὸ μεσημέρι σύνεφα πέσανε στὸν οὐρανὸ καὶ κρύψανε τὸ γαλανὸ τοῦ τρώμα. Καὶ ἄνεμος ἄρχισε νὰ φυσᾶ.

Ὕστερα ἀπ' τὸ φαΐ, ὅλοι οἱ ἄλλοι πέσανε στὸν ὕπνο. Αὐτὸς ἔμεινε κλεισμένος στὸ δωμάτιο καὶ ὅλο ἔλεγε κοιτάζοντας τὸν κατάκλειστον οὐρανό:

— Κοίταξε ἀτυχία, κοίταξε! Ὅλα γιὰ μένα γίνοντα!

Ὅταν ἐξύπνησαν καὶ ἄκουσε θόρυβο, τὶς φωνές τους, βγῆκε. Εἶδε τὴν ἀδελφή του νὰ κοιτάζει τὸν οὐρανό, κι' ἄκουσε τὴ μάνα του νὰ λέει:

— Ἄ, δὲν πρέπει νὰ πᾶμε! Νά, τώρα μὲ τόσιμησε μιὰ μύγα, τόσο δυνατά, δὲν ἔχετε ἰδέα! Θὰ βρέξει ὀίχως ἄλλο!..

Κατὰ τὴ μάνα του, ὅταν εἶναι νὰ βρέξει, οἱ μύγες τσιμποῦνε πολύ...

Κι' αὐτὸς ἄκουγε!

— Σὰ νάναι ἀπὸ ζέχαρη καὶ μὴ λυώσουν φοβοῦνται τὴ βροχή! Ἄχ, ἀλλοίμονο!...

Καὶ πῆγε πάλι στὸ δωμάτιό του. Ἐκεῖ ὅμως, σὲ λίγο, εἶδε ν' ἀστράφτει κι' ἄκουσε καὶ βροντοὺς μεγάλους ψηλά. Καὶ ἡ βροχὴ ἄρχισε νὰ πέφτει ραδιάσια, ἀλλὰ καὶ τρελλά, γιατί ὁ ἄνεμος τὴν ἔπαιρνε καὶ τὴ γυτνοῦσε στὰ τζάμια καὶ στοὺς τοίχους.

Αὐτὸ τώρα, εἶπε, τί νὰ κάνουμε;... Δὲν πιστεύω νὰ γίνει χειμώνας!

Καὶ ἡ βροχὴ ἔπεφτε δυνατὴ, καὶ κάθε τόσο ἀστραπὲς ἔλαμναν καὶ κεραυνοί, βροντές, σὰν κρότοι μεγάλων κανονιῶν ἀκουγόντουσαν, ἢ σὰν ἐκεῖ ψηλὰ νὰ γιόνταν μάχη μεγάλη...

Σὲ λίγο ἄκουσε καὶ κρότους δυνατοὺς στὰ τζάμια τοῦ παράθυρου, καὶ εἶδε χαλάζι χοντρὸ νὰ πέφτει.

Ἡ πόρτα του χτύπησε. Εἶταν ἡ ἀδελφή του.

— Ἔλα ἀπ' ἐκεῖ, στὴν τραπεζαρία, τοῦ εἶπε. Τί κάθεσαι ἔτσι; Μήπως φταίμε μεῖς! Νὰ ἡ βροχή!... Κάνε διαμαρτυρίες!... Ἔλα ἀπ' ἐκεῖ, ἔχουμε φοβηθεῖ, τὸ χαλάζι μᾶς ἔσπασε δυὸ τζάμια....

Ἔπῆγε. Ἡ μάνα του καὶ τὰ ἀδελφάκια τοῦ ὀρθιοι κοίταζαν τὸ χαλάζι καὶ σὲ ἀπόσταση ἀπ' τὰ παράθυρα. Νερὰ ὑπῆρχαν κάτω, κ' ἐμπαιναν ἀπὸ τὸ ἕνα...

— Μὰ τί ναι αὐτό! τοῦ εἶπε ἡ μάνα του. Ἄνεμος, χαλάζι καὶ βροχὴ μαζί! Μᾶς ἔσπασαν κ' ἕνα τζάμι στὴν κουζίνα...

— Νἄδλεπες, Παῦλο, πετάχτηκε τὸ μικρότερο ἀδελφάκι του καὶ τοῦ εἶπε, μπῆκε μέσα ἕνα χαλάζι, σὰν παγοῦλι, ἅμα ἔσπαζε τὸ τζάμι, καὶ ἔσα στὸν Τίμο! Κι' ἂν δὲν ἔκανε αὐτὸς ἔτσι τὸ κεφάλι, θὰ τὴν ἔτρωγε στὸ δόξα πατρί!...

Αὐτὸς πῆγε κοντὰ στὸ παράθυρο. Τοῦ εἶχε ἐρθει κάτι νὰ πεῖ, ἀλλὰ δὲν τόλμησε.

Εἶδε πέρα μακρυὰ τὰ ἐρείπια τῆς Ἀκρόπολης μόλις νὰ διακρίνονται, καὶ τοῦ φάνηκαν σὰ βιωμὸς τῶν στοιχειῶν, τοῦ ἀνέμου, τῆς βροχῆς, τῆς θύελλας. Κι' αὐτά, νά, τὸν εἶχαν κυκλώσει. Ἐώρταζαν...

♣

Τὴν ἄλλη μέρα σηκώθηκε ταραγμένος.

Στὸν ὕπνο του εἶταν μὲ τὴν Πόπη.

Εἶχε δεῖ, πὼς βρισκόταν μαζί της, καὶ κατεβαίναν μιὰ σκάλα πέτρινη παλιοῦ πύργου ἐρειπωμένου. Καὶ εἶταν δύσκολη ἡ Πόπη, πολὺ δύσκολη, σὰν τότε νἄχε σηρωθεῖ ἀπὸ ἀσθένεια.

Κοντὰ στὴν ἐξώπορτα, ποὺ εἶταν μιὰ πύλη πέτρινη μὲ καμάρα, δίχως φύλλα, εἶδε αὐτός, πὼς ἡ Πόπη ζητοῦσε φίλημα καὶ φιλήθηκαν στὸ στόμα.

Ἀλλὰ μὲ τὸ φίλημα αὐτὸ ἡ Πόπη ἔπεσε χάμω καὶ φάντηκε ἐτοιμη νὰ ξεψυχήσει.

Τρομαγμένος αὐτὸς καὶ κρατώντας τὴν σπγκαλιά του, στὰ χέρια του, πέρασε τὴν πέτρινη πύλη γρήγορα γιὰ νὰ ζητήσει βοήθεια.

Στὰ ἔξω σκαλοπάτια τῆς πύλης, εἶδε ἀτσυγγάνες κουρελιάρες νὰ κάθονται...

Ἐκεῖ ξύπνησε, καθὼς μάλιστα ἀτάρα εἶχαν σταρφεῖ καὶ τὸν κοίταζαν, κι' αὐτὸς εἶχε βάλει τὶς φωνές...

♣

Πῆγε στὴν τραπεζαρία. Κανεὶς δὲν εἶταν ἀνάμα. Ἔξω ποὺ κοίταξε, ἀπ' τὸ παράθυρο, εἶδε καθαρὸ τὸν οὐρανό, καταγάλανο...

Κόβησε, καὶ ἀφοῦ σιέφτηκε πάλι τὸ ὄνειρο, γύρισε στὰ ἴδια, στὰ ἴδια. Μὰ εἶπε σὲ μιὰ στιγμὴ τώρα:

— Ἄχ, πότε θὰ πάψει αὐτὸ τὸ μαρτύριο; Πιὸ χειρότερο ἀπ' τοῦ Ταντάλου...

Ἤθελε ὅμως νὰ ἔκανε ὅταν εἶχε κεῖνη κοντά του, ἐκείνη!...

Σὲ λίγο μπῆκαν τ' ἀδελφια του, τὸνα πίσω ἀπ' τἄλλο, στὴ γραμμή, καὶ πρῶτο τὸ μικρότερο μὲ τὴ χοντρὴ φωνή. Καθιμέρισαν τὸν Παῦλο, κ' ἔπειτα εἶπε δυνατὰ τὸ μικρότερο:

— Μὰ ποδιναὶ τὸ γάλα μας; Μά τί ναι αὐτά! Ἄ, θὰ τὰ χαλάσουμε!

— Ἔλα, βρέ, μὴ φωνάζεις! τοῦ εἶπε ὁ Παῦλος.

Αὐτὸ ὀρθώθηκε σὰν πετειναράκι γιὰ νὰ λαλήσει, μισανοίγοντας τὰ χέρια:

— Μπά, εἶπε, μὴ θυμώνεις, γιατί, νὰ τὸ ξέρεις, θὰ τὰ κάνω θάλασσα στὸ γάμο σου!

— Τί λές, βρὲ μασκαρᾶ;

— Αὐτὸ ποὺ σοῦ λέω: Στὸ γάμο σου....

Ὁ Παῦλος ἔκανε νὰ τὸ πιάσει, ἀλλ' αὐτό, εὐκίνητο, τοῦ ξέφυγε κ' ἔτρεξε γύρω ἀπ' τὸ μεγάλο τραπέζι, ἔτοιμο γιὰ κυνηγητό.

— Ἔλα ντέ! εἶπε στὸ μεγάλο ἀδελφό του.

— Τὴν δρεξή σου νομίζεις ὅτι ἔχω!

— Οὔτε γώ, τοῦ ἀπάντησε αὐτό.

Ὕστερα:

— Γιὰ ἄκου, Παῦλο! Μὴ νομίζεις πὼς δὲν τὰ ξέρουμε; Νά, γιὰ ρώτησε τους! Τὰ ξέρουνε ὅλα ἀπ' ἔξω καὶ ἀνανατωτά. Τί σοῦ κάνουν τὸν ἀνῆξερο!.... Μὰ τ' ἀφτιὰ γιατί τἄχουν, γιὰ φιγούρα; Ξέρεις τί σοῦ εἶναι αὐτοί; Γιά τους...

Καὶ ὁ μικρὸς ἔδειξε τὰ δυὸ μεγαλύτερα ἀδελφια του, ποὺ χαμογελοῦσαν...

Ὁ πατέρας τους μπῆκε, ἔτοιμος γιὰ ἔξω, καὶ πίσω ἡ μάνα τους.

— Ἔ, σεῖς, τοὺς φώναξε ὁ κύριος Σέρας, τί κάθεστε, δὲ διαβάζετε;

— Μὰ ἀφοῦ δὲν ἤτιαμε ἀκόμα τὸ γάλα μας, πὼς θὰ διαβάσουμε; τοῦ ἀπάντησε τὸ μικότερο.

Ὁ κύριος Σέρας στράφηκε σ' αὐτὸ καὶ τὸ κοίταξε:

— Ἐσένα, τοῦ εἶπε, δὲν ξέρω πότε θὰ σὲ πιάσω καὶ θὰ σοῦ δώσω παρὰ μία τεσσαράκοντα!

Καὶ σὰ νἄκουνε νὰ ψιθυρίζει κάτι ἀπὸ μακρυὰ ὁ γιός του, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ τραπεζιοῦ, τὸν ρώτησε:

— Τί εἶπες; κάτι ψιθύρισες;

— Ναί, ψιθύρισα, ἀπάντησε κεῖνο, εἶπα, γιατί ὄχι σαράντα, ἀλλὰ παρὰ μία!

Ὁ πατέρας του, ἡ μάνα του, δὲ μπόρεσαν νὰ μὴ γελάσουν, ὅμοια ἔκανε καὶ ὁ Παῦλος καὶ τἄλλα δυὸ ἀδελφάκια του.

— Ἔλα, ἔλα, κάθησε! τοῦ εἶπε ὁ κύριος Σέρας, προσπαθώντας νὰ δώσει στὴ μορφή του ὕφος θυμωμένο καὶ νὰ μαζέψει τὸ γέλιο του.

Καὶ γύρισε στὸ γιό του τὸ μεγάλο:

— Ἐσύ, τοῦ εἶπε, ἤσουν μιὰ φορὰ πολὺ δυνατὸς στὰ γαλλικά. Ἀλλ' ἐπειτα πάψησες. Καὶ μετέφερες θαυμάσια! Ἀλλ' ἐπειτα πάψησες, τὰ ἐγκατέλειψες, ἐνῷ εἶναι τόσο χρήσιμα! Σοῦ συνιστῶ νὰ τὰ κοιτάξεις πάλι. Γιὰ κοίταξε τὰ: Ὅσο καὶ πλούσιος νἄναι κανείς, καλὸ εἶναι νὰ ξέρει, ἢ νἄχει μιὰ δουλειά! Μὴν τὸ λησμονήσεις!

Κ' ἔφυγε.

♣

Κοντὰ τὸ μεσημέρι πάλι στρώθηκε ἄνεμος καὶ πάλι σύνεφα πέσανε. Τὸ ἴδιο παιγνίδι μὲ τὸ χθεσινὸ φαίνονταν πὼς θέλουν νὰ παίξουν.

— Ὄχι, ἀλλοίμονο! εἶπε, καὶ πὼς θὰ βγοῦνε ἔξω οἱ ζαχαρένιες, ποὺ θὰ λυώσουν;

Κι' ἄκουνε τὴ μάνα του νὰ λέει στὴν ἀδελφή του:

— Μπά, ἀτόφαντο! νὰ μᾶς κλείσει; Πάμε ἄλλη μέρα. Οἱ μέρες δὲ χαθήκανε!...

Ἀπὸ τὸ κεφὶ κοιτάζοντάς τον καλά, μὲ διακεφαστικὴ μάτια, ποὺ τὸν ἔκανε νὰ αἰσθανθεῖ πὼς εἶχε σῶμα, γιατί μόν' εἶχε χαθῆ, ἐγέλασε.

— Ἄκουσε, Παῦλο, τοῦ εἶπε, θὰ μ' ἀποφεύεις, ἢ... Λοιπόν, γιατί δὲν ἤρθατε;

Ὁ Παῦλος γρήγορα τῆς εἶπε τί εἶχε συμβεῖ καὶ πὼς τὰ σύνεφα πάλι ἔκαναν τὴ μάνα του νὰ φοβηθεῖ...

Ἡ Πόπη τώρα θυμήθηκε τὴ φίλη της καὶ στράφηκε καὶ γιὰ τὴ δεύτ.

— Ὦ, τὴν καϊμένη, καὶ τὴ λησμόνησα! εἶπε.

Καὶ στὴ φίλη της:

— Σὲ λησμόνησα!.., Συγγνώμη! Ἐ φθασα!...

Κ' ἔπειτα στὸν Παῦλο:

— Λοιπόν, τὰ σύνεφα τὶς ἔκαναν νὰ μὴν ἔρθουν, ἀλλὰ σὺ δὲν κρατήθηκες καὶ ἤρθες, περιφρονώντας σύνεφα καὶ καταγίδες! Ἤθελες νὰ δεῖς Φάληρο! Καὶ λὲ ἔκανες. Καὶ τώδες! Πάω ὅμως τώρα, γιατί ἡ φλενάδα μου θέγασε τὴν ὑπομονή της. Εἶναι ἔνα καλὸ κορίτσι, καὶ κατοικεῖ σ' αὐτὸ τὸ σπίτι κοῦ μᾶς εἶδες νὰ βγαίνουμε, καὶ ἐτοιάπης εἰς φυγὴν, σὰ νἄδες τὸ μπαμπούλα! Ὁ καϊμένος!.... Λοιπόν, τοὺς κεφιμένο νὰ τοὺς πεῖς, κι' ἂν βρέξει ἔχουμε ὀμπρέλες, ἄμαξα καὶ ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ μὴ βραχοῦν!... Ἔτσι:

(Ἡ συνέχεια στὸ προσεχὲς)

ΦΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΣΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΩΡΑΙΟΤΕΡΗ ἰδέα δὲν μποροῦσε νὰ εἶχε ὁ Σύνδεσμος Ἑκδρομῶν «Ὑπαίθριος Ζωή»: Νὰ ἑνώσει στὴν λίμνη τὸν ἑκτελεστὴς τῶν κουαρτέτων τοῦ Μπετόβεν ποὺ ἄκουσα ποτέ. Ἤταν αὐτὸς ποὺ ἐρμήνευε τὴ σκέψη τοῦ τιτάνος μὲ τὰ ἐννέα ὄργανα. Δὲν θέλω καὶ δὲν μπορῶ νὰ κάνω κριτική. Γιατί ἀπ' τὴν πρώτη στιγμὴ ποὺ μέσα στὸν ἱερὸ ἐκεῖνο χῶρο, στὸ ὑποβλητικὸ ἐκεῖνο περιβάλλον, στὴν μοναδικὴ ἐκείνη ἀκουστικὴ ἀντήχησαν οἱ πρῶτοι τόνοι τῆς θείας μουσικῆς, ἔννοιωσα τέτοια συγκίνησι, ποὺ παραδόθηκα ὁλόκληρη στὴν ἀπόλαυσι χωρὶς καμμιὰ σκέψη, τέλεια δοσμένη, τέλεια παραδομένη στὰ χέρια τοῦ μάγου μουσικοῦ. Κι' ὅπως ἔγω, ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος, ἀκόμα καὶ οἱ ἀπλοῖκοὶ χωρικοὶ ποὺ περίεργοι εἶχαν συρρεύσει στὸ ὀψηλότερο διάζωμα τοῦ θεάτρου. "Ολοι: ἐμένανε βουβοί, καθηλωμένοι, ἀπ' ὅλους τοὺς —πρόσωπα ποὺ ἔλαμπαν ἀπ' τὴ χαρὰ κάποιας ἐνδόμυχης ἀναμονῆς ἀπὸ ἐλπίδας— σᾶς θύμιζε τὰ πλοῖα ποὺ φεύγουν γεμάτα προσκυνητὲς γιὰ τὴν Παναγία τῆς Τήνου.... Σᾶς ἔφερνε ὁτὸ νοῦ τὴν ἀρχαῖκὴ Σαλαμίνα ποὺ μετέφερε τοὺς πολιοὺς προσκυνητὲς στὴ Δῆλο. "Ετσι κι' ἐμεῖς δλοι ξεκινήσαμε γιὰ ἕνα νέο προσκύνημα. Προσκύνημα ποὺ ἔκλεινε τόσα! Προσκύνημα στὴν αἰώνια Ἑλληνική Φύση, στὸ ἀθάνατο ἑλληνικὸ πνεῦμα καὶ στὸ πνεῦμα τοῦ Μπετόβεν. Καὶ ταίριαζαν τόσο καλὰ τὸ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο. Γιατὶ ὁ Μπετόβεν τίποτα ἴσως δὲν ἀγάπησε καὶ τίποτα δὲν τὸν ἐνέπνευσε ὅσο ἡ Φύσις, καὶ τὴ σκέψι του οἱ "Ελληνες κλασικοὶ εἶχαν διαμορφώσει. Κι' ὅπως τὸ ἑλληνικὸ Πνεῦμα δὲν ἔπαυσε ποτὲ νὰ φωτίζει ὁλόκληρο τὴν ἀνθρωπότητα, ἔτσι καὶ τὸ ἔργο τοῦ Μπετόβεν, ἀπάνω ἀπὸ σύνορα τόπων καὶ ἐποχῶν, ἀνήκει σ' ὅλους.

Ἡ «Ὑπαίθριος Ζωὴ» μπορεῖ νἄναι ὑπερήφανη γιὰ τὴν ἰδέα της τοῦ νὰ μὴν ἀφίνῃ τὶς ἐκδρομές της ὡς ἁπλὲς ἐκδρομές, περιορισμένες σὲ μιὰ ξερὴ ἀπόλαυσι τῆς ἐξοχῆς, ἀλλὰ νὰ τοὺς δώσῃ καὶ κάποιο πνευματικὸ περιεχόμενο, νὰ θελήσῃ νὰ τὶς συνδέσῃ μὲ τὴν ἐοώτερη ζωή, νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ἄμεση ἐπίδρασι στὴ σκέψι. Ἀλλὰ τὴν ἰδέα τῆς ἐκτελέσεως Μπετόβεν στὸ παλιὸ θέατρο τῆς Ἐπιδαύρου μόνο μιὰ μεγάλη καλλιτεχνικὴ ψυχὴ μποροῦσε νὰ τὴν ἐμπνεύσῃ: Ὁ Δημήτριος Μητρόπουλος, ὁ μεγάλος αὐτὸς Ἕλληνας, ποὺ σὰν τοὺς μεγάλους προγόνους του δὲν ἀνήκει πιὰ μόνο σ' ἐμᾶς ἀλλὰ σ' ὅλον τὸν κόσμο. Ἡ Τέχνη εἶναι μιὰ προαιώνια θεότητα καὶ λίγοι εἶναι οἱ συνεχιστές της.

Καὶ μέσα στοὺς λίγους αὐτοὺς μεγάλους, μιὰ θέσι περίβλεπτη κατέχει σήμερα σ' ὅλον τὸν κόσμο ὁ Μητρόπουλος καὶ γι' αὐτὸ ἤταν ἀπόλυτα φυσικὸ νὰ εἶναι ὁ Μητρόπουλος καὶ κανένας ἄλλος ποὺ τοῦ ἔλαχε ἡ τιμὴ νὰ ξυπνήσῃ τοὺς κοιμισμένους ἤχους τοῦ ἀρχαίου θεάτρου μὲ τὶς ἁρμονίες τοῦ Μπετόβεν.

Ἐννέα διαλεκτοὶ μουσικοὶ μας εἶχαν ἀνκλάβει νὰ ἐρμηνεύσουν τρία κουαρτέττα τοῦ Μπετόβεν. Ἀνέμεσα στὰ ἐννέα ὀνόματα τῶν ἐκτελεστῶν ἦταν γραμμένο καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μητροπούλου —ὄχι ὡς διευθυντοῦ— ὡς ἐκτελεστοῦ μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους. Κι' ἦταν ἀλήθεια ἔτσι. Ἤταν αὐτὸς ὁ πιὸ ὑπέροχος, ὁ πιὸ θεῖος ἐκτελεστὴς τῶν κουαρτέττων τοῦ Μπετόβεν ποὺ ἄκουσα ποτέ. Ἤταν αὐτὸς ποὺ ἐρμήνευε τὴ σκέψη τοῦ τιτάνος μὲ τὰ ἐννέα ὄργανα. Δὲν θέλω καὶ δὲν μπορῶ νὰ κάνω κριτική. Γιατὶ ἀπ' τ

Τί λέει ο γιατρός

Διατροφή και ύγιεινή της μητέρας

ΔΙΑ να ήμπορέσωμεν νά ἔχωμεν ἀπογόνους ὑγιεῖς πνευματικῶς καὶ σωματικῶς, πρέπει νὰ ληφθοῦν ὡρισμένα μέτρα ἐκ μέρους τῶν γονέων. Τὰ μέτρα τοῦτα πρέπει νὰ ληφθοῦν εἰς δύο χρόνους, τὸν πρὸ τῆς γονιμοποιήσεως καὶ τὸν μετὰ τὴν γονιμοποίησιν, δηλαδὴ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐγκυμοσύνης. Τὰ μέτρα τὰ πρὸ τῆς γονιμοποιήσεως ἀφοροῦν ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς, τὰ μετὰ τὴν γονιμοποίησιν ἀφοροῦν ἀποκλειστικῶς τὴν μητέρα.

Α'. Γονεῖς ἐπιβεβαρημένοι μὲ νόσους κληρονομικὰς ἢ ἐπικτήτους δυναμένας νὰ ἔχουν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς ἐξελίξεως τοῦ μέλλοντος νὰ γεννηθῇ ἐξ αὐτῶν παιδός, δὲν πρέπει νὰ γονιμοποιήσουν. Εἶναι μεγάλη ἁμαρτία καὶ μέγα κοινωνικὸν παράπτωμα νὰ πληρώνουν τὰ παιδιὰ τὰ σφάλματα τῶν γονέων. Ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ προπαρασκευάζεται πάντοτε διὰ νὰ γίνῃ μητέρα, ἀποφεύγουσα τὰς γονιμοποιήσεις τῆς «τύχης» λεγομένας, ἢ «διότι τὸ ἤθελεν ὁ Θεός». Πρέπει νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε προπαρασκευὴ πνευματικὴ καὶ σωματική. Ἡ πνευματικὴ καὶ ἡ φυσικὴ κατάστασις τῶν γονέων κατὰ τὴν ὥραν τῆς συνουσίας παίζουν σπουδαιότατον ρόλον δι' ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν πνευματικὴν καὶ σωματικὴν ἐξέλιξιν τοῦ μέλλοντος υἱοῦ των. Τὰ τέκνα τὰ γονιμοποιούμενα εἰς στιγμὰς ψυχικῆς καταπτώσεως, πνευματικῆς ἀνησυχίας, ὑπερδιεγέρσεως, ἐκνευρισμοῦ κλπ. εἶναι προωρισμένα συνήθως νὰ διέλθουν τὴν ζωήν των εἰς τὰ διάφορα ἄσυλα. Αἱ γονιμοποιήσεις αἱ γενόμεναι εἰς στιγμὰς σωματικῆς καταπτώσεως, κοπώσεως, κατόπιν μεγάλης σωματικῆς ἐργασίας, εἰς στιγμὰς πείνης, αἱ γενόμεναι ὑπὸ πατέρων οὐχὶ καλῶς τεθραμμένων, ἐξησθενημένων, ἀλκοολικῶν κλπ. ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν γέννησιν ἀπογόνων κατωτέρας πνευματικῆς καὶ σωματικῆς ὑποστάθμης.

Τοῦναντίον, τὰ παιδιὰ τὰ γονιμοποιούμενα εἰς ὥρας ψυχικῆς χαλήνης καὶ σωματικῆς ἠρεμίας ἀπὸ ὀργανισμοὺς θαλεροὺς, ὑγιεῖς πνευματικῶς καὶ σωματικῶς, εἶναι πολὺ τὰ κοιμᾶται καὶ ἡ ὑπερηφάνεια τῆς οἰκογενείας, τὸ στήριγμα τῶν ἐθνῶν καὶ ἡ πρόοδος τῆς κοινωνίας.

Β'. Τῆς γονιμοποιήσεως συντελεσθείσης ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω ὑγιεινὰς συνθήκας, ὀπολείπεται ἡ ὁμαλὴ ἐξέλιξις τοῦ ἐμβρύου. Τὸ πᾶν πλέον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν μητέρα· εἰς αὐτὴν ἐναπόκειται νὰ γεννηθῇ τὸ παιδίον ὁμαλῶς, ἀπολαμβάνον πλήρους ὑγείας. Εἶναι ἡ μητέρα πλέον, ἡ ὁποία θὰ προσφέρῃ τοῦς ἰστοῦς της διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμβρύου. Τὸ ἔμβρυον λαμβάνει πᾶν ὅ,τι τοῦ εἶναι ἀναγκαῖον ἀπὸ τὴν μητέρα, ἐὰν δὲ δὲν τὸ εὑρίσκει, ὑποφέρει καὶ πολλὰς φορὰς μάλιστα κινδυνεύει καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ζωή του. Διὰ νὰ ἠμπορέσῃ κάθε μητέρα ν' ἀνταποκρίνεται ἐπαρκῶς εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τοῦ ὀργανισμοῦ της καὶ τοῦ ἐμβρύου πρέπει νὰ τρέφεται καλά. Δὲν εἶναι ἡ ποσότης τῆς τροφῆς, ἡ ὁποία πρέπει ν' ἀπασχολῇ τὴν μέλλουσαν μητέρα, ὅσον ἡ ποιότης. Τὸ ἔμβρυον διὰ νὰ μεγαλώσῃ ἔχει ἀνάγκην ἐποικοδομητικῶν οὐσιῶν, δηλ. πρωτεϊνῶν (κρέας, ψάρια, γάλα, αὐγά) διὰ τοὺς μῦς του, ἀνοργάνων ἁλάτων (ἀσβέστιον, φωσφόρον κλπ.) διὰ τὰ ὀστᾶ του καὶ βιταμινῶν, αἵτινες οὐ μόνον συντελοῦν εἰς τὴν ἀφομοίωσιν τῶν ἁλάτων, τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμβρύου, ἀλλὰ καὶ αὐξάνουν τὴν ἀντίστασιν τοῦ ὀργανισμοῦ του διὰ κάθε ἀρρώστειαν.

Ἡ μέλλουσα ἐπομένως μητέρα δὲν πρέπει νὰ τρώγῃ παρὰ τροφάς, αἱ ὁποῖαι περιέχουν τὰς ἀνωτέρω οὐσίας εἰς ποσότητα ἐπαρκῆ, οὕτως ὥστε καὶ ἡ ἰδία νὰ μὴν ἐξασθενήσῃ καὶ τὸ ἔμβρυον νὰ ἀναπτύσσεται κανονικῶς. Διότι πρέπει νὰ ἠξεύρῃ ἡ κάθε μία, ὅτι τὸ ἔμβρυον, ἐὰν δὲν τοῦ παρέχονται αἱ ἀναγκαῖαι οὐσίαι καὶ ἰδίως τὰ ἅλατα, τὰς λαμβάνει ἐκ τῆς μητρός, ἐλαττῶνον οὕτω τὴν ζωτικότητα τῆς μητρός. Ὁ δ τος εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον διάφοροι νόσοι, ὅπως φυματιώσεις, νόσοι τοῦ ἥπατος, διαβήτης κλπ. ἀναφαίνονται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐγκυμοσύνης.

Διὰ τὴν διατροφὴν τῆς ἐγγύου γυναικὸς πρέπει νὰ διακρίνωμεν δύο περιόδους.

Ἡ πρώτη περίοδος ἄρχεται ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς γονιμοποιήσεως μέχρι τοῦ τετάρτου μηνὸς, ἡ δὲ δευτέρα ἀπὸ τοῦ τετάρτου μηνὸς μέχρι τοῦ τοκετοῦ.

Ἡ περίοδος. Κατὰ τὴν πρώτην ταύτην περίοδον ἡ διατροφὴ τῆς γυναικὸς δὲν διαφέρει κατὰ πολὺ τῆς συνήθους διατροφῆς. Εἰς περίπτωσιν ὅμως ἐμμέτρων, τότε ἐκτὸς τῆς καταλλήλου, συνιστῶνται μικρὰ γεύματα, περὶ τὰ ἑξ τὴν ἡμέραν, καὶ θὰ τρώγονται μόνον φρούτα, χορταρικὰ καὶ ἀμυλοῦχοι οὐσίαι, ἤτοι βρώμη, ψωμὶ σιταρένιο, ζωμὸς φρούτων, κομπόστες, μαρμελάδες, ρύζι, ριζόγαλο, μῆλα, πατάτες. Πρέπει ν' ἀποφεύγωνται τὸ κρέας, τὰ λίπη, τὸ φρεσκοψημμένο ψωμί, τὰ τηγανιτά, τὰ λάχανα, τὸ κουνουπίδι, τὰ ραπανάκια, τὰ ἀγγούρια, καὶ τὰ μὴ ὥριμα φρούτα.

Ἡ ἀνοτέρω διατροφὴ εἶναι ἀνεπαρκῆς, διὰ τοῦτο μόλις ἡ παθολογικὴ κατάστασις παρέλθῃ, πρέπει ἡ ἀσθενὴς νὰ ἀρχίσῃ νὰ τρέφεται βαθμιαίως μὲ ἐπαρκῆ τροφήν. Ἐὰν διὰ τῆς ἀνοτέρω διατροφῆς ἡ κατάστασις δὲν βελτιοῦται, τότε πρέπει νὰ κληθῇ ὁ ἰατρός.

Βα περίοδος. Κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον ἡ διατροφὴ τῆς μητρὸς πρέπει νὰ εἶναι καταλληλοτάτη διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμβρύου. Πρέπει νὰ τρώγωνται ἀρκεταὶ πρωτεΐναι, ἀρκετὰ μεταλλικὰ ἅλατα καὶ βιταμίναι.

Μία γυναῖκα ἔχει ἀνάγκην 2500 θερμίδων ἡμερησίως, μία ὅμως ἔγγυος ἔχει ἀνάγκην 3.000 τοιούτων. ἐπειδὴ τὸ βάρος κάθε γυναικὸς αὐξάνει κατὰ τὴν ἐγκυμοσύνην κατὰ 20 % περίπου. Ἐκ τῶν πρωτεϊνῶν τὰ 60 % πρέπει νὰ προέρχωνται ἐκ τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου, ἡ ὅλη δὲ ποσότης τούτων (ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν) πρέπει νὰ κυμαίνεται μεταξὺ 60—75 γραμ. ἡμερησίως, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ οἱ νεφροὶ τῆς μητρὸς ἀπεκκρίνουν τὰ ἀπεκκρίματα καὶ τοῦ μητρικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τοῦ ἐμβρύου καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστῶσι βλάβην.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην συνιστῶνται τὸ κρέας, τὰ ψάρια, τὰ αὐγά, τὸ γάλα καὶ τὰ ἐκ τούτου παρασκευάσματα — τὸ ψωμὶ ἐκ σίτου οὐχὶ κοσκινισμένου, ἄλευρον βρώμης, ἄλευρον ἀραβοσίτου, φακῆς, ὄσπρια, χόρτα καὶ φροῦτα εἰς ἀρκετὴν ποσότητα. Τὰ λίπη πρέπει νὰ χορηγοῦνται εἰς μικρὰν ποσότητα.

Μὲ τὴν κατανάλωσιν τῶν ἀνωτέρω τροφῶν εἰσάγεται τις εἰς τὸν ὀργανισμὸν τὴν ἀπαιτουμένην ποσότητα ἀσβεστίου, φωσφόρου καὶ σιδήρου. Κάθε ἔγκυος ἔχει ἀνάγκην ἑνὸς καὶ ἡμίσεος γραμμαρίου ἀσβεστίου, 2 γραμ. φωσφόρου καὶ 20 χιλιοστογράμμων σιδήρου.

Ἐπὶ πλέον χορηγεῖται καὶ ἡ καταλλήλος ποσότης βιταμινῶν Α, Β, Γ καὶ Δ. Τὸ γάλα παίζει σπουδαιότατον ρόλον διὰ τὰ ὀστᾶ, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ λαμβάνεται τὴν ἡμέραν ἡμισυ τοὐλάχιστον λίτρον.

Μία ἁρμονικὴ καὶ καλῶς σταθμισμένη τροφὴ παρέχει εἰς τὸ ἔμβρυον ὡσαύτως τὰς ἀπαιτουμένας διὰ τὴν ἀνάπτυξίν του ὕλας καὶ εἰς τὴν μητέρα τὰς ἀνάγκας διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ὑγείας της. Οὕτω τροφιμένη κάθε ὑγιὴς μητέρα δὲν δύναται παρὰ νὰ ἀποδώσῃ τέκνα καθ' ὅλα ὑγιᾶ.

Κάθε παιδὶ ἔχει δικαίωμα ἀπαραβίαστον νὰ γεννηθῇ ὑγιέστατον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, κάθε δὲ μητέρα δὲν πρέπει οὐδέποτε νὰ λησμονήσῃ τοῦτο.

Δρ ΧΑΡΑΛ. Δ. ΜΑΡΙΝΟΣ
Διαιτολόγος-Ἐνδοκρινολόγος

Θ. ΝΙΚΟΛΟΥΔΗ

ΦΥΓΗ

Δράμα εἰς πράξεις τρεῖς

Δραχ. 35

Βιβλ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ

ΑΛΗΘΕΙΕΣ

Ὁ μαῦρος ποὺ θέλει νὰ φαίνεται ἄσπρος.

Συχνότατα θέλομε νὰ φαινόμαστε στὸν κόσμο κάθε ἄλλο παρὰ αὐτὸ ποὺ πραγματικὰ εἴμαστε.

Κάποιος ταγματάρχης ἀπεσταλμένος στὸν βασιλέα τοῦ Ἀσαντὺ (λαὸς τῆς Ἀφρικῆς), θέλοντας νὰ κολακέψῃ τὶς κυρίες ποὺ συνώδευαν τὴ βασίλισσα, ἔκαμε τὶς προσωπογραφίες τους. Ὁ μαῦρος βασιλιᾶς ἐθαύμασε τὴν κατανληκτικὴ ὁμοιότητα καὶ παρακάλεσε τὸν ταγματάρχη νὰ τὸν ζωγραφίσῃ καὶ αὐτόν. Ὁ ταγματάρχης βέβαια μὲ μεγάλη του εὐχαρίστηση δέχτηκε· παρατήρησε ὅμως πὼς ὁ βασιλιᾶς, ἐνῷ τὸν ζωγράφιζε, συχνὰ ἄφνιε τὴ θέση του, πήγαινε κοίταζε τὸν πίνακα καὶ πάλι γύριζε. Ἡ ἔκφρασή του καὶ οἱ κινήσεις του ἔδειχναν πὼς δὲν ἦταν ἀρκετὰ εὐχαριστημένος. Ὁ ταγματάρχης παρακάλεσε τὸ «μεγαλειότατο» νὰ τοῦ ἐκφράσῃ ἐλεύθερα τὴ γνώμη του καὶ τότε ὁ καθήμενος ὁ μαῦρος βασιλιᾶς, ὕστερα ἀπὸ πολλοὺς διοταγμοὺς, τὸν ρώτησε τέλος πάντων μὲ τρόμο, ἂν γίνεται νὰ τὸν ζωγραφίσῃ λευκό!

«Μὴ γελᾶτε», προσθέτει ὁ ποιητὴς Ἐρρίκος Ἄϊνε, ποὺ διηγεῖται τὸ περιστατικὸ αὐτό· «ὁ καθένας μας προσπαθεῖ νὰ παρουσιάζεται στὸ κοινὸ μὲ διαφορετικὸ χρῶμα ἀπὸ κεῖνο ποὺ ἡ φύση τὸν μουντζούρωσε!»

—oo—

Ἡ δύναμη τῶν ἐντόμων.

Τὸ ἄλογο, ὁ ἐλέφας, τὸ λιοντάρι ἔχουν βέβαια μεγάλη μυϊκὴ δύναμη, μὰ δὲν μποροῦν νὰ παραβληθοῦν μὲ ὁποιοδήποτε ἔντομο, ἂν ταρηθοῦμε βέβαια τὶς ἀναλογίες. Ἡ δύναμη τῶν ἐντόμων καὶ στὸ πήδημα καὶ στὸ τρέξιμο καὶ στὸ πέταγμα καὶ σ' ἄλλες ἀνάμη ἐνέργειες, εἶναι ἀκαταγώνιστη. Μερικὰ ἔντομα τρέχουν τόσο γρήγορα, ποὺ μὲ ἴση ἀναλογία ὁ ἄνθρωπος θὰ ἔπρεπε νὰ τρέχῃ 30 ἀγγλικὰ μίλια σ' ἕνα πρῶτο λεπτὸ τῆς ὥρας. Ἡ ἀκρίδα πηδᾶει ἀπόσταση ἴση μὲ τὸ μῆκος τοῦ σώματός της διακόσιες φορές. Τὸ ἴδιο ὁ ψύλλος. Ἕνα εἶδος κανθάρων, οἱ πηδηχτὲς κάνθαροι, ἔτσι λέγονται, ἂν τύχῃ νὰ βρεθοῦν ἀνάσκελα, βοηθοῦμενοι ἀπὸ ἕνα κοκκαλάκι ποὺ ἔχουν πίσω ἀπὸ τὸ θῶρακα καὶ ἐνεργεῖ σὰ μηχανὸ ἐλατήριο, πηδοῦν κάθε φορὰ μεγάλο ὕψος. Ἕνα εἶδος μύγες ἔχουν φτερὰ δυνατὰ δσο δὲ μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστῆ. Ὁ ἀρὲς ἀλλιώτερος πετοῦν ἀπάνω σὲ βαλτονέρια, κυνηγώντας μικρὰ ἔντομα· στρέφονται δεξιά, ἀριστερά, πηδοῦν, χύνονται πρὸς ὅλες τὶς διευθύνσεις, διακόπτουν τὴν ἴσια γραμμὴ καὶ διαγράφουν ξαφνικὰ δρθὴ γωνία, χωρὶς νὰ φαίνονται κουρασμένες. Ἕνας συγγραφέας διηγεῖται πὼς ἀπισαν μιὰ τέτοια μύγα στὴ θάλασσα καὶ σὲ ἀπόσταση πενταδοσία μίλια ἀπὸ τὴν ἀφρικανικὴ ἀκτή. Ὁ φυσιοδίφης Λινναῖος ἀναφέρει πὼς μιὰ πεταλοῦδα ἔτρεξε ἑκατὸ μίλια μόνο μ' ἕνα πέταγμα καὶ προσθέτει πὼς ἂν τοῦ ἐλέφαντα ἡ προδοσκίδα εἶχε ὅση δύναμη ἡ κεραία τοῦ κανθάρου, θὰ μποροῦσε νὰ μετακινήσῃ βουνά.

—oo—

Ὁ ἥλιος, τὸ κρύο καὶ ὁ ἄνεμος.

Ἕνας πεζοπόρος συνάντησε μιὰ φορὰ στὸ δρόμο τὸν Ἥλιο, τὸ Κρύο καὶ τὸν Ἄνεμο.

— Καλημέρα, τοὺς εἶπε.

«Γιὰ ποιὸν εἶπε τὴν καλημέρα;», ἄρχισαν νὰ συζητοῦν μεταξύ τους οἱ τρεῖς σύντροφοι.

— Βέβαια γιὰ μένα, εἶπε ὁ Ἥλιος, γιατὶ φοβᾶται μήπως τὸν κάψω.

— Σὲ γέλασαν. Γιὰ μένα τὴν εἶπε, γιατὶ φοβᾶται μήπως τὸν παγώσω, εἶπε τὸ Κρύο.

— Τί περίεργο, προσέθεσε ὁ Ἄνεμος ὁ ἄνθρωπος χαιρέτησε ἐμένα.

Ἀρχισαν λοιπὸν νὰ φιλονεικοῦν καὶ νὰ βρίζωνται.

— Ἂς πᾶμε νὰ τὸν ρωτήσουμε, πρότεινε κάποιος. Τρέχουν λοιπὸν εὐτὺς τὸ κατόπι του καὶ τὸν φτάνουν.

— Ἐλα, πές μας, ποιὸν χαιρέτησες;

— Τὸν Ἄνεμο, ἀπάντησε ὁ πεζοπόρος.

— Ἄ, ἔτσι λοιπόν, φώναξε ὀργισμένος ὁ Ἥλιος· θὰ μοῦ τὸ θυμηθῇς.

— Μὴ φοβᾶσαι καθόλου, τὸν καθησύχασε ὁ Ἄνεμος, γιατὶ θὰ φυσάω ἐγὼ καὶ θὰ σὲ δροσίζω.

— Ναί, μὰ ἐγὼ θὰ τὸν παγώσω, πρόσθεσε τὸ Κρύο.

— Μὴν ἀνησυχεῖς, φίλε μου, εἶπε πάλι ὁ Ἄνεμος, γιατὶ ἐγὼ ἀμέσως θὰ πάψω νὰ φυσάω καὶ δὲ θὰ ὑποφέρῃς καθόλου. Οὔτε τὸ Κρύο μπορεῖ νὰ σὲ βλάψῃ δίχως Ἄνεμο, οὔτε ὁ Ἥλιος νὰ σὲ κάψῃ ὅταν ἐγὼ πνέω.

ΝΕΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ

Τώρα ποὺ σ' ἔχασα...

Τώρα ποὺ σ' ἔχασα κλαίω τὰ βράδυα
τὰ βελουδένια σου γλυκὰ σου χάδια
τὶς θεῖες τῶν ματιῶν σου τὶς ἀχτῖδες
κάτω ἀπὸ τὶς μεταξένιες βλεφαρίδες.

Τώρα ποὺ σ' ἔχασα, γλυκὲ μου ἀγόρι,
μοιάζω πουλὶ ἔρμο στὸ ξερεβόρι,
τώρα ποὺ σ' ἔχασα, στερνὴ μου ἐλπίδα,
ὦ, ποιὰ λαχτάρα σου ἡ τυφλὴ δὲν εἶδα....

... "Ω, ποιὰ λαχτάρα σου, σκέπτεμαι μόνη,
δὲν τὴν τραγούδησα ἐγὼ τ' ἀηδόνι,
γιὰ ποιὸ σου κίνημα, γιὰ ποιὸ σου χάδι
ἤμπνο δὲν ἔψαλα κανένα βράδυ ;

Καὶ γι' αὐτὸ θύμωσες καὶ σ' ἔχω χάσει
καὶ τὴ μικρούλα σου ἔχεις ξεχάσει,
τὸ φλύαρο ἀηδόνι ποὺ κελαΐδοῦσε
καὶ μόνο ἀγάπη τρελλὴ πεθοῦσε...

Τώρα ποὺ σ' ἔχασα, ὦ, νάταν πάλι
στὴ μυρωμένη σου θερμὴ ἀγκάλη
μικρὴ κι' ἀδύναμη πάλι νὰ γείρω
καὶ νὰ ρευφῆξω τ' ἀγνό σου μῦρο...

Τώρα ποὺ σ' ἔχασα, ὦ, νάταν πάλι
μὲ κάποια ὅλως ἀξιωμα τρανὴ, μεγάλη
νὰ σὲ πλανέψω μὲ μάγια ὄμορφα
ὡσὰν τὴν πρώτη ποὺ μ' εἶδες ὥρα.

ΕΛΛΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΙΔΟΥ

—oo—

Ἐπαρχιακὸ φαρμακεῖο

Τὰ ράφια γεμάτα μὲ βάζα πελώρια,
ποὺ μέσα των κρύβουν κενότητα χρόνων,
μολέκες καὶ φύλλα καὶ ρίζες καὶ χώρια
«ἰγδίαν», μπουκάλια, κουτάκια. Καὶ μένεν

ἡ σκένη σκεπάζει τὰ πάντα, στολίδι,
κι' ἀράχνη τὰ δίχτυα στὶς ἄκρες ἁπλώνει
κι' ἀπ' ἔξω στὸ τζάμι τὸ πράσινο φεῖδι
στὸ κύπελλο μέσα τὴ γλῶσσα του χώνει.

Ὁ γέρος σπετσιέρης στὸ μπάγκο σκυμμένος
ρετσέτα διαβάζει κι' ἀμέσως «cum deo»
τὸ «Recipe» ἀρχίζει μὲ ζῆλο κι' «ἀσμένως»
ἰγδίεν γυρίζει, μὲ ὕφος σπουδαῖο.

Κι' ἀδὼα γρηούλα, δειλὰ καθισμένη,
τὴ μυσταγωγίαν ἐκείνην θαυμάζει
μ' ἐλπίδες, καινούργιες πιὰ τώρα, προσμένει
γιατριὰ γιὰ τὴν κόρη της. Κι' ἀναστενάζει...

Γ. ΓΚΑΜΠΙΣ

—oo—

Ταξίδι

I

Κάποια ἀποδήθρα. ἕνα μαντῆλι,
καφτὰ δυὸ δάκρυα ποὺ κυλοῦν,
δυὸ συγγενεῖς, πεντέξη φίλοι...
τὰ χείλια σμίγουν καὶ φιλοῦν
κι' ἀλαργοσβύνει τὸ μαντῆλι.
Τὸ δρᾶμα ἀρχίζει αὐτὸ τὸ δείλι
—κι' ἐγώ, σ' ἄλλον ταξίδι ναυαγός.

II

Λίγο, καὶ τ' δρᾶμα θὰ σβύσῃ:
μιὰ σιλουέττα πόσο ἁπλῆ
—ὅ,τι ὡραῖον ἐντός μου κλείω—
μισοκρυμμένη μέσ' στὸ πλοῖο
κ' ἡ γοητεία της διυλή.
Πέρα κι' ἀδιάκοπα ἀγναντεύω:
ὅ,τι μοῦ μέλλει, τὸ μαντεύω.

III

Ὁι σταθερὲς ὧρες, γλυκές'
μὰ ὅλοι χανόμαστε καὶ πᾶμε
σ' ἐναλλαγὲς ἀρμονικές.
Σὲ μιὰ τρισκιμισμένην ὥρα,
στὴν ἀγκαλιὰ μου εἶχε ριχτῆ'
νέες χαρὲς τώρα κι' ἀγάπες,
κι' ἐτοιμη αὐτὴ νὰ τὶς δεχτῆ.

IV

Πόσο γαλήνια τὴν κοιτάζω!
Στὰ βάθη τώρα ἔχει ἁπλωθῆ
ἡ καταχνιά, κ' εἶναι σδυσμένη.
Γι' ἀποσκευὲς τὰ αἰσθήματά μου παίρνει.
Ὅμως ποιὸς ξέρει ἂν θὰ χαθῆ.
ἢ ἀν τώρα ἀκόμα πρωτομπαίνει
μέσα στὸ δρόμο τῆς ζωῆς μου.

ΜΙΜΗΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

—oo—

Φεύγεις

"Αν κάποιος μένει ποὺ ποτὲ
κ' ἡ θύμησή θὰ τὸν κερνᾶ
φαρμάκια, μὴ σὲ μέλλει.

"Ας εἶν' ἡ ὥρα σου καλὴ
κ' ἡ θάλασσα σὰν τὸ γυαλὶ
καὶ τὸ ταξίδι μέλι.

Κι' ἂν, τοῦ πελάου καταμεσῆς,
ρεμβῆ καὶ μόνη ὡς θὰ βρεθεῖς
σοῦ τύχει ν' ἀπαντήσεις

κάποιαν ἀνταύγεια φωτός,
μὲ δίχως κἂν νὰ ὑπάρχει φῶς,
νὰ μάθεις μὴ ζητήσεις.

Κι' ἂν κάποιαν ὥρα τοῦ βραδιοῦ
σάμπως ἀνάλαφρο πουλιοῦ
φτερούγισμα γροικήσεις,

καὶ πάνω, γύρω, καὶ παντοῦ
μήτε π' ὁ ἴσκιος τοῦ πουλιοῦ
νὰ μάθεις μὴ ρωτήσεις.

Κι' ἂν κάποιο κλάμα μιᾶς βροχῆς,
ἢ ποὺ δροσοῦλα τῆς αὐγῆς
σ' ἀγγίξει τὶς αἰσθήσεις,

οἱ λογισμοί μὴ σοῦ πλανᾶν
τὸ νοῦ τὰ νέφη ποὺ περνᾶν
νὰ μάθεις μὴ θελήσεις.

ΜΙΜΗΣ ΠΟΛΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

—oo—

Τότε...

Καὶ ἦταν τότε ποὺ παίζαμε
ἀπομένοντας μόνοι
τοῦ χειμώνα τὶ ἀτέλειωτα
δειλινὰ σεὸ σαλόνι.

Σύ, τὴν πλούσια τὴν κούκλα σου
—μὲ τὴν ἄσπρη γυαλάντα—
τὸ φτωχό, ἐγώ, τὸν ἅστατο
Καραγκιόζη μου πάντα.

Γιὰ θυμήσου τὰ γέλια μας
καὶ τὸ νέφι μας, ὅταν
ὁ τρελλὸς Καραγκιόζης μου
στὴν κλωστὴ του μπλεκόταν.

Κι' ὅταν πάλι τοὺς βάζαμε
νὰ χορέψουν ἀντάμα
τὸ χαρένιο τὸ φίλο μου
μὲ τὴν ὁμορφη ντάμα.

Κι' ἦταν τότε... Πῶς ἔσδυσε!
τὸ χρυσόνειρο ἐκεῖνο
ποὺ, μικρούλα, μοῦ ζήταγες
κάθε τί νὰ σοῦ δίνω.

Τώρα ἡ κούκλα μεγάλωσε
τώρα, πιά, δὲν γνωρίζει
τὸ φτωχὸ Καραγκιόζη της
ποὺ μονάχος γυρίζει.

Δὲν θυμᾶται τ' ἀπόδραδα
ὅταν παίζοντας μόνοι
ὧρες μένομε ἀτέλειωτες
σεὸ μεγάλο σαλόνι.

ΔΗΜ. Ι. ΣΙΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

MAURICE BEDEL

Ο ΓΥΜΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Ζυμπιὲ ἦταν ὁ ἄνθρωπος τῆς ἡμέρας. Στὶς 14 Ἰουλίου τὸν εἶδαν δρθιο ἐπάνω σ' ἕνα ταξὶ νὰ σφιχτοκρατᾷ τὸν κοντὸ μιᾶς κόκκινης σημαίας ποὺ ἦταν ἡ ἀντίθεση τοῦ σήματος τῆς μπουτονιέρας του, ν' ἀπαντᾶ μὲ τὴ σφιγμένη γροθιὰ του στὶς κραυγὲς τοῦ πλήθους καὶ νὰ τραγουδᾶη τὰ ἐπαναστατικὰ τετράστιχα μὲ τὴν ἴδια φωνὴ μὲ τὴν ὁποία ἐδίδασκε κάθε Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ στὸ Μουσεῖο τὸ μάθημα περὶ «κοπροφάγων ἐντόμων». Αὐτὸ εὐχαρίστησε ἐξαιρετικὰ τοὺς κατοίκους τοῦ προαστείου Σαὶν'Αντουὰν ποὺ δὲν ἔχαν συνηθίσει νὰ βλέπουν στὶς ἐπαναστατικὲς παρελάσεις κανένα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κυρίους τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν, ποὺ εἰμφανίζουν τὰ συνήθως ντυμένοι μὲ πρόσυπο στολὴ καὶ δίκωρο στὸ κεφάλι, στὶς κηδεῖες τῶν Προέδρων τῆς Δημοκρατίας. Γι' αὐτὸ φώναζαν: «Ζήτω τὸ μουσάκι! Ζήτω ὁ γυαλάκιας!». Γιατί, μολονότι κυκλοφοροῦσε ἡ φήμη ὅτι ἦταν ἀκαδημαϊκὸς καὶ καθηγητής, τ' ὄνομά του δὲν εἶχε φτάσει ὡς τὴν ἀκοὴ τοῦ πλήθους.

❦

Κατὰ τὶς ἑπόμενες ἡμέρες ὁ Ζυμπιὲ προσεκλήθη κατ' ἐπαναλήψιν ἀπὸ διάφορες δημοκρατικὲς πόλεις νὰ προεδρεύσῃ σὲ συγκεντρώσεις, ὅ. που τὸν ὑποδέχονταν μὲ φωνὲς, τραγούδια καὶ ἀγορεύσεις περὶ τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν. Καθόταν σὲ μιὰ ἐξέδρα ποὺ τὴν ξεχώριζε ἕνα πειδὴ τὸ βάρος κάθε γυναικὸς αὐξάνει κατὰ τὴν ἐγκυμοσύνην κατὰ 20 % περίπου. Ἐκ τῶν πρωτεϊνῶν τὰ 60 % πρέπει νὰ προέρχωνται ἐκ τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου, ἡ ὅλη δὲ ποσότης τούτων (ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν) πρέπει νὰ κυμαίνεται μεταξὺ 60—75 γραμ. ἡμερησίως, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ οἱ νεφροὶ τῆς μητρὸς ἀπεκκρίνουν τὰ ἀπεκκρίματα καὶ τοῦ μητρικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τοῦ ἐμβρύου καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστῶσι βλάβην.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην συνιστῶνται τὸ κρέας, τὰ ψάρια, τὰ αὐγά, τὸ γάλα καὶ τὰ ἐκ τούτου παρασκευάσματα — τὸ ψωμὶ ἐκ σίτου οὐχὶ κοσκινισμένου, ἄλευρον βρώμης, ἄλευρον ἀραβοσίτου, φακῆς, ὄσπρια, χόρτα καὶ φροῦτα εἰς ἀρκετὴν ποσότητα. Τὰ λίπη πρέπει νὰ χορηγοῦνται εἰς μικρὰν ποσότητα.

Μὲ τὴν κατανάλωσιν τῶν ἀνωτέρω τροφῶν εἰσάγεται τις εἰς τὸν ὀργανισμὸν τὴν ἀπαιτουμένην ποσότητα ἀσβεστίου, φωσφόρου καὶ σιδήρου. Κάθε ἔγκυος ἔχει ἀνάγκην ἑνὸς καὶ ἡμίσεος γραμμαρίου ἀσβεστίου, 2 γραμ. φωσφόρου καὶ 20 χιλιοστογράμμων σιδήρου.

Ἐπὶ πλέον χορηγεῖται καὶ ἡ καταλλήλος ποσότης βιταμινῶν Α, Β, Γ καὶ Δ. Τὸ γάλα παίζει σπουδαιότατον ρόλον διὰ τὰ ὀστᾶ, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ λαμβάνεται τὴν ἡμέραν ἡμισυ τοὐλάχιστον λίτρον.

Μία ἁρμονικὴ καὶ καλῶς σταθμισμένη τροφὴ παρέχει εἰς τὸ ἔμβρυον ὡσαύτως τὰς ἀπαιτουμένας διὰ τὴν ἀνάπτυξίν του ὕλας καὶ εἰς τὴν μητέρα τὰς ἀνάγκας διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ὑγείας της. Οὕτω τροφιμένη κάθε ὑγιὴς μητέρα δὲν δύναται παρὰ νὰ ἀποδώσῃ τέκνα καθ' ὅλα ὑγιᾶ.

Κάθε παιδὶ ἔχει δικαίωμα ἀπαραβίαστον νὰ γεννηθῇ ὑγιέστατον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, κάθε δὲ μητέρα δὲν πρέπει οὐδέποτε νὰ λησμονήσῃ τοῦτο.

Δρ ΧΑΡΑΛ. Δ. ΜΑΡΙΝΟΣ
Διαιτολόγος-Ἐνδοκρινολόγος

Θ. ΝΙΚΟΛΟΥΔΗ

ΦΥΓΗ

Δράμα εἰς πράξεις τρεῖς

Δραχ. 35

Βιβλ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ

ΑΛΗΘΕΙΕΣ

Ὁ μαῦρος ποὺ θέλει νὰ φαίνεται ἄσπρος.

Συχνότατα θέλομε νὰ φαινόμαστε στὸν κόσμο κάθ

STEWART WHITE

ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΗΣ ΣΙΓΗΣ

(Συνέχεια από τό προηγούμενο)

Ο ΣΙΠΕΒΑ πέρασε τά πόδια του στά κύκλα, χαιρέτησε άλαφρά με τό κεφάλι τούς δύο άσπρους κ' έξαφανίστηκε. Ή κοπέλα χωρίς κανναν άλλο άποχαιρετισμό προχώρησε. Μιά στιγμή άπούγουνταν τά κύκλα τους ἀπάνω στό χιόνι, ἔπειτα σιωπή.

—Ο Σάμ ἐκείνος τό μ' πάρει! φώναξε ὁ Ντίκ. Ἔχεις τήν ἰδέα πώς πῆγε πραγματικά νά ἐπισκεφθεῖ τόν ἀδερφό του;

—Ὄχι βέβαια! ἀποκρίθηκε ὁ Σάμ· δὲν βλέπεις πώς...

—Πῶς ἠρθε νά πάρει τή λεγάμενη;

—Μά καθόλου, τί διάβολο! ἀποκρίθηκε ὁ Σάμ. Πῆγε...

—Αἰ, νά σοῦ πῶ λοιπόν! διέκοψε πάλι ὁ Ντίκ. Ἐμένα ζητοῦσε γιατί δὲν μέ ἀφῆνες νά τόν σκοτώσω;

—Δὲν κλείς πιά τό στόμα σου καί νά μέ ἀκούσεις, φώναξε ὁ γέρο κυνηγὸς νευριασμένος. Ἄν τά εἶχε μαζί σου θά σέ σκότωνε τό καλοκαίρι πολύ εἴσουν ἄρρωστος. Ἄν ζητοῦσε τή μικρή θά τήν εἶχε κι αὐτή τότε. Τό πράμα εἶναι φανερό. Πῆγε νά δεῖ ἕνα φίλο, ἴσως ἕναν ἀδερφό. Ἔμεινε μαζί του λιγώτερο ἀπό τρεῖς μέρες καί θά σοῦ πῶ γιατί. Ὁ φίλος αὐτός, ὁ ἀδερφός αὐτός... εἶναι ὁ Γίγγκος. Ἤρθε νά τόν εἰδοποιήσει πώς τόν κυνηγοῦν.

—Γιατί δὲν εἰδοποίησε τόν Γίγγκο πρωτήτερα, εἶπε ὁ Ντίκ.

—Θά συλλογίστηκε πώς μπορεῖ τό κάτω-κάτω, νά ζητοῦσαμε χειμωνιάτικους σταθμούς. Τόν ἐξαπατήσαμε ὅπως ἐξαπατήσαμε καί ὅλους τούς ἄλλους Ἰνδιάνους. Κ' ἔπειτα δέδαια δὲν ἤθελε νά ἔρθει ἔως ἐδῶ καί νά κάμει τόν φίλο του νά παρατήσει ἕνα τόσο πλούσιο γουναρότπο: χωρίς λόγο. Περίμενε λοιπόν πρώτα νά δεδαιωθεῖ. Φαντάζομαι πώς θἄκαμε πώς δυό λευκοί ταξιδεύουν κατά τά μέρη αὐτά στήν παρέα τοῦ χειμώνα. Τότε πιά βεδαιώθηκε γιά τήν σκοπό μας κ' ἔτρεξε νά εἰδοποιήσει τόν Γίγγκο.

—Θαρρῶ πώς ἔχεις δίκιο! φώναξε ὁ Ντίκ.

—Σίγουρα! Κ' εἴμαστε πολύ κοντά στόν Γίγγκο. Μιά, μιάμισι μέρα τό πολύ...

—Μά τόν εἰδοποίησαν.

Ὁ Σιπέδα δὲν πίστευε ποτέ πώς δρισκόμαστε τόσο κοντά· εἶδες πώς ξαφνιάστηκε ὅταν μᾶς εἶδε. Θά εἰδοποίησε τόν Γίγγκο χθές ἡ προχτές· θά τού εἶπε ἡσυχα: «Σέ κυνηγοῦν, μπορεῖ ν' ἀπεδοῦν ἔως ἐδῶ μιά μέρα τό καλύτερο εἶναι νά φύγεις!». Ἔμεινε μαζί του μιά μέρα, κάτισε πολύ, ὕστερα ἔφυγε. Ὁ Γίγγκος δὲν μᾶς περιμένει τόσο γρήγορα. Θ' ἀρχίσει νά μαζεύει τις γοῦνες του καί τις παγίδες. Τοῦ μᾶς ἀξίωνται γιά νά ἑτοιμαστεῖ μερικές μέρες. Φίλε μου, φτάνουμε ἴσα, ἴσα στή στιγμή ποῦ πρέπει!

—Σάμ, σέ θαυμάζω! φώναξε ὁ Ντίκ. Ποτέ δὲν θά μοῦ ἐρχόταν ἐμένα στόν νοῦ!

—Ἄν οἱ συλλογισμοί μου εἶναι σωστοί, ἀφοῦ ὁ Σιπέδα γυρίζει ἀπό τόν Γίγγκο, δὲν ἔχουμε παρά ν' ἀκολουθήσουμε τ' ἀχνάρια του. Δεύτερο σοῦ φαίνεται;

—Δεδαιότατα! εἶπε ὁ Ντίκ. Μάς σημάδεψε ὁ ἴδιος τόν δρόμο.

Σήκωσαν τό ἀμάξι καί ξεστορούτσισαν τά σκυλιά.

—Καλά μᾶς ἦρθε πού γλυτώσαμε κι ἀπό τή Μαίη-Μαίη-Γκδάν, εἶπε ἀδιάφορα ὁ Ντίκ. Ἡ ἀφελότητη, δὲν πίστευα πώς θά μᾶς παρατοῦσε ἔτσι εἶχε ζήσει τόσον καιρό μαζί μας!

—Κ' ἐγώ δὲν τό πίστευα, ἀποκρίθηκε ὁ Σάμ· ὅμως εἶναι πολύ φυσικό, Ντίκ. Δέν εἶμαστε ἀπό τόν λαό της κ' ἔπειτα δὲν τῆς φερθήκαμε δά καί περίφημα.

—Ὅστε λοιπόν ὁ Σιπέδα μᾶς φάνηκε εὐεργέτης σέ ὅλη τή γραμμή! εἶπε ὁ Ντίκ.

Τά σκυλιά χασμόνταν, ἀνοιγοκλείσυσαν τίς μασέλες. Ὁ Σάμ συλλογίστηκε:

—Ἴσως θάταν καλό νά ξεμείνουμε ἐδῶ τή νύχτα. Εἶναι ἀργά πιά κ' ἔχουμε αὔριο δουλειά!

XXII

Κατά τά μεσάνυχτα ἡ Μαίη-Μαίη-Γκδάν γύρισε. Τά σκυλιά στήν ἀρχή γαύγισαν ἐχθικά κ' ἔκειτα ἐδειξαν θορυδῶδη χαρά, ἀναγνωρίζοντας τήν κοπέλα ὁ Σάμ ξύνηγσε. Τινάχτηκε ἀπάνω· ἐαφνιάσκηκε βλέποντας ἰσκιο ἀνθρώσου νά ζυγόνει. Ὁ Ντίκ ξύπνησε μι αὐτός καί ἀάθισε. Ἡ φωτιά εἶταν σχεδόν σδυσμένη. Μά στή λάμψη τῆς θράκας καί στό φῶς ποῦ ἔχυνε τό δόρειο σέλας ἀπάνω ἀπό τά δέντρα, μπόρεσαν ν' ἀναγνωρίσουν τήν Ἰνδιάνα.

—Ὤχ, ἀδερφέ! ἔγρουξε ὁ Ντίκ.

Πλάγιασε πάλι μά εὐτύς ἀναστηκώθηκε μέ ὀργή:

—Διάολέ, τέλειωσε! τέλειωσε! Διώξε την! Διώξε την. Δὲν μπορεῖ ν' ἀλλάξει γνώμη κάθε τόσο καί λιγάκι κ' ἔπειτα τί διάολο νά τήν κάμουμε;

Ὁ Σάμ σώριαζε ξερά ξύλα στή θράκα· κοίταξε τή Μαίη-Μαίη-Γκδάν, ἔπειτα στράφηκε στόν Ντίκ:

—Σώπα, Ντίκ! Κάτι θά τρέχει! Περίμενε!

Ὁ νέος κοίταξε προσεχτικά τόν σύντροφό του, δίστασε λίγο κ' ἔπειτα εἶπε μέ προσοχή ἀδιαφορία:

—Ὤ, πολύ καλά! Δὲν εἶναι δουλειά μου, μονάχα μήν ξαγρυπνήσεις πολύ μέ τή λεγάμενή! Καληνύχτα!

Καί χώθηκε μέσα στήν κουδέρτα του.

Ὁ Σάμ ἐτοίμασε τό τσάϊ, ἔψησε λίγο κρέας, γονάτισε γιά νά δγάλει τά δρεμένα ὑποδήματα τῆς κοπέλας καί νά τῆς φορέσει τά ἄλλα. Τῆς ἔδαλε στά χείλη τό φλιντζάνι, τῆς ἔκοψε κομματάκια τό σκληρό κρέας, γιν τάισε σά μωρό παιδί, τύλιξε τούς ὤμους της μέ μιά κουδέρτα φοδρασμένη μέ δέρματα κουνελιῶν κ' ἔφερξε μιάν ἀγκαλιά ξύλα στή φωτιά. Ὅταν πιά τέλειωσε, ἄνεψε τήν πίπα του, κάθισε σταχέρεις του, κοντά της, ἀμίλητος.

Ἡ Μαίη-Μαίη-Γκδάν ἤπιε τό τσάϊ, μάζεψε τούς ὤμους της ὅταν τή σκέπασε ὁ Σάμ καί τή ζεστή κουδέρτα. Εἶταν σάν ἀλλοπαρμένη οἱ ἄκρες τῶν χειλιῶν της εἶχαν χαμηλώσει, μέ σκληρότητα. Τά ἀσάλευτα καί λαμπερά μάτια της κοίταζαν πέρα ἀπό τή φωτιά, πέρα ἀπό τούς ἰσκιους ποῦ χόρευαν γύρα ἀπό τή φωτιά, πέρα ἀπό τόν δρατό κόσμο. Ὕστερα ἀπό πολλή σιωπή ἄρχισε νά μιλᾶ, μέ χαμηλή φωνή, μέ νωμένες φράσεις:

—Οἱ ἀδερφοί μου κυνηγοῦν τόν Ὀγιμπεγκαίν Γίγγκο.Θέλουν νά τόν γρίσουν πίσω. Μά ὁ Γίγγκος ἔχει πώς οἱ ἀδερφοί μου ἔρχονται. Ὁ Σιπέδα ποῦ τό εἶπε. Στόν αὐριανόν ἥλιο θά φύγει. Θά πάει δυτικά, στό ποτάμι τῆς Εἰρήνης. Τό ταστήρι του εἶνε πέντε ὧρες ἀπεδῶ, κατά βορρᾶ. Σέρω ποῦ εἶναι. Ὁ Γίγγκος ἔχει τρεῖς σκύλους. Ἔχει πολύ κρέας. Δὲν ἔχει παρά ἕνα τουφέκι. Τά ἔμαθα. Ἤρθα νά τά πῶ στούς ἀδερφούς μου.

—Γιατί, Μαίη-Μαίη-Γκδάν; ρώτησε ὁ Σάμ μέ γλύκα.

Ἡ κοπέλλα τόν κοίταξε ὑπερήφανα:

—Θά σᾶς ἄφινα θαρρεῖτε, γιά νά πάω μαζί του. Πῆγα νά μάθω.

Ὁ Σάμ ἔγρουξε.

—Μά τώρα ὁ Σιπέδα ξέρει πώς εἶμαστε ἐδῶ, θά τρέξει νά τόν εἰδοποιήσει ἀπόψε!

Ἡ Μαίη-Μαίη-Γκδάν δὲν ἀποκρίθηκε ἔκαμε ἕνα κίνημα γεμάτο κούραση καί θλίψη.

—Τί; ρώτησε μέ ἐπιμονή ὁ Σάμ.

—Ξέρω, ἀποκρίθηκε ἡ κοπέλλα ἀποφασιστικά.

Ὁ Σάμ, ἀνήσυχος, χωρίς νά ξέρει γιατί, ἔσκυψε νά σηκώνει τή φωτιά.

—Πῶς ξέρεις; μικρή ἀδερφούλα;

Ἀποκρίθηκε κάλι μ' ἕνα κίνημα κουρασμένο. Τό Σάμ δίστασε μά τέλος ἀποφάσισε:

—Μικρή ἀδερφούλα, εἶπε, εἶμαι γέρος, εἶδα νά περνοῦν πολλά χρόνια.Μοῦ ἔμαθαν μερικά πράματα, ἔκαμαν τήν καρδιά μου καλή γιά ὅσους ὑποφέρουν. Ἄν δὲν ἤθελες νά γυρίσεις στόν λαό σου, γιατί ἔφυγες σήμερα τό πρωί μέ τόν Σιπέδα;

—Γιά νά μάθω δ,τι οἱ ἀδερφοί μου ἤθελαν νά ξέρουν.

—Γιατί, μικρούλα; Ἔπρεπε νά ρωτήσεις τή γνώμη μας.

—Πατεράκη, οἱ ἄνθρωποι τῆς φυλῆς σου εἶναι παράξενοι καί δὲν τούς καταλαδαίνω. Τούς κάνεις καλό καί τό ξεχνοῦν τούς κάνεις καλό καί δὲν τό θυμοῦνται. Σέ μᾶς εἶναι διαφορετικά. Πάντα στίς καρδιές μας κάθεται ζωντανό τό καλό καί τό κακό.

—Τί καλό σοῦ κάμαμε ἐμεῖς; ρώτησε ὁ Σάμ.

(Ἡ συνέχεια στό ἑπόμενο)

ΕΙΡΗΝΗΣ Μ. ΓΑΛΑΝΟΥ

ΚΑΛΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΔΩΡΟ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

(Συνέχεια ἀπό τό προηγούμενο)

ΚΑΛΑ θάκαναν οἱ συντοπίτες σου γ' ἀρνήσουνε πολύ κάτω. Τί ἡσυχία! Κι' ἐγώ θάθελα νά μήν κουνηθῶ ποτέ ἀπό τούτη δῶ τήν πέτρα.

Ἤταν αὐτό ἀνθρώπινη φωνή, ἀληθινή, ὄχι ψέμα. Τάχασε.

—Σᾶς ἀρέσει τόσο τό χωριό μου; Μά τόπε ἀπό μακρυά. Τόσα φέγγοντας γιά νά φέρη τάχα μιά κοπέδρα νά στράσῃ στήν πέτρα. Μισοξαπλώθηκε ἀπάνω ἡ νειά καί κοίταγε μακρυά καί σώπαινε.

"Ἀδικα γύρευε τώρα ὁ Γιωργής νἄβρη κάτι νά πῇ. "Ὑστερα τοῦ φανότανε πώς δὲν ἔπρεπε' γιατί εἶχανε τά μάτια τῆς ξένης του, μαζί μέ τό χαμόγελο, κάτι σά λύπη.

—Τί νά συλλογίζεται; Καμιάν ἀγάπη;

Βαρ.ά σφυροκόπησαν οἱ φλέβες του. "Ἔκανε πώς μάζευε δίτσες ἀπό ἕνα δέντρο, μά αὐτό τοῦ θύμισε ἄσκημες στιγμές. Μέ τρόπο κάθησε κι' αὐτός χτίμα λίγο παράμερα.

"Ἤρθε σιγά-σιγά καί ἡ κουδέντα μά δλο γιά τούς ξένους, δλο γιά τούς νοικοκυραίους τοῦ χωριοῦ, γ.ά τίς ἐλιές, τσιμπλία. Ἀνόρεχτα και μασημένα ἀπάνταγε ὁ Γιωργής. Γοῦ φαινόταινε πώς θά κέρδιζε μιάν αἰώνια παρηγοριά, ἄν, κοιτάζοντας τίς μύτες τῶν παπουτσιῶν του και νοιθοντας τή ματιά τῆς κοπέλλας καρφωμένη ἀπάνω του, βρίχτε τό παραμύθι του:

—Λοιπόν, ἐγώ, μιά φορά, ὅταν ἤμουνα μικρός...

"Ὅμως τά λόγια δὲν παίρνανε τέτοιο δρόμο, καί σιγά-σιγά σβόσανε.

"Ἀπό τό ψήλωμα, κάθε ἀσκήμια τοῦ χωριοῦ χανόταν. Τί κι ἄν ἀν-σγνόταν τά σπίτια τδνα πάνω στάλλο; "Ἤτανε στενή ἡἀγκαλιά ποῦ ἀνοίγανε τά βράχια, καί μέσα κεῖ ἔπρεπε νά χωρέσουνε δλες οἱ φαμίλιες. Μακρυά ὁ κάμπος σπιθοβολοῦσε ἀπό τή δροσιά ποῦ καθόταν πάνω σπό κοκκινόχωμα καί στά χορτάρια.

Πιό κεῖ τό πέλαγο ἀστραφτε Ἰσιο, δλόϊσιο, λές καί τοῦ εἶχε κλέψει τ' ἀμέτρητα κύματα ἡ γῆ, γιά νά τά κάνῃ βουνά, ραχοῦλες, ρέματα και νά τά ντόσῃ μ' ἀφροὺς ἀπό λουλούδια. Ἡ ὥρα πέρναγε, ὁ ἥλιος εἶχε ἀρχίσει νά ζάνῃ μέ φλόγες τά πρινάρια, ποὺ κρέμονταν πάνω ἀπό τούς γκρεμούς.

—Πιοχτνάει... Θά φύγῃ... συλλογίστηκε ξαφνικά μέ τρόμο ὁ Γιωργή.

—Πῶς γίνεται;... ρώταγε καί ξαναρώταγε μέσα του, βαρυόκαρδος σάν ἀνθρώπος ποὺ τόνε χτύπησε μεγάλος χαλασμός. Χαλασμός!... Ἀ! μακάρι καί ἀπρχόταν. Μακάρι καί νἄβγαζε μουγκρητό μεγάλο ἡ γῆ κείνῃ τήν ὥρα καί νἄκλειναν τήν ἀγκαλιά τους τά δυό βουνά πάνω ἀπό τό χωριό... μακάρι...

Καί σά νά ἤταν κάτι κακό ἡ σκέψη ποὺ ἔκανε, καί σά νά βλάσταινε κάποιο κρίμα ἀπό τήν δμορφιά καί τή σιωπή τῆς κοπέλλας, μιά φωνή ἐπίσημη, φωνή ποὺ θύμιζε τό κάλεσμα τῆς Ἐδας, ἕνα παναρχαιο καί φοβερό δειλινό, ἔπεσε ἀνάμεσα στούς δυό τους.

—Ζωή! Ποῦ εἶσαι;

Πετάχθηκε ἡ μικρή.

—Ἀμέσως, φώναξε, μά δὲν ἔφυγε. Στάθηκε μιά στιγμή ἀτάραχη, κοίταξε τό σύντροφό της καλά καί ξανάπε:

—Ἀμέσως... κυρία.

"Ἐπειτα ἔτρεξε, ἀφήνοντάς τον μονάχο.

—Κυρία;... μουρμούρισε χαμένος ὁ Γιωργής. Μά ἕνας φαλακρός βράχος, ποὺ τό στοιχειό του ξεχώριζε γιά τήν καθαρή μιλιά του, ξανάπε τήν ἴδια λέξη.

—Χριστέ καί Θεέ μου!... 'Αδικία τοῦ κόσμου δλοζώνταν!

Κλείνοντας τά μάτια ξανάειδε τή Ζωή ἀναγυρμένη ἐκεῖ μέ τίς χρυσές φλόγες τῶν μαλλιῶν της, ξανάειδε τή μυτίτσα τῆν κερένια, τά μάτια ποὺ χαϊδεύανε τόν κάμπο τόσο ἡσυχα...

—Ντροπή σέ σένανε, ντουνιά! Καί ποιές ταιριάζει τότε νάναι οἱ ἀφέντρες;

Ὁ θυμός τοῦ ἔσφιγγε τίς γροθές. "Ἐπειτα, τσακισμένος, ρώτησε τόν ἀέρα:

—Καί γιατί νά μοῦ φανερώσῃ τήν ἀλήθεια; Καί γιά πριγκηπέσσα τάχα νά τήν ἔπαιρνα μήπως θά τήν ξαλνάβλεπα; Ποῦ;... Πότε;...

Κουνήθηκε νά πάῃ κατά τό μαγαζί. Κά νά τηνε στό παραθῆρι.

—Ἐρχόσαστε; "Οτι μέ στέλνανε νά σᾶς ζητήσω.

Σταμάτησε, τήν κοίταξε καλά. "Ἠτανε σάν πληγωμένη ἡ ματιά της. Μά ὁ ντελικάτος λαμπός ἀγνωιζόταινε νά κρατῆσῃ πιό ψηλά τό βασιλικό κεφαλάκι.

—Ἐρχόσαστε; ξαναρώτησε — καί τί παράπονο ποὺ εἶχε τό χαμόγελό της!

Ἑνοιωθε τό στῆθος του νά πλαταίνῃ σά στῆθος γίγαντα.

—Ἐννοιαι, κυρά μου, μικρή μου, ἀδελφούλα μου... — καί κάθε του λέξη, ποὺ μονάχος αὐτός τήν ἄκουγε, ἔπεφτε σά σφυρί στήν καρδιά του, κάνοντας νά πετιοῦνται συντριβάνι οἱ σπίθες...

□□

"Ὑστερ' ἀπό μισή ὥρα, ἔρημος καί πάλι, κοίταγε στήν ἄμμο τίς χαρακιές ποὺ ἔφησει τ' αὐτοκίνητο.

Μαῦρα ἀντίκρυ του τά βουνά, στεφανωμένα μέ τήν ἀσπραδερή θαμπάδα τοὐρανοῦ, καί κρύο, τό κρύο τῆς νυχτιᾶς, ποὺ δχε ἀρπάξει ἀπό τίς ἀγουρες καρδιές τῶν λουλουδιῶν πλάνα μδρα.

Σκαρφαλωμένα στήν ἀνηφορειά τδνα πίσω ἀπό τάλλο, κοιτάγανε τά σπιτάκια κατά τόν κάμπο, κατά τήν πολιτεία. "Ἤξερε αὐτός τί γυρεύανε. Καί αὔριο ὁ ἥλιος, ἐκεῖ ποὺ θά κλάγε τά χρυσά του ποτάμια στά σεναί, θά ρώταγε τά ραγισμένα τείχια, θά ρώταγε τά γλαστράκια ποὺ στολίζανε τά πεζούλια, ἀν θλίβονταν, γιατ' εἶχε πετάξει ἀλλοῦ τό γέλιο της καί ἡ ἥμερη ματιά της.

"Ὅμως, ὀυτε ὥρα δὲν πέρασε, καί ὁ δρόμος τοῦ κάμπου γέμισε αὐτοκίνητα, γέλια, σφυριές. Τά κορίτσια μέ τά λόγια τους πηγαίνανε γ' ἀνάμουνε τή ζήλεια τῶν παλληκαριῶν.

—Ἐμέναινε τά μαλλιά μου εἶναι γεμάτα χαρτοπόλεμο. Παλάβωσε, μά τό ναί, ἐκεῖνος ὁ φοιτητής.

—Γιά θυμήθτε, ἀλήθεια, τή βερέντεια ποὺ μοῦκανε κεῖνο τό ἀξιωματικοδδί!

—Κοιτάτε δῶ! Σωρό μοῦ τά πετάξανε τά γιοῦλια.

Μά καί οἱ νιοί δέ μένανε πίσω.

—Χά! χά! Προσοχή, κορίτσια μου, μήπως καί δὲν ἔχουνε ἀδρο ἀνοιχτές τίς πόρτες οἱ πατεράδες σας, καί παγώσουνε οἱ γαμπροί ποὺ θἄρθουνε νά σᾶς ζητήσουνε.

—Ὤ! Ὤ! Φαρμάκι στάζει ἡ καρδιά σας!

—Τό ἐλάχιστο λίγη ὑποκρισία. Κρύφτε, βρέ λεβέντες, πῶς πειραζόστε!

Ζάρωσε σ' ἕναν τοῖχο ὁ Γιωργής, γίνηκε ἕνα μέ δαῦτον. "Ακουγε τά κορίτσια ποὺ κλαίγανε, τά σκυλιά ποὺ γαυγίζανε, μιά γριά ποὺ ἡ φωνή της θύμιζε ἄντρα. Δέν ἤθελε νά τόνε δοῦνε, δέν ἤθελε νά τούς καλησπερήσῃ, νά ἑνώσῃ τό βῆμα του μέ τό δικό τους. Ἡ βοή ποὺ κάνανε τοῦ φαινόταινε σά βλαστήμια σ' ἀγιασμένο τόπο. Κράτησε τήν ἀνάσα ὡς ν' ἀπλωθῇ πάλι ἡ σιωπή, ὡς νά σβύσουνε καί πάλι τά φῶτα ποὺ ἀστράψανε γιά λίγο στά παραθύρια τῶν σπιτιῶν. Τότε μονάχος, ἀλλαφροπατώνταας, ξαναπῆρε τό δρόμο γι' ἀπάνω.

Οὔτε κατάλαβε ἄν κοιμήθηκε. Ξύπνησε μέ τά σκοτάδια κι' ἄνοιξε τή μπαλκονόπορτα, τυλίχτηκε μέ τό παλτό του κι' ἀρπαξε μιά καρέκλα νά κάτση δξω.

—Πνίγεται ὁ ἄνθρωπος σέ τοῦτο τό καλύβι...

Μήπως καί θυμόταν τί ἀνείρατα εἶδε; Μήπως καί ξεχώριζε τί ἄκουσε τήν ἡμέρα καί τί τοῦ σφύριξε ἡ νύχτα;

«Ἀ! καί νά τδχα γώ τό μαγαζάκι... Νά σᾶς δώσω μερικές συνταγές ἀπό φαγιά, ἀπό γλυκά; Σωρό θά τούς μαζέψετε πάνω ἐδῶ τούς συντοπίτες»

"Ὑπαγε ὁπίσω μου! "Οχι! Αὐτό θἄναι τό σπίτι μας! Καί ἡ πόρτα του θά κλείσῃ γιά δλο τόν κόσμο!

Τί μέρα ξημέρωνες; Δευτέρα. Θ' ἀργοῦσαν λιγάκι νά πεταχτοῦν ἀπ' τά στρωσίδια ὁἱ χωριάτες, ἔτσι ποὺ ἤταν φαρισιμένοι ἀπό τήν ταλαιπώρια τῆ χτεσινή. Μά σάν ξυπνοῦσανε θά παίρνανε δλοι τρέχοντας τό δρόμο κατά τά χτήματα.

—Κί' ἐγώ;

Εἶχε βέβαια νά πλύνῃ τά πιάτα τά χτεσινά, νά τρίψῃ τά μαχαροπήρουνα.

—Κ' ὕστερα;... Κι' ἔπειτα;... Κι' ὅλη τή ζωή;...

"Ἠταν δουλειά γιά ἄντρα νά κάθεται αἰώνια μέσα σ' ἕνα ἄδειο μαγαζί, νά ἔχῃ ἔγνοια μήν τσαλακοθοῦνε τά κουρτινάκια, μή λερωθῇ τό πάτωμα; Καί δέ χωνότανε καλύτερα ὁ ἕναν τάφο;

Εἶχαι ἀρχίσει ν' ἀσπρίζουνε τά βουνά. Ἕνα-δυό σπουργίτια πιάσανε μουδιασμένο σκοπό. Ἡ παγωνιά ἔκοβε τά δάχτυλα.

—Οὔτε κρύο θά τούς βαστάξῃ αὐτούς, οὔτε τίποτα.

Εἴχανε ν' ἀποτελειώσουνε τό κλάδεμα. Τά πιό πολλά κούτσουρα βρίσκονταν κιόλας ταχτοποιημένα. Μερικοί εἶχανε νά σκάψουνε ἀκόμα, νά ξελακκώσουνε, κ' ὕστερα νά μαζέψουνε ἀφρότο-ἀφράτο τό χῶμα γύρω ἀπό τίς ρίζες. "Οσες ρίζες, τόσοι καί σαροί, τόσα κουλούμια. "Ἔπρεπε δλα νά τελειώσουνε γρήγορα, γιατί ὕστερα θέλει γιά κάμποσες μέρες τ' ἀμπέλι νά ἡουχάσῃ, νά μήν τό ταράξῃς μέ τίποτα.

Στίς δεκαπέντε τοῦ Μαρτιοῦ οὔτε σκόλος κούντουρος.

'Ακούς; — νά μήν περάσῃ κανένας μέσ' ἀπό τά κλήματα. Οὔτε ζωντανό, οὔτε ἀγέραος. Καί οἱ ἀφεντάδες στέκουνε ἀπό μακρυά καί κοιτάνε, καί παρακαλοῦνε νά πάσουνε τόπο οἱ κόποι τους.

—Ἀλήθεια, σάν τί νά γίνουνται κεῖνα τά ρημάδια τά δικά μου;

Παράξενο. Τί τοῦ γυρεύανε τά σαπισμένα κι' ἀκλάδευτα κούτσουρα καί τοῦ ἀπλώνανε τά χέρια; Τόσα χρόνια τάχε ξεχάσει καί ποτέ-ποτέ οὔτε στδνειρό του δέν τά εἶχε δῆ.

Περπατώντας σά φάντασμα, ἔφησε τό μπαλκόνι, βρέθηκε κάτω, μπρδς στήν πόρτα τῆς ἀποθήκης, δ-που, λησμονημένα, γεμάτα σκουριές κοίτονταν τά σύνεργα τῆς χωριάτικης δουλειάς. 'Απ' δξω, στό κατώφλι, ἔσκυψε κάτι νά σηκώσῃ.

—Ἀφέντη Κύριε! Ἡ σάρπα της!

Γ' ἀρπαξε, τδκλεισε στή χοῦτια τό ἄψυχο ἀπομεινάρι τῆς χτεσινῆς μέρας, καί μεθυσμένος, ἀνέβηκε ἔως τή σκάλα.

"Ὑστερα, χύθηκε στό Μεγάλο Δρόμο. Κανέναν δέν ἀπάντησε.

"Ολοι οἱ ἄνεμοι τρυπώνανε μέσ' στά στενά περάσματα ποὺ προτίμησε νά διαβῇ γιά νά βρεθῇ πιό γρήγορα στήν πολιτεία. Τά βουναλάκια τοῦ ἀνοίγανε πρόθυμα ἀγκαλιές μερδδάτες. Στό θαρρετό περπάτημά τοῦ τριζοβολοῦσαν τά χαλίκια τῆς ξεροποταμιᾶς.

—Κράκ... κράκ... Θἄμουνα κλέφτης ἄν δὲν πήγαινα νά τῆς τή δώσω. Κράκ... κράκ... Νά πανταγοῦ τῆς λέει! Καί μέ ποιά; Μέ κάνα ζωντανό ποὺ δέ νοιοθει γρῦ ἀπό τί ποτα; Σπολάτε!

Γύρω του ξυπνοῦσαν οἱ ἀνεμώνες. Φέγγανε τά βράχια, οἱ μυοδαλιές τά χορτάρια.

—Νά βάλῃς δοχτυλίδι σέ τέτοιο πλάσμα. Νά, βρέ μάτια μου, δμορφιά, νά πολιτισμός!... Πές τότε πώς ἔκλεισες μέσα στό φτωχιό σου τόν κόσμο δλόκληρο.

"Εκανε ν' ἀκούσῃ τό χοντρό γέλιο τῶν χωριανῶν, μά τίποτα δέν ἐσκέπαζε τή μλίτσα τοῦ νεροῦ π' ἀνέβαινε ἀπό τά ρέματα.

Βρίσκονταν στήν Τράπεζα κάτι λεφτοδάκια — δ,τι ἀπόμενε ἀπό τόν κομπόδεσμα τῆς νόνας. Θά βγαίνανε ἀπ' αὐτά τά ἔξοδα τοῦ γάμου; Θἄκανε ἡ Ζωή τά προικιά της.

—Σά θέλουνε οἱ κυράδες, τίς θέλουνε τίς δουλειές τους. 'Αλλοιῶς τίς στέλνουμε στά κομμάτια. Ποιός τίς χρειάστηκε;... "Ἐχουμε!

"Ἐχουμε.

'Ανατρίχιασε βγάζοντας ἀπό τό στόμα αὐτή τή λέξη, ποὺ τόν ἔκανε κι' ἔσκυβε τό κεφάλι σάν τήν ἐπροφέρανε οἱ συντοπίτες του.

—"Ἐχουμε!—Δέν ἐτόλμησε ποτέ νά τό πῇ, μά τόλεγε τώρα.

Τδλεγε ἀντίκρυ στά χωράφια, ποὺ φηλώνανε ὥρα μέ τήν ὥρα τάγγρασίδια τους, ἀντίκρυ σ' ἀμπέλια ποὺ δά ξεχύνανε σέ λίγο τό σμαραγδένιο αἷμα τους, πῆζοντάς τος σέ τρυφερό φυλλάκια, τδλεγε ἀντίκρυ στίς ἐλιές ποὺ ἀπλώνανε τά κύματά τους σ' ἀνηφορειές καί Ἰσιδματα.

'Ανέβηκε σέ μιά ψηλή πέτρα. Τί πολλά, τί ἀμέτρητα τά χτήματα τοῦ νησιοῦ.

—Νά, καί τά δικά μου πέρα κεῖ... Καί σάματις, ὥσπου ν' ἀποχτήσῃς πιό πολλά, εἶναι ἄτιμο νά δουλέψῃς καί στά ξένα;

'Ατσαλι γίνονταν μέ μιᾶς τά χέρια του.

—"Ας πῇ τό νά. Διαμάντι ὁ Ἱδρωτάς μου ποὺ θά στάξῃ στή γῆς... "Ἐχουμε.

Τί γλυκειά ἡ νύχτα σάν ἀπλώνεται κάτω ἀπό τή στέγη ἡ εὐδιάτη τῆς σοξειᾶς, καί χαμογελάει μέσ' στόν ὕπνο τό στόμα τῆς γυναίκας ποὺ νοιώθει τόν ἄντρα της ἄξιο νά πλουτάνῃ τό βίός τῆς φαμίλιας, βασιλιά καί στύλο τοῦ σπιτιοῦ τῆς.

Κ' ὅμραγε φτερωμένος πάνω ἀπ' τά χαλίκια, ἔπαιρνε ἄφηνε δρόμους, πήδαγε χαντάκια. Σ' ἕνα γόρισιμο, καί ἀντίκρυ, τό τέλος τῆς ἐρημιᾶς,— τά πρῶτα σπίτια. Τό βῆμα του γίνηκε πιό βιαστικό.

Πέρασε κάποιο ἄνοιγμα μέσα σέ γκρεμούς, ποὺ ἤματι τοὺς μέτραγε μέ φόβο. Νά, χαιμλά ἐκεῖ, σκεπασμένη μέ πολυτρίχια, σκαμμένη στό βράχο, μιά ἐκκλησοῦλα. "Ενας γκρεμίστηκε, λέει, ἀπό πάνω — δὲ τί ψηλά! — καί κύλησε στό χάος.

Μά ἤτανε σέ σπηλιά θαυμάνη μιά φλέκνα καί τόν φύλαξε. Ὁ ἄνθρωπος ἔστρωσε τή θέση μέ πλασκάτια, ἔβαλε μανουάλια, ἄνοιξε ἱερό.

—"Αγιε Βάρβαρε, βόηθε με!

Εἶπε ὁ Γιωργής νά κατέβῃ νά προσκυνήσῃ, μά εἶδε πώς ὁ ἥλιος ἀνέβαινε.

—"Αργησα.

Καί τράβηξε πάλι, ἄφησε πίσω τά ψηλώματα μέ τούς λησμονημένους οὐρανοὺς, πῆρε σά βόλι τήν κατηφοριά. "Ενα μακρύ γεφύρι χαραγμένο στή θάλασσα, — μιά καλοστακισμένη κορδέλλα κάτασταρη, πάνω σέ μεταξί σοημί. Μές στά κοιμισμένα νερά κάποιο τάραγμα κάθε τόσο — ἕνα ψαράκι ποὺ ξεπετιέται ἀπό τδνα βούρλο σ' ἄλλο.

Καί νά την ἡ πόλη ἀναγυρμένη στόν πράσινο θρύγγο της, ποὺ μοιάζει σά μισοφέγγαρο, καί νά, τελειώνοντας τό γεφύρι, ἡ ἀγορά της.

Τά κύματα ἤταν ζωηρά δό πέρα, σπάγανε στό μουράγιο. Κ' ἀπάνω τους κυλοῦσαν ἀπ' δλα τά καλά που βρίσκονταν σωρισμένα σέ μιά ἀγορά καί πάγκους — καρδιές ἀπό λάχανα, φτερά ἀπό κοκόρια, πορτοκάλια, σέλινα, καρότα.

"Ενας ψαρᾶς φώναζε σ' δλους νά πάρουν: τῆς θάλασσας τά θάματα.

Κόσμος ἤταν μαζεμένος γύρω του, ἄντρες πολλοί καί μιά γυναῖκα, μιά κοπελλούλα.

—Θέ μου, τήνε στέλνουνε δξω μ' αὐτό τό κρύο!

Ἡ καρδιά τοῦ Γιωργῆ σταμάτησε, τά χέρια του, ξυλιασμένα, τρεμάμανε, σπρώχνανε τούς ἀνθρώπους, ἀνοίγοντας δρόμο κατά τή θέση ποὺ ἀχτιδοβόλαγε τό κεφάλι τό ξανθό.

—Δεσποινίς Ζωή, καλημέρα.

Γύρισε ζωηρά. Μύρια γελαστά κυματάκια παίξανε στά μάτια της.

—"Ω! καλημέρα σας! Καί τοῦ ἄπλωσε τά χέρια.

—Τόσο πρωϊνή, δεσποινίς Ζωή;

Δέν ἤξερε κι' αὐτός τί τοῦ χαρίζε ἡ τρυφερά μιλιά ἔτσι, σά νάτανε ἡ τρυφεράδα του κάτι πολύτιμο γιά τή γυναίκα ποὺ τόν ἀντίκρυζε.

—Εἶμαι, ἀλήθε

COLETTE

ΤΟ ΧΡΥΣΟ ΜΟΥ

(ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ)

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

ΕΛΑΣΕ μὲ ἕνα ἀδέξιο γέλιο. Ἡ Ἐδμὲ κοκκίνισε:

— Μὲ βρίσκεις ζῶον, ἀοφαλῶς! Δὲν εἶσαι ἀπὸ κείνους ποὺ δὲν θὰ τά εἶχες κάπου ἐξασφαλίσει ἢ ποὺ δὲν θὰ τὰ εἶχες κάψει. Καὶ ἔπειτα αὐτὸ δὲν μὲ ἀφοροῦσε. Δὲν ἔχω παρὰ ὅ,τι ἀξίζω. Δὲν μοῦ κρατᾶς πολλὴ κάκια, Μπόμπ;

Παρακαλοῦσε μὲ κάποια προσπάθεια καὶ δειχνόταν ὄμορφη, μὲ τὰ χείλη τεντωμένα, τὸ πάνω μέρος τοῦ προσώπου κρυμμένο στὴ σκιὰ τῶν μαλλιῶν. Ἀλλὰ ὁ Μπόμπ δὲν ἄλλαξε στάση καὶ ἐκείνη παρετήρησε γιὰ πρώτη φορὰ ὅτι τὸ ὡραῖο του χρῶμα εἰχε ἀλλάξει, τὰ μάγουλά του εἶχαν ἀδυνατίσει.

—Ἐρωτικὰ γράμματα... ἐπανέλαβε. Εἶναι τρομερό.

Ἔκαμε ἕνα βῆμα καὶ πῆρε πολλὰ ἀπὸ τὰ χαρτιά, τὰ ὁποῖα ξεφύλλισε. Κάρτ-ποστάλ, λογαριασμοί, γράμματα προμηθευτῶν, τηλεγραφήματα ἀπὸ γνωριμίες ἐφήμερες — μερικὲς κακογραμμένες σελίδες τῆς κυρίας Πελλοῦ.

Ὁ Μπόμπ ἐστράφη πρὸς τὴ γυναῖκα του:

—Δὲν ἔχω ἐρωτικὰ γράμματα.

—Μὰ γιατὶ θέλεις...

—Δὲν ἔχω, τὴν διέκοψε. Δὲν μπορεῖς νὰ καταλάβῃς. Δὲν μπορεῖ νὰ ἔχω ἐρωτικὰ γράμματα, ἀφοῦ...

Σταμάτησε.

—Ἀ! στάσου, στάσου. Μιὰ φορὰ θυμοῦμαι ποὺ δὲν ἤθελα νὰ πάω στὴ Μπουρμπούλ, καὶ τότε... Περίμενε, περίμενε...

Ἄνοιγε συρτάρια, πετοῦσε πυρετωδῶς τὰ χαρτιὰ πάνω στὸ χαλί.

—Διάβολε! Τί τὸ ἔκαμα. Θὰ ὁρκιζόμουν πὼς τὸ εἶχε βάλει ψηλὰ ἀριστερά... Ὄχι...

Ξανάκλεισε ἀπότομα τὰ ἄδεια συρτάρια καὶ προσήλωσε στὴν Ἐδμὲ ἕνα σκεπτικὸ βλέμμα:

—Δὲν βρῆκες τίποτε; Δὲν βρῆκες ἕνα γράμμα ποὺ ἄρχιζε ἔτσι: «Μὰ ὄχι, δὲν στενοχωροῦμαι. Θὰ πρέπει πάντοτε νὰ χωριζόμαστε ὀκτὼ μέρες τὸν μῆνα», καὶ ἔπειτα ἐξακολουθοῦσε νὰ λέῃ κάτι... γιὰ ἕνα αἰγόκλημα ποὺ εἶχε ὀκαρφαλώσει στὸ παράθυρο...

Δὲν σώπασε παρὰ μόνο γιατὶ ἡ μνήμη του τὸν ἐπρόδιδε καὶ ἔκαμε ἕνα κίνημα ἀνυπομονησίας. Ἡ Ἐδμέ, ἀδύνατη καὶ σκυμμένη μπροστά του, δὲν ἐκάμπτετο:

—Ὄχι, ὄχι, δὲν ἐπῆρα τίποτε, βεβαίωσε μὲ ἐρεθισμό. Ἀπὸ πότε ἤμουν ἱκανὴ νὰ παίρνω; Ἕνα γράμμα ποὺ ἦταν τόσο πολύτιμο γιὰ σένα τὸ ἄφησες καὶ χάθηκε; Ἕνα τέτοιο γράμμα δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ ρωτήσω ἂν ἦταν τῆς Λέας.

Ἀνεπήδησε ἐλαφρά, ἀλλὰ ὄχι ὅσο ἡ Ἐδμὲ περίμενε. Ἕνα διαβατικὸ χαμόγελο πέρασε ἀπὸ τὸ ὡραῖο του πρόσωπο καὶ τὸ ὑπέροχο τόξο τοῦ στόματος σὰ νὰ ἐκινήθη ἐλαφρὰ προφέροντας ἕνα ὄνομα... Ὅλη ἡ νέα καὶ ἀπειθάρχητη ἐρωτικὴ φλόγα τῆς Ἐδμὲ ξέσπασε σὲ κραυγές, σὲ δάκρυά, σὲ νευρικὸ τέντωμα τῶν χεριῶν:

—Φύγε! σὲ μισῶ! Ποτὲ δὲν μ' ἀγάπησες! Δὲν σὲ νοιάζει οὔτε τόσο ἂν ὑπάρχω ἢ ὄχι! Μὲ πληγώνεις, μὲ περιφρονεῖς, εἶσαι πρόστυχος... εἶσαι... εἶσαι. Δὲν σκέπτεσαι παρὰ αὐτὴ τὴ γρηᾶ. Δὲν μ' ἀγαπᾶς! Γιατὶ λοιπὸν μὲ πῆρες γυναῖκα σου; Εἶσαι, εἶσαι...

Κουνοῦσε τὸ κεφάλι ὡσὰν ζῶο πιασμένο ἀπὸ τὸ λαιμό, καὶ ὅταν ἔγερνε πίσω τὸν τράχηλο γιὰ ν' ἀναπνεύσῃ, ἔβλεπε νὰ γυαλίζουν τὰ μικρὰ γαλακτώδη μαργαριτάρια τοῦ κολλιέ της. Ὁ Μπόμπ παρατηροῦσε μὲ τρόμο τὰ ἄρρυθμα κινήματα τοῦ ὑπέροχου αὐτοῦ λαιμοῦ, τὴν ἐπίκληση τῶν σταυρωμένων χεριῶν καὶ ἰδίως τὰ δάκρυά, τὰ δάκρυα... Δὲν εἶχε ἰδῆ τόσα δάκρυα ποτὲ του... Ποιὰ εἶχε ποτὲ κλάψει μπροστά του, γιὰ κεῖνον; Κανείς... Ἡ κυρία Πελλοῦ; «Ἀλλὰ —σκεπτόταν— τὰ δάκρυα τῆς κυρίας Πελλοῦ δὲν λογαριάζονται...». Ἡ Λέα;... ὄχι. Συμβουλεύθηκε τὶς πιὸ βαθειὲς ἀναμνήσεις του, καὶ δὲν εἶδε παρὰ δυὸ μάτια γαλανά, ποὺ δὲν εἶχαν λάμψει παρὰ ἀπὸ εὐχαρίστηση, κακία καὶ τρυφερότητα κάπως περιπαικτική... Τί ἔκανε λοιπὸν σὲ μιὰ περίπτωση τέτοιου χειμάρρου δακρύων; Δὲν ἐγνώριζε. Ὡστόσο ἔτεινε τὸ χέρι καὶ ἐνῶ ἡ Ἐδμὲ ὀπισθοχωροῦσε, φοβούμενη ἴσως καμμιὰ βιαιότητα, τῆς ἐχάϊδεψε τὸ κεφάλι προσπαθῶντας νὰ μιμηθῇ φωνὴ καὶ λέξεις τῶν ὁποίων γνώριζε τὴ δύναμη.

—Μὰ τί εἶσαι...τί συμβαίνει λοιπόν;

Ἡ Ἐδμὲ παρέλυσε ἀπότομα καὶ ἔπεσε σὲ μιὰ πολυθρόνα, κλαίγοντας σπαρακτικά, μὲ μιὰ φρενίτιδα ποὺ ἔμοιαζε σὰν γέλιο, σὰν ἔκρηξι χαρᾶς. Τὸ χαριτωμένο της κορμὶ ἔτρεμε λυγισμένο ἀπὸ τὸν πόνο, τὸν πληγωμένον ἔρωτα, τὸ θυμό. Καὶ ὡσὰν ἀγωνιστὴς στὴν ἀκμὴ τοῦ ἀγῶνος, ὡσὰν κολυμβητὴς στὸ κέντρον τοῦ κύματος, ἔνοιωσε τὸν ἑαυτό της βυθισμένον μέσα σ' ἕνα στοιχεῖο, φυσικὸ καὶ πικρό.

—o—

Ἔκλαψε ὥρα πολλὴ καὶ συνῆλθε ἀργὰ - ἀργά. Ὁ Μπόμπ εἶχε καθήσει κοντά της καὶ ἐξακολουθοῦσε νὰ τῆς χαϊδεύῃ τὰ μαλλιά. Ἡ στιγμὴ τῆς πρώτης δυνατῆς συγκινήσεως εἶχε περάσει καὶ τώρα βαριόταν. Ἐξήταζε μὲ τὸ βλέμμα τὴν Ἐδμὲ, ριγμένη μπρούμυτα στὸν καναπέ, καὶ δυσφοροῦσε ποὺ τὸ ξαπλωμένο αὐτὸ σῶμα μὲ τὸ ἀναστατωμένο φόρεμα ἠδύνανε τὴν ἀταξία τοῦ δωματίου.

Ὅσο σιγὰ καὶ ἂν ἔβγαλε ἕνα στεναγμὸ ἀνίας, ὡστόσο ἐκείνη τὸν ἄκουσε καὶ ἀνασηκώθηκε.

—Ναί, τοῦ λέει, σὲ ἐνοχλῶ...!

Τὴν διέκοψε, φοβούμενος ἕνα χείμαρρο λόγων.

—Δὲν εἶν' αὐτὸ... μὰ... δὲν ξέρω τί θέλεις.

—Πῶς, τί θέλω... τί θέλω...

Τὸ πρόσωπό της ἦταν κατάβρεκτο ἀπὸ δάκρυα.

—Σκούπισέ με καλά.

Τῆς κράτησε τὰ χέρια. Θέλησε νὰ τὰ ἀποσύρῃ.

—Ὄχι, ὄχι, γνωρίζω τὴ φωνὴ αὐτή. Ξέρω τί θὰ μοῦ πῆς. Ὅταν παίρνῃς τὸ ὄφος αὐτό, ξέρω ὅτι θὰ μοῦ ἀποδείξῃς ὅτι τὸ μάτι σου ἔχει σχῆμα ψαριοῦ καὶ τὸ στόμα σου μοιάζει μὲ τὸν ἀριθμὸ 3 πλαγιασμένον! Ὄχι, ὄχι, δὲν θέλω.

—Μὰ ἄκουσέ με, λοιπόν! Θεέ μου, ἤθελα νὰ μάθω τί παράπονο ἔχεις μαζί μου! Μήπως βγαίνω τὸ βράδυ χωρὶς ἐσένα; Ὄχι! Μήπως σ' ἀφήνω μονάχη στὸ διάστημα τῆς ἡμέρας; Μήπως ἔχω καμμιὰ κρυφὴ ἀλληλογραφία;

—Δὲν ξέρω... Δὲν πιστεύω τίποτα.

Τὴν ἔγερνε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ σὰν κοῦκλα.

—Μήπως ἔχω χωριστὴ κάμαρα; Μήπως δὲν σὲ φιλῶ ἀρκετά;

Ἐκείνη δίστασε, καὶ μειδίασε σὲ μιὰ εἰρωνικὴ λεπτότητα:

—Τὸ ἀποκαλεῖς αὐτὸ ἔρωτα;...

—Ὑπάρχουν καὶ ἄλλες λέξεις, ἀλλὰ δὲν τὶς ἐκτιμᾶς.

—Αὐτὸ ποὺ ἀποκαλεῖς ἔρωτα... ἴσως αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ μόνον ἕνα εἶδος...«ἄλλοθι»...

Καὶ προσέθεσε γρήγορα-γρήγορα:

—Γενικεύω, Μπόμπ, καταλαβαίνεις. Λέω ὅτι μπορεῖ νὰ εἶναι ἔτσι σὲ μερικὲς περιπτώσεις.

Ἄφησε διὰ μιᾶς τὰ χέρια τῆς Ἐδμέ.

—Αὐτό, εἶπε ψυχρά, εἶναι μιὰ ἀνοησία.

—Γιατί; ρώτησε μὲ χαμηλὴ φωνή.

Ἔκαμε μερικὰ βήματα ἀδιάφορα, σφυρίζοντας. Ἔπειτα ξαναγύρισε κοντὰ στὴ γυναῖκα του, τὴν ἀτένισε σὰν ξένος. Ἕνα ἀπειλητικὸ ζῶο δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ ὁρμήσῃ γιὰ νὰ προκαλέσῃ τρόμο. Ἡ Ἐδμὲ παρετήρησε ὅτι τὰ ρουθούνια του ἦσαν φουσκωμένα.

—Πφ!... ἔκαμε ἐκεῖνος.

Σήκωσε τοὺς ὤμους, ἔκαμε μεταβολή. Ξαναγύρισε.

—Πφ!... Μιλάει...

—Τί;

—Μιλᾶς, καὶ γιὰ νὰ πῆς τί; Ἐὰν εἶναι δυνατό...

Ἐκείνη σηκώθηκε μὲ θυμό.

—Μπόμπ! φώναξε, δὲν θὰ μοῦ ξαναμιλήσῃς δυὸ φορὲς στὸν τόνο αὐτόν. Γιὰ ποιὰν μὲ παίρνεις;

—Μὰ γιὰ μιὰ ἀνόητη. Μήπως πρὸ ὀλίγου δὲν εἶχα τὴν τιμὴ νὰ σοῦ τὸ πῶ;

Τῆς ἄγγιξε τὸν ὦμο μὲ τὸν δείκτη τόσο σκληρά, ὥστε πόνεσε σὰν νὰ τὴν ἐπλήγωσε.

—Δὲν ἔχεις ἀκούσει μιὰ παροιμία ποὺ λέει: «Μὴν ἀγγίζεις τὸ μαχαίρι, τὸ σπαθί;...».

—Μᾶλλον τὸν μπαλντᾶ, εἶπε ἐκείνη μηχανικά.

—Ἀκριβῶς... Ἐ! λοιπὸν, μικρούλα μου, δὲν πρέπει νὰ ἀγγίζῃς τὸν μπαλντᾶ. Δηλαδὴ νὰ πληγώνῃς ἕναν ἄνθρωπο... στὸ πιὸ φιλότιμό του σημεῖο — ἂν μπορῶ νὰ τὸ πῶ αὐτό. Μὲ πλήγωσες σ' αὐτὸ ποὺ σοῦ προσφέρω...

—Πῶς μιλᾶς, Θεέ μου! πῶς μιλᾶς; Σὰν κοκότα...

Ἐκοκκίνιζε, ἔχανε τὴ δύναμη καὶ τὴν ψυχραιμία της. Τὸν μισοῦσε βλέποντάς τον ἔτσι.

Ὁ δείκτης ἔκλεινε πάλι πρὸς τὸν ὦμο τῆς Ἐδμέ.

—Συγγνώμην, συγγνώμην Θὰ σὲ ἐκπλήξω ἂν σοῦ βεβαιώσω ὅτι ἀντιθέτως ἐσὺ μιλᾶς σὰν μιὰ κοκότα. Δὲν παίζουν μὲ ἕναν Πελλοῦ. Ξέρει καλὰ ἀπὸ «κοκότες», ὅπως λές. Μιὰ κοκότα εἶναι μιὰ κυρία ποὺ τὰ κατφέρνει νὰ δέχεται περισσότερα ἀπ ὅσα προσφέρει. Μὲ ἀκοῦτε;

Κυρίως ἄκουγε ἐκείνη ὅτι δὲν τῆς μιλοῦσε πιὰ στὸν ἑνικό.

—Δεκαεννιὰ χρονῶν, τὸ δέρμα λευκό, τὰ μαλλιὰ μυρίζουν βανίλλια, καὶ ἔπειτα στὸ κρεββάτι τὰ μάτια κλειστά. Ὅλα αὐτὰ εἶναι πολὺ ὡραῖα, ἀλλὰ μήπως εἶναι καὶ σπάνια; Πιστεύετε ὅτι εἶναι σπάνια;

Ἔτρεμε σὲ κάθε λέξη ποὺ ἄκουγε. Κάθε λέξη τὴν κεντοῦσε, τὴν ἐρέθιζε.

—Μπορεῖ καὶ νὰ εἶναι σπάνια, εἶπε μὲ σταθερὴ φωνή, ἀλλὰ πῶς θὰ μποροῦσες νὰ τὸ ξέρῃς;

Δὲν ἀπήντησε καὶ ἐκείνη πρόφτασε νὰ συνεχίσῃ:

—Ἐγώ, εἶπε, εἶδα στὴν Ἰταλία ἄνδρες πιὸ ὡραίους ἀπὸ σένα. Ὁ δρόμος γεμᾶτος. Τὰ δεκαεννιά μου χρόνια ἀξίζουν κάτι... Ἀντὶ νὰ κάνουμε γελοῖες σκηνές...

Τὴν σταμάτησε μὲ ἕνα κίνημα τοῦ κεφαλιοῦ.

—Ἀ! παιδί μου... δὲν εἶναι τόσο ἁπλό...

—Μὰ γιατί; Ὑπάρχουν καὶ διαζύγια ποὺ γίνονται σύντομα.

Μιλοῦσε μὲ συγκεκομμένη φωνή. Σοῦ ἔκανε λύπη. Τὰ μαλλιά της σηκωμένα πάνω ἀπὸ τὸ μέτωπο, ἡ ἁπαλὴ καμπύλη τοῦ προσώπου ἔκαναν πιὸ σκοτεινὰ καὶ ἀγωνιώδη τὰ ἔξυπνα μάτια της, τὰ μάτια μιᾶς δυστυχισμένης γυναίκας.

—Αὐτὸ δὲν θὰ διόρθωνε τὰ πράγματα, εἶπε ὁ Μπόμπ.

—Γιατί;

—Διότι...

Ἔσκυψε τὸ μέτωπό του, ἔκλεισε τὰ μάτια καὶ τὰ ξανάνοιξε ὡσὰν νὰ κατάπινε μιὰ πικρὴ γουλιά:

—Γιατὶ μ' ἀγαπᾶς...

Ἐκείνη δὲν πρόσεξε παρὰ στὸν ἑνικὸ ποὺ ξαναγύριζε, καὶ ἰδίως στὸν ἦχο τῆς φωνῆς, τὸν γεμᾶτο, κάπως πνιγμένο, ποὺ ἔμοιαζε μὲ τὴ φωνὴ τῶν καλῶν ὡρῶν. Δὲν μπόρεσε νὰ μὴν πῇ μέσα της: «Εἶναι ἀλήθεια, τὸν ἀγαπῶ, καὶ δὲν ὑπάρχει τώρα φάρμακο».

Τὸ κουδοῦνι τοῦ γεύματος κτύπησε στὸν κῆπο. Ἕνα κουδοῦνι πολὺ μικρό, πολὺ παληό, σὰν ἐπαρχιακοῦ ὀρφανοτροφείου, μὲ μελαγχολικὸν ἦχο. Ἡ Ἐδμὲ ἐφρικίασε:

—Ἄχ! δὲν μ' ἀρέσει αὐτὸ τὸ καμπανάκι.

—Ναί . . . ἔκαμε ὁ Μπόμπ ἀφηρημένος.

—Στὸ σπίτι μας θὰ ἀναγγέλλουν τὰ γεύματα, ἀντὶ νὰ κτυποῦν κουδούνια. Δὲν θὰ ὑπάρχουν συνήθειες οἰκοτροφείου . . . θὰ ἰδῆς . . .

Μιλοῦσε προχωρῶντας στὸν πράσινο διάδρομο χωρὶς νὰ γυρίζῃ πίσω, καὶ χωρὶς νὰ βλέπῃ τὴν ἀγριεμμένη προσοχὴ ποὺ ὁ Μπόμπ ἔδινε στὰ τελευταῖα της λόγια — οὔτε τὸ βουβὸ γέλιο του.

—o—

Περπατοῦσε ἀργά, ἐπηρεασμένη ἀπὸ μιὰ βουβὴ ἄνοιξη ποὺ τὴ γευόταν κανεὶς στὸ ὑγρὸ ἐλαφρὸ ἀεράκι, στὸ ἄρωμα τῆς γῆς καὶ τῶν κήπων. Ὁ καθρέφτης κανενὸς μαγαζιοῦ τοῦ θύμιζε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὅτι φοροῦσε ἕνα μαλακὸ καπέλλο, γερμένο πρὸς τὸ δεξιὸ μάτι, ἕνα ἐλαφρὸ παλτό, γάντια καὶ γραβάτα ἀνοικτόχρωμα.

Ὁ σιωπηλὸς θαυμασμὸς τῶν γυναικῶν τὸν ἀκολουθοῦσε. Οἱ πιὸ ἁπλοῖκές στεκόνταν μὲ ἀνοικτὸ τὸ στόμα, χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ κρύψουν τὴν ἔκπληξή τους. Ἀλλὰ ὁ Μπόμπ δὲν ἐκύτταζε ποτὲ γυναῖκες στὸ δρόμο. Μόλις εἶχε ἐγκαταλείψει τὸ σπίτι τῆς ὁδοῦ Ἀνρὺ Μαρτέν, ἀφήνοντας στοὺς μαστόρους μερικὲς διαταγὲς ἀντιφατικὲς ἀλλὰ δοσμένες σὲ αὐταρχικὸ τόνο.

Στὴν ἄκρη τῆς λεωφόρου ἀνέπνευσε βαθειὰ τὸ ἄρωμα τῶν χόρτων ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ τὸ Δάσος, μαζὶ μὲ τὸν βαρὺ καὶ βρεγμένον δυτικὸν ἄνεμο Τάχυνε τὸ βῆμα πρὸς τὴν πύλη Ντωφίν. Σὲ λίγα λεπτὰ ἔφθασε στὴν ἀρχὴ τῆς λεωφόρου Μπυζὼ καὶ σταμάτησε ἀπότομα. Γιὰ πρώτη φορά, ἔπειτα ἀπὸ 6 μῆνες, πατοῦσε τὸ γνωστὸ αὐτὸν δρόμο. Ξεκούμπωσε τὸ παλτό του.

—Περπάτησα πολὺ γρήγορα, εἶπε.

Ξεκίνησε πάλι, ἔπειτα σταμάτησε, καὶ αὐτὴ τὴ φορὰ τὸ βλέμμα του στάθηκε σ' ἕνα σημεῖο: πενῆντα μέτρα μακρυά, χωρὶς καπέλλο, ὁ θυρωρὸς Ἐρνέστος, ὁ θυρωρὸς τῆς Λέας, ἐγυάλιζε τοὺς μπρούντζους τῆς καγκελόπορτας. Ὁ Μπόμπ ἄρχισε νὰ σιγοτραγουδᾶ περπατῶντας, ἀλλὰ ὕστερα σταμάτησε.

—Μπᾶ! Ὁ Ἐρνέστος! Δουλειὰ πάντα, ἔ;

Ὁ θυρωρὸς συνεκράτησε τὴν ἔκπληξή του:

—Ὁ κύριος Πελλοῦ! Εἶμαι γεμᾶτος χαρὰ ποὺ βλέπω τὸν κύριο. Ὁ κύριος δὲν ἄλλαξε καθόλου.

—Καὶ σὺ διόλου, Ἐρνέστε. Ἡ κυρία πῶς εἶναι;

Μιλοῦσε κυττάζοντας πλαγίως τὰ κλεισμένα παντζούρια τοῦ πρώτου πατώματος.

—Φαντάζομαι καλά, κύριε. Δὲν ἐλάβαμε παρὰ δυὸ κάρτ-ποστάλ.

—Ἀπὸ ποῦ; Ἀπὸ τὸ Μπίαριτς, νομίζω!

—Δὲν πιστεύω, κύριε.

—Ποῦ εἶναι ἡ κυρία;

—Μὰ πῶς νὰ τὸ πῶ στὸν κύριο!... Στέλνουμε τὴν ἀλληλογραφία τῆς κυρίας στὸν συμβολαιογράφο τῆς κυρίας.

Ὁ Μπόμπ ἔβγαλε τὸ πορτοφόλι του κυττάζοντας τὸν Ἐρνέστο μὲ εὔγλωττο βλέμμα.

—Ὦ! κύριε Πελλοῦ, χρήματα μεταξύ μας τώρα; Οὔτε χίλια φράγκα δὲν θὰ ἔκαμναν νὰ μιλήσῃ ἕνας ἄνθρωπος ποὺ δὲν ξέρει τίποτα. Ἐὰν ὁ κύριος θέλει τὴ διεύθυνση τοῦ συμβολαιογράφου τῆς κυρίας;...

—Ὄχι, εὐχαριστῶ. Καὶ πότε ξαναγυρίζει;

Ὁ Ἐρνέστος ἄνοιξε τὰ χέρια του.

—Νὰ ἀκόμα μιὰ ἐρώτηση ποὺ δὲν εἶναι τῆς ἁρμοδιότητός μου! Ἴσως αὔριο, ἴσως μετὰ ἕνα μῆνα... Βλέπετε ὅτι εἶμαι πάντοτε ἕτοιμος Ἀπὸ τὴν κυρία τὰ περιμένω ὅλα. Ἂν μοῦ πῆτε: Νὰ την ποὺ γυρίζει στὴ γωνιὰ τῆς λεωφόρου — δὲν θὰ ἐκπλαγῶ καθόλου.

Ὁ Μπόμπ ἐγύρισε καὶ παρετήρησε.

—Ὁ κύριος Πελλοῦ θέλει τίποτε ἄλλο; Ὁ κύριος πηγαίνει περίπατο; Εἶναι σήμερα ὡραία μέρα...

—Ὄχι, εὐχαριστῶ, Ἐρνέστο. Ὡραιοβούαρ...

—Δοῦλος σας, κύριε Πελλοῦ.

Ὁ Μπόμπ ἀνέβηκε ἔτσι τὴν πλατεῖα Βίκτωρος Οὐγκώ, παίζοντας μὲ τὸ μπαστοῦνι του. Φτάνοντας στὴν εἴσοδο τοῦ μετρό, ἔσκυψε πρὸς τὴ μαύρη σκιὰ τοῦ ὑπογείου καὶ ἔνοιωσε τὸν ἑαυτό του τσακισμένον ἀπὸ τὴν κούραση. Ὅταν ἀνορθώθηκε, εἶδε ὅτι ἄναβαν τὰ φῶτα τῆς πλατείας, καὶ ὅτι ἡ νύχτα ἄπλωνε τὰ πέπλα της.

—Ὄχι, δὲν εἶναι δυνατόν... Εἶμαι ἄρρωστος!

Ἡ σκέψη του εἶχε ἐγγίσει μιὰ σκοτεινὴ ὀνειροπόληση καὶ συνήρχετο μὲ κόπο. Οἱ κατάλληλες λέξεις ἔφθασαν τέλος στὸ στόμα του.

—Θεέ μου!... Μπόμπ, φίλε μου, τί κάνεις; Δὲν σκέπτεσαι ὅτι εἶναι ὥρα νὰ ἐπιστρέψῃς;

Ἡ τελευταία αὐτὴ λέξη τοῦ ξανάφερε στὸ νοῦ τὸ δραμα ποὺ πρὶν λίγη ὥρα εἶχε ἀρκέσει νὰ τὸ σβύσῃ ἀπὸ τὸ μυαλό του: μιὰ τετράγωνη κάμαρα, ἡ μεγάλη παιδικὴ κάμαρα τοῦ Μπόμπ, μιὰ νέα γυναῖκα, ἀνήσυχη, ὄρθια στὸ παράθυρο, καὶ ἡ Σαρλότα Πελλοῦ κατευνασμένη μὲ ἕνα ὀρεκτικὸ Μαρτίνι...

—Ἀ! ὄχι, εἶπε μεγαλόφωνα. Ὄχι... τελείωσε.

Σταμάτησε ἕνα ταξὶ ποὺ περνοῦσε.

—Στὸ ρεστωράν...στὸ ρεστωράν τοῦ «Κυανοῦ Δράκοντος».

—o—

Διέσχισε τὴν αἴθουσα κάτω ἀπὸ τοὺς ἤχους τῆς ὀρχήστρας, μέσα σὲ ἄπλετον φωτισμὸ ποὺ τοῦ ἔδινε δύναμη. Ἕνας μαίτρ-ντ'-ὁτὲλ τὸν ἀνεγνώρισε καὶ ὁ Μπόμπ τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι. Μπροστά του σηκώθηκε ἕνας ψηλὸς νέος ἄνθρωπος, ἀδύνατος, καὶ ὁ Μπόμπ ἀναστέναξε τρυφερά:

—Ἀ! Ντεμόν! Πόσο ἐπιθυμοῦσα νὰ σὲ ἰδῶ! Πῶς ἔπεσες μπροστά μου!

Τὸ τραπέζι ποὺ κάθησαν ἦταν στολισμένο μὲ κόκκινα γαρύφαλλα. Ἕνα χεράκι ἔνευε πρὸς τὸν Μπόμπ ἀπὸ ἕνα γειτονικὸ τραπεζάκι.

—Εἶναι ἡ Λουπιότ, πληροφόρησε ὁ ὑποκόμης Ντεμόν.

Ὁ Μπόμπ δὲν θυμόταν τὴ Λουπιότ, ἀλλὰ χαμογέλασε, χαιρέτησε χωρὶς νὰ σηκωθῇ. Ἔπειτα ἔρριξε μιὰ ματιὰ σὰν κατακτητὴς πρὸς ἕνα ἄγνωστο ζευγάρι. Ἡ γυναῖκα ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ Μπόμπ εἶχε καθήσει ἐκεῖ κοντὰ εἶχε πάψει νὰ τρώῃ.

—Δὲν ἔχει κεφάλι ἀπατημένου συζύγου αὐτὸς ὁ τύπος;

Γιὰ νὰ μουρμουρίσῃ τὴ φράση αὐτὴ ἔσκυψε στὸ αὐτὶ τοῦ φίλου του καὶ ἡ χαρὰ μέσα στὰ μάτια του ἔλαμπε.

—Τί πίνεις ἀπὸ τότε ποὺ εἶσαι παντρεμμένος; ρώτησε ὁ Ντεμόν. Χαμομῆλι;

—Πομμερύ, εἶπε ὁ Μπόμπ.

—Πρὶν ἀπὸ τὸ Πομμερύ;

—Πομμερύ, πρὶν καὶ μετά!

Καὶ ξανάφερνε στὴ μνήμη του, ἀνοίγοντας τὰ ρουθούνια του τὴ σαμπάνια τοῦ 1889 ποὺ ἡ Λέα τὴ φύλαγε πάντα γιὰ κεῖνον μόνο...

(Συνέχεια στὸ ἑπόμενο).